

TEMİZ VE ADİL SEÇİM SEMPOZYUMU

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

Türkiye Barolar Birliği Yayınları : 270

TEMİZ VE ADİL SEÇİM
“SEMPOZYUMU”

ISBN: 978-605-5316-73-0

© Türkiye Barolar Birliği
Aralık 2014, Ankara

Türkiye Barolar Birliği
Oğuzlar Mah. Barış Manço Cad.
Av. Özdemir Özok Sokağı No: 8
06520 Balgat - ANKARA

Tel: (312) 292 59 00 (pbx)

Faks: 312 286 55 65

www.barobirlik.org.tr

yayin@barobirlik.org.tr

Baskı

Şen Matbaa

Özveren Sokağı 25/B

Demirtepe-Ankara

(0312. 229 64 54 - 230 54 50)

TEMİZ VE ADİL SEÇİM

SEMPOZYUM

Sempozyum Yürütücüsü:
Av. Prof. Dr. Necdet BASA

Yayına Hazırlayan
Av. Musa TOPRAK

Türkiye Barolar Birliği
Kongre Merkezi

25 Aralık 2013
ANKARA

İÇİNDEKİLER

Açılış Konuşmaları

Av. Prof. Dr. METİN FEYZİOĞLU.....	9
<i>Türkiye Barolar Birliği Başkanı</i>	
Bülent TEZCAN	11
<i>Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı</i>	
Hamit GEYLANI.....	18
<i>Barış ve Demokrasi Partisi Genel Başkan Yardımcısı</i>	

Birinci Oturum

SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ

Oturum Başkanı:

Yaşar OKUYAN	27
<i>Çalışma ve Sosyal Güvenlik E. Bakanı, TSP Sözcüsü</i>	
Prof. Dr. Hikmet Sami TÜRK.....	30
<i>Çalışma ve Sosyal Güvenlik E. Bakanı, TSP Sözcüsü</i>	
Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY.....	37
<i>22. Dönem Ankara Milletvekili</i>	
Hasan Fehmi GÜNEŞ	54
<i>İçişleri E. Bakanı</i>	

İkinci Oturum
SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ

Oturum Başkanı:

Prof. Dr. Necdet BASA..... 67
Türkiye Barolar Birliği Başkan Başdanışmanı

Tacidar SEYHAN 68
23. Dönem Adana Milletvekili

Kemal DEĞİRMENDERELİ 79
CHP Edirne Milletvekili

Prof. Dr. Kemal YILDIRIM 87
Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi

Yrd. Doç Dr. Şeref HOŞGÖR..... 100
Öğretim Üyesi

Temiz ve Adil Seçim Sepozyumu

Açılış Konuşmaları

SUNUCU- Sayın Türkiye Barolar Birliği Başkanı, Sayın Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı, Sayın Barış ve Demokrasi Partisi Genel Başkan Yardımcısı, Sayın Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu üyeleri, sayın Baro Başkanlarımız, sayın milletvekillerimizi, sayın basınıımızın değerli temsilcileri; Türkiye Barolar Birliğince düzenlenen “*Temiz ve Adil Seçim*” sempozyumuna hepiniz hoş geldiniz. Programımızın açış konuşmalarını yapmak üzere Türkiye Barolar Birliği Başkanı Av. Prof. Dr. Sayın Metin Feyzioğlu’nu davet ediyorum. (Alkışlar)

Av. Prof. Dr. Metin FEYZİÖĞLU (Türkiye Barolar Birliği Başkanı)- Efendim hepinizi saygıyla selamlıyorum, hoş geldiniz şeref verdiniz. şimdi Çanakkale’den geliyorum. Buradaki rozet de Çanakkale savaşlarında gazi olanlara verilen madalyanın bir benzeri. Dün bunu taktılar. Çanakkale savaşları, bizim millet olduğumuzu tüm dünyaya bir kez daha ispatlamış bir büyük destandır. Oradan ders alacağımız çok şey var.

Konu temiz ve adil seçim sevgili dostlar. Temiz ve adil seçim için öncelikle tertemiz bir topluma sahip olmak zorundayız. Temiz toplum için de hiç kuşkusuz, amacı adalet dağıtmak olan, maddi gerçeği arayan, haklıyı haksızdan suçluyu suçsuzdan doğruyu yanlıştan ayırmak amacını taşıyan, etkin tarafsız, hem siyasi iktidardan, hem de olabilecek bütün değişik yapılardan bağımsız bir yargı sistemine ihtiyacımız vardır.

METİN FEYZİÖĞLU’NUN
KONUşMASI

TEMİZ VE ADİL SEÇİM SEMPOZYUMU

METİN FEYZİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Bugün Türkiye hukuk devletinin çivilerinin teker teker çıkarılmış olmasının trajik sonuçlarını yaşıyor. Öyleyse elbirliğiyle hukuk devletini, bu defa yepyeni, özgürlükçü, insanı esas alan bir yaklaşımla kurmak zorundayız. Demokrasilerde sandıktan sandığa seçimden seçime halkın yönetime katılması yetmez. Çoğulcu ve katılımcılık demokrasinin vazgeçilmezidir. Öte yandan bu gerçek, sandığın önemini yadsınmasını da asla kuşkusuz gerektirmez.

Slogan gibi söylenen, ama doğruluğu konusunda tereddüt etmediğim şu söz bugünlerde yine hatırlanmalıdır; sandıkla gelen, mutlaka sandıkla gitmelidir. Yürümekte olan ve asrın skandalı olan yolsuzluk soruşturmasının gittiği yere kadar gitmesini, nereye ulaşacaksa oraya ulaşmasını ve toplumun temizlenmesini yakından takip etmekle yükümlüyük. Örtbas edilmesini, gölgelenmesini, itibarsızlaştırılmasını önlemek bizim görevimizdir. Başka türlü temiz bir topluma, dolayısıyla demokrasiye ve hukuk devletine, yurttaşlarına güven veren bir toplumsal düzene ulaşamayız.

Öte yandan yargının bir siyasi hesaplaşma arenasına dönüştürüldüğü gerçeğini de görmezden gelme hakkımız yok. Siyasi iktidarın aslında bir demokraside olmayacak çarpıklık-taki yapılanmasıyla, özetle sandıktan çıkan iktidar kanadıyla, sandıktan çıkan kanadın devlet içinde paralel devlet yaratılmasına izin verdiği diğer kanadının oluşturduğu koalisyon, tepede bir kanlı iç savaşa tutulmuştur.

Bu kanlı iç savaş eğer gerçekleşmeseydi, korkarım yolsuzluk soruşturması da başlamayacaktı. Demek ki yolsuzluk soruşturmasının peşinde sıkı bir takipçisi olmak zorundayız. Ancak bu soruşturmanın hangi saikle başladığından da ders çıkarmak durumundayız. Çıkaracağımız ders, hukukun üstünlüğünün, hukuk devletinin sağlanmasıdır.

Bu çerçevede, mademki sandıkla gelen sandıkla gider, mademki hiçbir siyasi yapı siyaset dışı bir yapıdan bir erkten medet umarak iktidara talip olamaz. Bu durumda seçimin temizliğini ve adillliğini kurmak zorundayız.

TEMİZ VE ADİL SEÇİM SEMPOZYUMU

METİN FEYZİOĞLU'NUN
KONUŞMASI

Türkiye’de tıpkı adaletin temizliğinin tartışılması gibi, maalesef seçimin de güvenliği ve temizliği tartışılmaktadır. Biz bu tartışmada değerli dostlarım, taraf değiliz. Bizim görevimiz Türkiye Barolar Birliğinin görevi, ilgili bütün kesimleri bu konuda sözü olan herkesi bir araya getirmek ve seçimin üzerindeki bütün şaibelerin ortadan kalkmasını sağlamaktır. Bu şaibeler gerçek değilse, toplumu gerçek olmadığı noktasında ikna etmeliyiz. Bu şaibeler gerçekse, o zaman derhal sebepleri gölgeleri ortadan kaldırmalıyız.

Ben Temiz ve Adil Seçim Sempozyumunun bu amaca hizmet edeceğini umut ediyorum. Bu çerçevede katılımcı olan bütün siyasi partilere, bilim adamlarına teşekkür ediyorum. Meslektaşlarıma teşekkür ediyorum. Biz Yüksek Seçim Kurulunun da bir temsilcisinin de aramızda bulunmasını arzu ettik. Şahsen gittik davette bulunduk. Türkiye İstatistik Kurumunun da burada bulunmasını ve pozisyonunu ortaya koymasını, şaibeleri giderirken katkıda bulunmasını arzu ettik. Ancak her iki kurum da çeşitli gerekçelerle katılmak istemediklerini veya katılmayacaklarını bildirdiler. Oysa amacımız, son derece iyi niyetli bir şekilde, bütün şaibelerden arınmış bir seçim sistemini, temiz ve adil seçimi elbirliğiyle oluşturmaktır. Dolayısıyla biz buradan çıkan sonuçları hem kendileriyle, hem de kuşkusuz kamuoyuyla paylaşarak amacımıza ulaşacağımızı düşünüyorum.

Efendim şeref verdiğiniz için, katıldığınız bu günü güzel kıldığınız için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Sağ olun, var olun. (Alkışlar)

SUNUCU- Başkanımıza konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz. Konuşmalarını yapmak üzere Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı Aydın Milletvekili Sayın Bülent Tezcan’ı davet ediyorum. (Alkışlar)

Bülent TEZCAN (Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Yardımcısı-Aydın Milletvekili)- Çok değerli katılımcılar, öncelikle iki şeye teşekkür etmem gerekiyor. Temiz ve Adil Seçim Sempozyumunu gerçekleştiren değerli Türkiye Barolar Birliğine ve onun Değerli Başkanına çok teşekkür ediyorum. Yine

BÜLENT TEZCAN'IN
KONUŞMASI

TEMİZ VE ADİL SEÇİM SEMPOZYUMU

BÜLENT TEZCAN'IN
KONUŞMASI

yakın zamandan, hatta birazcık da uzun zamandan bu yana Türkiye’de Temiz Seçim Platformu adı altında bir platform oluşturarak, hem bu sempozyuma ilham kaynağı olan, hem de bu çalışmaları önemli ölçüde fedakârca yürüttüğünü bildiğim platforma da ayrıca teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, demokrasilerin temelini seçim olduğunu biliyoruz. Seçim demokrasinin gerek koşulu, ama yeter koşulu olmadığını da biliyoruz. İlk şart seçimdir, iktidarları getirecek ve götürecektir olan, ama demokrasinin var olabilmesi için seçimin dışında bir şeylerin olmasının gerekli olduğunu da biliyoruz. Ancak konumuz birinci adım olan, en önemli adım olan seçimleri şaibesiz temiz, gerçekteni milli iradenin net olarak oluşabileceği açıklıkta, şeffaflıkta ve dürüstlükte yapılması. Bugünkü konumuz bu. Bu sempozyumun ana konusu da bu. O yüzden demokrasinin diğer olmazsa olmaz koşullarını tabii ki konuşmayacağız.

Değerli arkadaşlar, seçimlerle milli irade gerçekten temsil imkânı bulur ve milli iradeye gölge düşmemesini söylüyorsak istiyorsak bekliyorsak, milli iradenin her türlü tereddütten uzak önce sandığa yansiyabilmesi, ondan sonra da sandıktan çıkan sonucun iktidar odaklarına yansiyabilmesi. Bir genel seçimse parlamentoya, bir yerel seçimse yerel siyasetteki belediyeler il genel meclisleri gibi yerel iktidar odaklarına yansiyabilmesi önemlidir. İşte onun için milli iradenin tam olarak bu iktidar odaklarına yansiyabilmesinin temel güvencesi; şaibelerden uzak, temiz, adil, dürüst bir seçimle gerçekleşebilir diyoruz.

Değerli arkadaşlar, seçim güvenliği tartışmaları her dönemde yapılmıştır. Her dönemde seçimin güvenli olması ihtiyacı sıcak, canlı, önemli bir ihtiyaç olarak gündemde kalmıştır. Ancak hepimiz biliyoruz ki, son dönemde Türkiye’de bu tartışmanın çok yoğun, çok ciddi ve kamuoyu vicdanında önemli tereddütlerin olduğu, oluşturulmaya müsait bir ortamın yaratıldığı bir sürecin içerisinde geçiyoruz. Yani seçim güvenliğiyle ilgili toplum endişeli, seçim güvenliğiyle ilgili seçmen endişeli, seçim güvenliğiyle ilgili kurumlar endişeli, siyasetçiler endişeli.

Endişeler gerçektir veya değildir, haklıdır veya değildir, ama demokrasilerde sistemlerin temel bir görevi sorumluluğu vardır, bu endişeleri gidermek zorundadır. Bu endişeler giderilmediği sürece, başlı başına bu endişelerin varlığı dahi, o seçimin güvenliği konusunda ciddi ve önemli şüpheyi haklı kılar ve seçim sonuçlarını her zaman tartışılır hale getir, tartışılır halde tutar.

Değerli arkadaşlar, 21. yüzyıldayız, 2013 Türkiye'sindeyiz. Eksiğiyle fazlasıyla, bugün insanlığın bulabildiği temiz ve adil seçim konusunda en ileri yöntem, seçimlerin bağımsız yargı denetim ve gözetiminin altında yapılmasıdır. Bulduğumuz yöntem bu, daha iyisi var mıdır? Olabilir, ileride belki daha iyisini bulacağız, ama bugün elimizde bugünün demokrasisinde yasama yürütme yargı erklerinin ayrı ayrı olması gerektiğini ve birbirini denetlemesi gerektiği güçler ayrılığı ve güçlerin birbirini denetleyeceği bir demokratik sistemde, bağımsız yargının seçimleri denetlediği gözetlediği zaman ancak seçim güvenliğinin sağlanabileceğine inanıyoruz. Bu bulabildiğimiz en iyi yöntem ve daha iyisini buluncaya kadar, bağımsız yargı denetiminde gerçekten şaibesiz dürüst seçim pratiğini uygulamalarını hayata geçirmek zorundayız.

Ülkemizde de yargı gözetim ve denetiminde yapılan seçimleri hepimiz biliyoruz. İlçe seçim kurulları, il seçim kurulu ve Yüksek Seçim Kurulu hiyerarşisinde bir yargı hiyerarşisi denetler gözetler. Ancak sadece bunun olması, seçimin güvenliği olduğu anlamına gelmiyor. Nitekim kamuoyundaki endişelerden de görüyoruz ki, bu sistemin var olması tek başına güvenli bir seçim için yeterli değil.

Bakın, yaşanan tartışmaları hepimiz biliyoruz. Seçim güvenliğiyle ilgili tartışmalarda kamuoyunda hâkim olan endişeler neler? Bir, sahte seçmen endişesi; bugün Türkiye'de sahte seçmenler olduğu konusunda bir endişe var. Vardır yoktur, burada tartışacağız, bakacağız, takip edeceğiz, ama bu ciddi bir endişedir ve giderilmesi gereken bir endişedir. Gerçekten sahte seçmen varsa yok edilmesi, ama yoksa da kamuoyunun bu konuda ikna edilmesi gerekiyor.

TEMİZ VE ADİL SEÇİM SEMPOZYUMU

BÜLENT TEZCAN'IN
KONUŞMASI

İkincisi, seçmen olması gerektiği halde seçmen olamayanlar. Seçmen hakkı usulsüz olarak kaybettirilenler, seçmenlikten silinenler; bu da ciddi bir endişe kaynağı. Bir başka endişe kaynağı, seçim sonuçlarının düzgün verilmemesi, sonuçlarla oynanması; yani sandıktan çıkan sonuçlarla oynanıyor olması. Burada bunları tartışacağız, kamuoyundaki temiz seçim platformu da Türkiye’de bu tartışmayı gündemde tutup, özellikle bu noktada ciddi bir kamuoyu denetimi yaratma amacıyla olduğunu düşünüyorum ve biliyorum. Bu çerçevede bir çalışma yürüyor.

Değerli arkadaşlar, bizim seçim sistemimiz son dönemde özellikle SEÇSİS dediğimiz, kısmen elektronik işlemlerin devreye girdiği bir sistemde daha çok endişe yaratıyordu. Zaman zaman elektronik seçim sistemi denildi buna, şu anda bizde uygulanan sistem, elektronik bir seçim sistemi değil; önce bir kere doğru anlayıp, doğru koymak lazım.

Sadece kütüklerin elektronik ortamda tutulduğu seçmen kütüklerinin, elektronik ortamda tutulup takip edildiği, sonuçların da elektronik ortamda toplanıp ilan edildiği bir sistem. Yoksa oy vermenin diğer işlemlerin manuel ile yapıldığı bir sistem burada. İşte burada iki temel noktada endişeler büyüyor. Bir, kütüklerin oluşturulma sürecinde elektronik ortamda acaba biraz önce söylediğimiz sahte seçmenler oluşturulabilir mi, seçmenler silinebilir mi? Sayım ve dökümden sonra sonuçların elektronik ortamda toplandığı bir yapıda da, acaba sonuçlar elektronik olarak terminalden öbür tarafa giderken arada yüklenme olur mu gibi endişeler. Bu endişeler her zaman var olacaktır. Bunları gidermenin yolu, bununla ilgili şikâyetleri büyütme değil, hep beraber buna ilişkin önlem almaktan geçiyor.

Değerli arkadaşlar, elektronik sistemlerde de hile yaparsınız, manuel sistemlerde de hile yaparsınız, ama o hileyi önleyecek paralel sistemleri kurmak mümkündür. Kendi adımıza söylüyorum, biz ana muhalefet partisi olarak, bu noktada bir paralel sistemi ilçelerden başlamak üzere Genel Merkeze kadar kurduk; mesele bu sistemi çalıştırmak, işletebilmek. İnsan unsuruyla bu sistemi çalıştırıp, paralel olarak usulsüzlükleri denetleyecek bir çalışmayı uygulayabilmek.

Burada özellikle temel bir problem var. Bu problemi sanıyorum çok tartışacağına benziyoruz önümüzdeki dönemlerde de. Bağımsız yargı denetiminde seçimlerin yapılabilmesinin birinci önemli adımı, seçmen kütüklerinin de doğrudan doğruya bağımsız yargı denetim ve kontrolünde oluşturuluyor olması. Eskiden hatırlarsınız, seçimlerden önce sayımlar olurdu. Pazar günleri evlere kapanırdık, seçmen kütükleri seçim kurulları gözetim ve denetiminde oluşturulur, sonra da askıya çıkarılıp güncellenirdi. İlkel bir sistem, modern teknolojinin olduğu, bilişim teknolojisinin bu kadar geliştiği bir yerde tekrar sayım sistemine dönelim demek ne kadar doğrudur onu bilemem. Çok da uygun olduğunu düşünmüyorum.

Ancak şunu göz ardı etmemek gerekiyor: Bunun alternatifi, doğrudan doğruya İçişleri Bakanlığına bağlı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri idaresinin verilerini tek başına esas alan bir kütük sistemi oluşturmak değildir. Ne yazık ki bugün sistemdeki en temel problemlerden birisi, hatta başta geleni, mevcut seçmen kütüklerinin Yüksek Seçim Kurulu tarafından güncellenen elektronik ortamda tutulan seçmen kütüklerinin temel dayanağının Nüfus ve Vatandaşlık İşleri idaresindeki kayıtların oluşturuyor olmasıdır. Yani kütükler idarenin temel bilgileri esas alınarak yürütülüyor tutuluyor kuruluyor ve güncelleniyor. İşte seçim güvenliği konusundaki endişelerin oluşmasında bu eksiklik önemli bir eksikliktir.

Burada bunları tartışacağız, bunların çözüm yollarını konuşacağız, ne olması gerektiğini sanıyorum bu sempozyum bir ışık tutacak. Değerli arkadaşlar, seçimlerde hile olur mu? Başta söyledim, olur. Özellikle otoriter rejimlerin yükseldiği dönemlerde güçlendiği dönemlerde, otoriter rejimlerde totaliter rejimlerde baskıcı rejimlerde seçim hilesi çok daha fazla olur.

Dikkat edin, dünyada seçim konusundaki tartışmaların en yoğun olduğu ülkeler, otoriter rejimlerin hâkim olduğu ülkelerdir. Sandık bunu seçim yapılır, ama seçim sonuçları kamu vicdanını tatmin etmediği için sokaklarda yüz binlerce insan milyonlarca insan alanlara dökülür ve o seçim sonuçlarını kabul etmez, vicdanlar kabul etmez. Seçim hilesi var derler, bizim irademizi, milli iradeyi yansıtmıyor bu sonuçlar derler.

TEMİZ VE ADİL SEÇİM SEMPOZYUMU

BÜLENT TEZCAN'IN
KONUŞMASI

Hatırlayın yakın dönemde, yüzde 70 yüzde 80 oylarla sandıktan çıkan diktatörler iktidarlar, ondan bir sene sonra milyonlarca insanın meydana inip, devirdiği iktidarlar karşılaştık. Gerçekten milletin iradesini yansıtan sandık sonuçları olsaydı, herhalde böyle sonuçlarla karşılaşılmazdı. Türkiye bu nedenle de özellikle içinde bulunduğumuz süreçte, seçim güvenliğini çok daha fazla ciddiye alarak tartışmamız gerektiği bir dönemden geçiyor.

Bunu niye söylüyorum: Son yaşadığımız yolsuzluk soruşturmasına ve bu yolsuzluk soruşturması karşısındaki hükümetin tavrına baktığımız zaman bile, seçim güvenliğinin ne kadar önemli olduğunu açıkça görüyoruz.

Değerli arkadaşlar, bir iktidar var ki, bir hükümet var ki, yolsuzluk soruşturması yapılmış. Bir yatak odasında yedi tane kasa bulunmuş, yatak odasında para sayma makineleri bulunmuş, telefon tapeleri var, fotoğraflar var, bir soruşturma yürüyor. Masumiyet karinesine, hukuk camiasının içerisindeyiz hepimiz inanırız, ama bir soruşturma yürüyor, masumiyet karinesi kadar yargının bağımsızlığına da inanırız ve bunların birbirini destekleyen tamamlayan unsurlar olduğunu biliriz. Böyle bir tabloda bakıyorsanız mevcut siyasal iktidar, doğru- dan doğruya soruşturmayı kontrol edecek bütün hukuk dışı yöntemleri uygulamaktan çekinmiyor. Yapması gereken şey, soruşturmayı yargının inisiyatifine bırakması gerekirken, soruşturma makamlarının inisiyatifine bırakması gerekirken, tam tersine soruşturma makamlarını kendi inisiyatifi altına alabilecek bütün adımları atmaktan kaçınmıyor.

Başbakanın konuşmalarını hatırlayınız. Altı gün yedi gün önce soruşturma başladı, "14 aydır dinlemeler oluyormuş, ama amirlerinin haberi yok" diyor. Olmayacak, çünkü adli kolluk görevi yaparken soruşturma sırasında polisin amiri emniyet müdürü ya da vali değildir. Polisin amiri savcıdır, soruşturmayı yürüten savcıdır. Tam tersine haber vermesi suçtur, ama iktidar kendi kontrolü dışında hiçbir soruşturmayı kabul etmiyor. Muhtemelen o soruşturmanın sonuçlarının kendisine sirayet edeceğinden çekiniyor tedirginlik duyuyor ve ne hazindir ki,

iki gün sonra baktılar söylediklerinin yanlış olduğunu anladılar, soruşturmanın üstü amiri savcıdır Adli Kolluk Yönetmeliği de böyle diyor, Anayasanın güçler ayrılığı ilkesi de böyle diyor, yargı bağımsızlığı ilkesi de böyle diyor. Baktılar bunu anladılar, bir gece içerisinde Adli Kolluk Yönetmeliğini değiştirerek, yönetmelikle bir anayasal güvenceyi ortadan kaldırmaya çalıştılar.

Barolar Birliği dava açtı ve umuyorum inanıyorum, Danıştay'daki namuslu, hukuk namusu ve vicdanı hâlâ sağ olan bir anlayışın, bu garabete dur diyeceğini umuyorum bekliyorum.

Bunu fazla uzatmayacağım, gözümüzün önünde cereyan ediyor her şeye. Şuraya bağlamak istiyorum. Değerli arkadaşlar sevgili katılımcılar, işte böyle bir dönemde, bir yolsuzluk soruşturmasını dahi doğrudan doğruya yargıyı kontrol ederek örtmeye çalışan iktidarın olduğu bir dönemde, sandıklar güven altında değildir; çok net, olmaz olamaz.

Sayın Başkan konuşmasında söylemişti, çok güzel bir noktaya temas etti. Seçimle gelenin seçimle gittiği rejimlerdir demokrasiler. İşte böyle otoriter yapılanmalar seçimle gelip, seçimle gitmemenin plan ve hesabını yaparlar. Seçimle gitmemenin plan ve hesaplarından bir tanesi yargıyı ve tüm devlet güçlerini kontrol etmekse, bir değeri de sandığı kontrol etmektir. Sandıkta her türlü hukuk dışı, adalet dışı, dürüstlük dışı uygulamaları yapmaktır. Yapıyorlar demiyorum, ama yapmaya mütemayil bir yapı ve pozisyon var diyorum.

Bu çerçevede bu toplantının çok önemli olduğunu, bu sivil inisiyatifin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Biz siyasi partiler olarak, elektronik ortamda altyapımızı ciddi biçimde buna hazırladık. 200 bin sandıkta 400 bin sandık görevlisini oluşturduk, takip ediyoruz. Oy verme işleminden, seçmen kütüklerinin güncellenmesine kadar.

Bir noktaya dikkatinizi çekip, sözlerime son vereceğim. Seçim takvimi hazırlandı, açıklandı, Resmi Gazetede yayınlandı. Pratik bir şeyi unutmayalım. Bu teorik tartışmaların içerisinde boğulup, pratik bir şeyi kaçırmayalım diye söylüyorum.

TEMİZ VE ADİL SEÇİM SEMPOZYUMU

BÜLENT TEZCAN'IN
KONUŞMASI

10 Ocak'ta seçmen kütükleri askıya çıkacak; hem elektronik ortamda yayınlanacak, hem muhtarlıklarda askıya çıkacak takvime göre. 23 Ocak'ta da askıdan indirilecek. 13 günlük dönem itiraz süresidir.

Biraz önce söylediğimiz sahte seçmenlerin tespit edilmesi, kütüklerin güncellenmesi, havuzda dedikleri gerçekten seçmen olması gerektiği halde seçmenlik hakkı kaybettirilen sivilinlerin yeniden yazılması gibi düzenlemelerin yapılması için, 13 günlük dönem var. Bu dönem içerisinde çok önemli bir kampanya yürütmemiz gerekiyor. Seçmen kütükleri aşamasındaki usulsüzlükleri giderme açısından.

Değerli arkadaşlar, bu çerçevede başta söylediğimle bitiriyorum. Hem bu inisiyatifi başlatan temiz seçim platformuna, hem de bu sempozyumu düzenleyen Türkiye Barolar Birliğine ve siz değerli katılımcılara teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. Temiz bir seçim dileğiyle. (Alkışlar)

SUNUCU- Sayın Tezcan'a konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz. Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkan Yardımcısı Erzurum Milletvekili Sayın Oktay Öztürk'ü de davet etmiştik, fakat katılamayacaklarını bildirdiler. Şimdi de konuşmalarını yapmak üzere Barış ve Demokrasi Partisi Genel Başkan Yardımcısı Sayın Hamit Geylanı'yi kürsüye davet ediyorum. (Alkışlar)

HAMİT GEYLANI'NİN
KONUŞMASI

Hamit GEYLANI (Barış ve Demokrasi Partisi Genel Başkan Yardımcısı)- Rojbaş, günaydın sevgili dostlar, hepimize sevgiler saygılar. Değerli konuşmacılar, gelinen noktada yaşadığımız sıkıntıları önemli vurgularla belirttiler. Sanırım oturumlarda da bu daha detaylı bir biçimde açığa çıkacaktır.

Fakat temiz ve adil olmayan sistemin kirliliği, salt bugünün hadiseleriyle izah edilemeyeceği kanısındayım. Bu nedenle izniniz olursa, satırbaşlarıyla biraz arka planını deşme gerekir diye belirtmek istiyorum.

Bakınız, korkular ret inkâr imha üzerine kurulu sistem, ittihat terakki ve takriri sükûn devamı sızılı tarihte sıkıyönetim-

ler, OHAL, DGM, özel mahkemeler yargısıyla Maraş, Çorum, Madımak, 12 Eylül, Susurluk, Şemdinli, Ergenekon, Roboski ve yeni Yüksekova'da yaşanan ölümleri yaşadık hep birlikte toplum olarak. Devletin devamlılığı esprisinde paralel devletin rant paylaşımında, arkadaşlar da izah ettiler bakanlara kadar uzanan kundura kutularına toplanan yasak ve yasak odası mahrumiyetine kilitlenen milyon dolarlarla temiz ve adil olmayan bugünlere kadar geldik.

Değerli arkadaşlar, her şeyin temelinde yatan kirlilik, gerçek bir hukukun olmayışından kaynaklıdır. Çünkü Türkiye'de kim hukuk var diyorsa yalan diyor bence. Çünkü Türkiye'de her zaman antidemokratik kanunlar geçerli olmuştur. Hukuk ayrı, kanun ayrı kavramlardır olgulardır gerçeklerdir. Çünkü diktatörlerin de kanunları vardır.

Hitler'in, Mussolini'nin, Franco'nun, Saddam'ın, Elden'in, Esad'ın ve diğer diktatörlerin kanunları gibi. Demokratik seçim sistemlerinin ana damarı, azınlıklar ve kadınlar dahil, tüm aidiyetlerin toplumsal grupların gerçek temsiliyetidir. Ayrıca her tür siyasi görüşün devlet tarafından sağlanan eşit oranlarla, eşit aldıkları oy oranlarına göre parlamentoya ve yerel yönetimlere yansıtılmasıdır.

Bununla birlikte lider diktasından arınmış, barajsız veya makul barajlı yüzde 3 gibi bir baraj olabilir, ön seçim ve parti içi demokrasiyle ancak temsilde adalet, yönetimde istikrar sağlanabilir. Çağcıl, çoğulcu ve katılımcı hukuk böyle gerçekleşir. Kabile yönetimlerinde bile görülmeyen yüzde 10 seçim barajı, halkın özgür iradesini temsil etmediği gibi, yönetimde de istikrar sağlanamamıştır. Yaşadıklarımız bunun somut kanıtıdır çünkü.

Değerli arkadaşlar, seçim ekonomisi de aynı zamanda bir temiz ve adil seçim kadar önemlidir. Yüzde 10 baraj endeksli, talan hazine yardımı ne yazık ki bugün sadece Millet Meclisinde üç partinin kasasına akmaktadır. Ödediğimiz vergiler, deyim yerindeyse aynı zamanda bize siyasi silah olarak geri dönmektedir.

TEMİZ VE ADİL SEÇİM SEMPOZYUMU

HAMİT GEYLANI'NIN
KONUŞMASI

Çıkar temelindeki kavgalı sistem partileri, Kürtleri ötekileştirmede, seçim barajında boğmak ve hazine talanını paylaşmak da çok iyi anlaşıyorlar. Bunu hep birlikte gördük ve yaşadık. Fakat hukuk kuşkusuz herkese lazımdır. Daha önce bu yüzde 10 antidemokratik barajı savunan, başta Cumhuriyet Halk Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi, Doğru Yol Partisi, ANAP, DSP, Refah Partisi ve Fazilet'in devamı olan Saadet Partisi, kazıdıkları yüzde 10 baraj kuyusuna düşmediler mi? Keşke düşseydiler. Aynı ondalık devam ederse, darısı bu kez de AKP'nin başına. Başı zaten fazlasıyla dardadır ya.

Değerli arkadaşlar, bilindiği gibi seçim hukukunun temel yasaları, siyasi partiler ve seçimi yasalarıdır. Bunlar çok önemli, çünkü Türkiye'de halen anayasaları yapan ve değiştiren erk, bu yasalarla seçilen Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleridir. Ne var ki, her iki yasa da gıdasını 82 darbe Anayasasından almakta ve böylece beslenmektedirler.

Değerli arkadaşlar, siyaset özgürlüğü ve onun eylemselliği, başta anadil ve her türlü meşru aracın kullanımı, özellikle aktif üyeleri yöneticileri ve seçilmişleri için önem ifade eder. Ne yazık ki Türkiye'de Kürtler söz konusu olunca, bu ifadenin gölgesi bile yoktur.

Şimdiye kadar kapatılan 10'a yakın siyasi partimiz, ona bağlı 5 yıllık siyasi yasaklar ayıbı ve halen 10 bini aşkın tutuklu milletvekili, belediye başkanı dahil, partinin her kademesindeki yönetici ve üyelerimize yaşatılan zindan mezalimi, parti kapatmadan daha ağır olduğu da ortadadır.

Şimdi bakınız, partiler kapatılacak, tüm yöneticiler zindana atılacak, seçim ekonomisi sıfırlanacak. Peki, temiz ve adil seçimi kimlerle ve nasıl yapacağız? Ama Kürtler *-demin de söyledim-* söz konusu olunca hukuk, Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve uluslararası sözleşmelerin hiçbir kıymeti harbiyesi yoktur.

Sayın Balbay'ın tahliyesinden sonra BDP milletvekilleri için bizlere dayatılan ikili hukuk ve çifte standart, paralel devlet ayırmazlığı ve yargının ne kadar siyasallaştığının bir başka biçimidir.

Değerli arkadaşlar, hukuk ve demokrasi *-burası çok önemli-* her şeyden önce yerelden başlar. Zaten önümüzde de bir yerel seçimler var, izninizle bu konuda bir-iki şey belirtmek istiyorum.

Katı merkezîyetçi ulus-devlet olarak örgütlenen bir yapının, siyasi ve idari şekillenmesi demokratik cumhuriyetten daha ziyade, oligarşik bir oluşuma denk düşmektedir. Türkiye'nin bu denkliğinde, çağdışı milliyetçilik bir yana, özgürlüklerden uzak, güvenlik endeksli, askeri siyasi idari ve yargısal devlet örgütlenmelerinin tamamında, Türk etnisitesini esas alan bir anlayışın hâkim olduğu da tartışmasızdır.

Değerli arkadaşlar, bu kültürün sütanası da, 82 darbe Anayasası dibacesi başlangıç maddeleri ve devamındaki çoğul maddeleriyle, bu anlayışın yazılı somut kanıtıdır. İşte böylesi karma bir vakiyeden, paralel devlet ve hukuk dışı belalar türer, başka bir şey beklemek mümkün değildir.

Evet değerli arkadaşlar, yerelden başlamak lazım. Temiz ve adil bir seçimle demokrasinin yerelden başlaması için, 1921'deki cesaret ve iradeye sahip olmak gerekir.

Bakınız, 1921 Anayasası devleti Türkiye Devletidir. Türkiye bir üst kimlik olarak kabul edilmiştir. Büyük Millet Meclisine Kürdistan ve Lazistan mebusları, etnik kimlikleriyle katılmışlardı. Bu Anayasanın idari yapılanmasında vilayetler ve nahiyeler tüzel kişiliği olan özerk birimler olarak kabul edilmiştir. İç ve dış siyaset, şeri adli askeri işler ve uluslararası iktisadi ilişkiler dışında kalan vakıf, medrese, eğitim, sağlık, iktisat, tarım, bayındırlık ve sosyal yardım işlerine vilayet yetkili kılınmıştır.

Yine demokratik ülke deneyimlerine de baktığımız zaman, yerel yönetimler kamu hizmetlerinin görülmesinde, Anayasa güvencesi altında geniş yetkilere ve özerkliğe sahiptirler. Belediyeler yerel vergilerini toplayabilmektedir. Savunma, dış politika ve genel vergileme konuları dışında, devlet kendisini yerel yönetimlerde katıyen hissettirmez. Amerika Birleşik

TEMİZ VE ADİL SEÇİM SEMPOZYUMU

HAMİT GEYLANI'NIN
KONUŞMASI

Devletleri, Almanya, İngiltere, İspanya ve diğer çoğu demokratik ülkelerde işleyiş böyledir.

Bakınız, Fransa tekçi üniter bir devlet olmasına rağmen, son 20 yıllık siyasetine baktığımızda, âdemi merkeziyetleştirme devletin dışladığı bir biçimle ademi merkeziyetleştirme devlet yönetiminde belirleyici ve yönlendirici bir hal almıştır.

Yine Avrupa Konseyince kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerk Şartı ki, Türkiye de 1992'de Bakanlar Kurulu kararıyla imzalanmış, Resmi Gazetede yayımlanmış, ama konulan çekincelerle kâğıt üstünde kalmıştır, halen de kalmaktadır. Antlaşmanın 3, 4 ve 9. maddelerinde kısaca belirtildiği gibi, yerel makamların kanunlarda belirlenen sınırlar çerçevesinde kamu işlerinin önemli bir bölümü kendi sorumlulukları altında ve yerel yurttaşların çıkarları doğrultusunda düzenleme yapılmakta ve yönetme hakkı olarak yerel yönetimlere teslim edilmektedir. Bu yetkiler merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz ve sınırlandırılmaz denilmektedir. Ulusal ekonomik politika çerçevesinde yerel makamlara, kendi yetkileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar sağlanmaktadır.

Değerli arkadaşlar, hepiniz biliyorsunuz uluslararası antlaşmalar kanun hükmündedir. Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bile dava açılmaz. Ayrıca Anayasanın 90. maddesine göre ulusal ve uluslararası hukuk arasında bir çatışmanın olduğu durumda, uluslararası anlaşmaların hükümleri geçerlidir.

Evet değerli arkadaşlar, tüm bu gelişmelere 1921'den bugüne dünyadaki baş döndürücü değişim ve dönüşümlere rağmen, benzer bir düşünce, benzer bir modeli bir görüş olarak, bir proje veya bir statü olarak Türkiye'nin geneli için tartışmaya açtığımız demokratik özerlik önerisi neden korkular üreten sistemin uykularını kaçırıyor?

Değerli arkadaşlar, sanırım zaman ekonomisi de çok önemlidir. Zaten seçim ekonomisi gırtlığımızı kadar ilğimize kadar

çökmüştür. Bu nedenle son olarak şunu söylüyorum: Korkudan arınmak lazım, çünkü korkunun ecele faydası yok. Onun için toplumsal barıştan, temiz ve adil bir sistemden yana tüm yurtseverlere çağırımız; gelin hep birlikte ülkemizi korkulardan, darbe yasalarından ve kirliliklerden arındırarak, adil ve temiz bir seçim sistemini yaşama geçirelim.

Değerli arkadaşlar, demin konuşmamın bir yerinde anadil dedim. Anadil insanın doğası, yani anadilin olmadığı bir yerde insanlıktan da, hukuktan da, yasalardan da, seçimden de söz edilemez. Bunu şunun için söylüyorum: Bir dakikalık zamanınızı alacağım. Benimle ilgili anadil üzerine Malatya mahkemelerinin vermiş olduğu bir karar vardır. Daha önce 5 yıllık siyasi yasak da yaşadım, ama artık bu konuda bir sıkıntımız yok, çünkü bağışıklık kazandık.

Şimdi bakın, mahkemenin kararına... İddia: “*Sanığın 27 saniye süreyle Kürtçe konuştuğu*” -27 saniye, 30 saniye olsaydı maazallah neler olacaktı- ve bakın konuşmada da ne demişim: Kürtçe olarak “*sayın eş genel başkan vekilim, değerli dostlar, iki cümle ile şunu vurgulamak istedim. Bilerek ve isteyerek anadilim olan Kürtçeyle konuşmaya başladım*” bu kadar.

Demin de konuşmamın başında rojbaş dedim, o da herhalde birkaç saniye. Şimdi buradan 6 ay ceza almışım, herhalde bir rojbaşın cezası da bir 3 aya yakın bir süre tutar. Şimdi mahkemenin kararına bakın. “*Suçun işleniş biçimi, işlendiği zaman ve yer, sanığın kastının ağırlığı -kaç okkaymış kaç tonmuş- göz önüne alınarak ve takdiren aшаğı haddden olmak üzere 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına...*” sonradan lütfetmiş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir.

Değerli arkadaşlar, işte hukukun siyasallaştığını, yani artık bugün değil hukuk öğrencisi hukuk profesörü, ilkokul çocukları da biliyorlar. Temiz, adil, çağcıl bir hukuk dileğiyle hepimize saygılar sunuyorum. Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

Birinci Oturum

"SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ"

SUNUCU- Sayın Geylani'ye konuşmalarından dolayı teşekkür ediyoruz. Şimdi de sempozyumun "*Seçim Sistemleri ve Demokrasi*" başlıklı birinci oturum başkanlığını yapacak olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eski Bakanı ve Temiz Seçim Platformu sözcüsü Sayın Yaşar Okuyan'ı davet ediyorum.

Konuşmacılar, Adalet Eski Bakanı Prof. Dr. Hikmet Sami Türk, Savunma Sanayi Eski Müsteşarı Prof. Dr. Sayın Ali Erçan, İçişleri Eski Bakanı Sayın Hasan Fehmi Güneş'i, 22. dönem Ankara milletvekili Prof. Dr. Sayın Mehmet Tomanbay'ı davet ediyorum. (Alkışlar)

Yaşar OKUYAN (Oturum Başkanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eski Bakanı)- Değerli arkadaşlar, öncelikle ben de hepimize hoş geldiniz diyorum ve Türkiye Barolar Birliğine bu önemli süreçte böylesine önemli bir konuyu gündeme alarak, bir sempozyum düzenledikleri için de teşekkür etmek istiyorum.

YAŞAR OKUYAN'IN
KONUŞMASI

Birçoğunuzun tahmin ederim ki haberdar olduğu, 300'den fazla çeşitli farklı meslek gruplarından arkadaşlarımızla oluşturduğumuz bir temiz seçim platformu olarak çeşitli partilere, çeşitli kuruluşlara ziyaretler yapıp, hazırladığımız bazı raporları kendileriyle paylaşmış ve bu konunun önemine dikkat çekmeye çalıştık. Halen de çalışıyoruz.

Bugün bu sempozyum, özellikle Türkiye'nin içinde bulunduğu süreci çok iyi dikkatle takip ettiğimizde, yaklaşan üç ay sonraki seçimlere önemli ölçüde bir farklı açıdan dikkat çekecek sonuçlara ulaşabileceğini düşünüyorum.

Burada açılış konuşmalarında Sayın Metin Feyzioğlu'nun, özellikle Sayın Bülent Tezcan'ın ve diğer arkadaşlarımızın yaptığı konuşmalar, hep bu konudaki endişelerin ortak bir noktada buluştuğunu da gösteriyor. Evet, Türkiye'de seçimler 46'dan beri yapılıyor. Çok partili hayata geçmişiz ve her seçimlerden sonra da zaman zaman çok fazla öne çıkan, fakat bazen işte iki-üç gün içinde kapatılan bir seçim tartışmalarına da şahit oluyoruz.

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

YAŞAR OKUYAN'IN
KONUŞMASI

Oysa seçimlerin gerçekten her türlü şaibeden uzak, her türlü endişeden uzak biçimde yapılması ve sonuçlanması lazım; bir soru işareti bile kamu vicdanında, o seçimlerden sonra o ilde ilçede veya Türkiye'nin genelinde ortaya çıkıyorsa, o demokrasinin geleceği açısından da ciddi bir endişeyi beraberinde taşıyor demektir.

Biraz önce de ifade edildi, bu özellikle son bir haftadır rüşvet ve yolsuzlukla ilgili soruşturmalar sırasında, göz göre göre mevcut yasalara aykırı işlem yapılarak, müdahaleler yapılmak suretiyle âdeta soruşturmanın bir farklı yöne çekme çabaları benim de şahsen önümüzdeki seçimlerle ilgili endişelerimi çok ziyadesiyle arttırmıştır.

Türkiye'nin dünyanın gözünün önünde hukuka müdahale, mevcut yasalara müdahale yapılabiliyorsa, 200 bin civarındaki sandıkta ve 53-54 milyona yaklaşan bir seçmen sayısında ciddi endişelerin olmaması için hiçbir sebep yoktur diye düşünüyorum.

Bunlarla ilgili Temiz Seçim Platformu olarak çok önemli, arkadaşlarımızın çok değerli çalışmalarıyla 2002 seçimlerinden sonra, 2007 ve 2011 seçimleri olsun, aradaki referandumlar olsun, çok önemli çalışmalar yaptılar. 21 bin sayfayı aşan bir dokümana sahibiz ve ortaya koyduğumuz gerçekler bütün partilerle paylaştık, raporlarımızı verdik, ama işin esas ana sorumusu durumunda olan Yüksek Seçim Kuruluna henüz bu saat bu dakika itibarıyla görüşme ve ulaşma imkânımız olmadı.

Bunun altını çiziyorum. Defalarca müracaat ettik, en son geçen hafta için güya Yüksek Seçim Kurulunun Özel Kalem Müdürlüğünden aradılar. Bu hafta, yani geçtiğimiz hafta için randevu vereceklerini söylemişlerdi, hâlâ o randevuyu bekliyoruz.

Türkiye istatistik kurumu TÜİK'ten ise, en sonunda nihayet randevu geldi ve dün beş-altı arkadaşımızla TÜİK'i ziyaret ettik, nüfusla ilgili özellikle orada bazı görüşlerimizi tespitlerimizi ve tartışmalı bir biçimde de ortaya koyduk.

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

YAŞAR OKUYAN’IN
KONUŞMASI

Şimdi Türkiye Barolar Birliği gibi, yani bizim sistemimiz içinde çok önemli bir yeri olan, en üst kuruluş olan böyle bir kuruluşun, böylesine önemli bir şeyinde Yüksek Seçim Kurulunun ve Türkiye İstatistik Kurumunun bırakın temsilcisini başkanlarının gelmesi lazım gelirken, buraya temsilci bile göndermemeleri, cidden ibret verici.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanının vakti yok diye düşünemeyiz. Daha çok kısa bir müddet önce, Sayın Başkanın Nevşehir’de bir bilardo salonunun açılışında onur konuğu olarak, elinde bilardo sopasıyla oyun oynarken fotoğraflarını gazetelerde gördük. Yani Yüksek Seçim Kurulu Başkanı *-çok net söylüyorum-* bilardo salonunun açılışı için ta Nevşehir’e gidebiliyorsa, bu salona hiç olmazsa gelmesi lazım. (Alkışlar)

O zaman insanın aklına gelen kuşkular sorular, daha da ileri bir boyuta taşınıyor. Ne oluyor, ne yapıyorsunuz, neden korkuyorsunuz, niçin kaçıyorsunuz? Bu soruları sormak, en azından bir yurttaş kimliğimle ben ve benim gibi milyonlarca insanın, hepimizin önemli bir görevidir diye düşünüyorum.

Seçim, tabii çok önemli, “*Seçim Sistemleri ve Demokrasi*” bizim panelimizin konusu. Yani seçimler her tarafta oluyor, olmayan yok. Dünyada 204 yaklaşık sanıyorum devlet var, alın bakın her tarafta bir seçim var, sandık da var hatta. Hatta sandıklar kapanmadan seçim sonuçlarının yayınlandığını da biliyoruz. Çok daha yakın, şu bir ay içinde birkaç ülkeden almışızdır haberleri. Sonra seçimle gelen seçimle gitmeli, evet eyvallah, ama Hitler de unutmayın ki seçimle gelmişti.

Şimdi bunları yan yana getirdiğimizde ortaya çıkan tablo, Türkiye önümüzdeki seçimlerin, özellikle yerel seçim, arkasından Cumhurbaşkanlığı seçimi, arkasından genel seçimleri, Türkiye’nin âdeta karar kader seçimleri olduklarını düşündüğümüzde, buradaki endişelerin ortadan kaldırılması, öncelikle yürütmenin. Yani Sayın Başbakanın... Bu konuda Anayasanın 79. maddesine göre tek ve sorumlu olduğu ifade edilen Yüksek Seçim Kurulunun özellikle sorumluluğunu yerine getirme

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

YAŞAR OKUYAN’IN
KONUŞMASI

ve bu endişelerin ortadan kaldırılması lazım. Aksi takdirde seçimin sonuçları ne olursa olsun, kamu vicdanında başlayacak olan o tereddüt, başka türlü bir tartışmaya dönüşebilir. Türkiye’nin buna hiçbir şekilde böyle bir yola gitmemesi lazım. Türkiye çok zor dönemden geçiyor. Bu zorluğun içerisinde, bence bu hassasiyetlerin de dikkate alınması lazım.

Şimdi “*Seçim Sistemleri ve Demokrasi*” konulu panelimizde çok değerli arkadaşlarımız var. Prof. Dr. Hikmet Sami Türk Adalet eski bakanı, çok değerli bakanımız. Kendileri buradalar, hoş geldiniz efendim.

Sayın Prof. Dr. Ali Ercan, Savunma Sanayi eski müsteşarı, Atatürkçü Düşünce Derneği Bilim Kurulu Başkanı, hoş geldiniz Hocam. Hikmet Sami Türk Hocam da DSP Genel Başkan Yardımcılığını da eklemem lazım, özür dilerim.

Yine çok değerli bir bakan arkadaşımız, eski İçişleri Bakanımız Sayın Hasan Fehmi Güneş, hoş geldiniz.

Geçen 22. dönemde Cumhuriyet Halk Partisi Ankara milletvekili ve bizim platformda da çok önemli birlikte katkılar ortaya koymaya çalıştığımız Prof. Dr. Mehmet Tomanbay, aynı zamanda akademisyen, Ufuk Üniversitesinde öğretim üyesi, siz de hoş geldiniz.

Ortalama 20’şer dakikalık bir sunumlar yapmaya çalışalım. Ben önce Sayın Hikmet Sami Türk Hocama, Sayın Bakanıma sözü veriyorum.

HİKMET SAMİ
TÜRK’ÜN
KONUŞMASI

Prof. Dr. Hikmet Sami TÜRK (Adalet E. Bakanı)- Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, değerli meslektaşlarım; Türkiye’nin önünde önümüzdeki bir buçuk yıl içerisinde üç önemli seçim var. Önce 30 Mart 2014’te yerel genel seçimler, Ağustos 2014’te Cumhurbaşkanlığı seçimi; bu seçimin özelliği, halk tarafından yapılması. 2015 Haziran ayında büyük bir olasılıkla milletvekili genel seçimleri. Dolayısıyla böyle bir zamanda temiz ve adil seçim konulu bir sempozyum düzenlenmesi son derece isabetlidir.

Burada 20 dakikalık bir süre içerisinde, seçim hukukuyla ilgili bazı genel bilgileri görüşleri sizinle birlikte paylaşmak istiyorum. Demokrasi, yönetilenlerin yönetenleri seçtiği bir rejim olarak tanımlanabilir. Bu nedenle seçimler temiz, adil seçimler demokratik rejimin temelidir.

Genel olarak kişi organ ve kurul organ olarak seçimleri iki büyük başlıkta inceleyebiliriz. Mevcut sistemleri de bu açıdan değerlendirebiliriz. Kişi organ seçimlerinde, çoğunluk sistemi uygulanmaktadır, başka türlü de olması mümkün değil. Ama bazı ülkelerde bu iki oylamada, iki turda yapılmakta, bazı ülkelerde ise tek turda sonuçlanmaktadır. Türkiye’de de bundan sonra yapılacak ilk uygulamayla Cumhurbaşkanı seçimi birinci turda sonuçlanmazsa, iki turlu olarak yapılacaktır. Büyükşehir belediye başkanları ise tek turlu olarak yapılmaktadır. En çok oyu alan aday seçilmektedir. Demek ki bu seçimlerde çoğunluk sistemi uygulanmaktadır; tek haklı çoğunluk sistemi.

Aslında bu sistem, bazı ülkelerde parlamento seçimlerinde de uygulanmaktadır. Örneğin, parlamenter demokrasinin beşiği olarak nitelenen İngiltere’de, seçimler tek haklı çoğunluk sistemine göre yapılmaktadır. Fransa’da ise tek haklı çoğunluk sistemi iki turlu olarak uygulanmaktadır. Yani ilk turda yüzde 50’nin üstünde oy alan kişiler adaylar seçilmekte, ama bu turda en az yüzde 12,5 oranında oy almakla birlikte, bu yüzde 50’yi aşamayan adayların katılacağı ikinci bir tur yapılmaktadır. Bizde ise, biraz önce söylediğim gibi sadece Cumhurbaşkanı seçiminde iki turlu seçim öngörülmüştür.

Bunun yanında bir de liste usulü çoğunluk sistemi var. Yani bir listede yer alan adayların, bu adaylar en azından bir bölüm seçmen tarafından çizilmemişse ki, bazı dönemlerde buna hiç olanak verilmemiştir. O takdirde o listede yer alan adaylar, seçim çevresinde çoğunluğu kazandığı takdirde seçilmiş sayılmaktadır.

Bizde 1960 öncesinde uygulanan sistem liste usulü çoğunluk sistemiydi. Aslında Türkiye’de Kanuni Esası’nin kabulünden itibaren, zaman zaman kesintiye uğramış olsa da, seçimler

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

HİKMET SAMİ
TÜRK'ÜN
KONUŞMASI

1960'a kadar liste usulü çoğunluk sistemine göre yapılmıştır. 1946 Türkiye'de demokratik rejimin 1945'te Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün 19 Mayıs 1945 ve 1 Kasım 1945 Meclisi açış konuşmalarında, artık demokratik rejime geçme zamanının geldiğini işaret etmesinden sonra, önce Milli Kalkınma Partisi, sonra da Demokrat Parti kurulmuştur.

O günden beri Türkiye'de çok partili rejim zaman zaman kesintiye uğrasa da uygulanmaya çalışılmaktadır. 1960'a kadar liste usulü çoğunluk sistemi, özellikle 1950 yıllarında iktidar partisinin antidemokratik gidişini frenlemekte yetersiz kalmıştır. Çünkü liste usulü çoğunluk sistemiyle, aslında iktidar ve muhalefet partilerinin aldıkları oylar arasında büyük fark olmasa bile, sistemin bir sonucu olarak iktidar partisi parlamentoda çok büyük bir çoğunluk, ezici bir çoğunluk kazanmaktaydı. 1960 ihtilali ortamına böyle girilmiştir.

1960 öncesinde Türkiye'de nispi seçim sistemine geçilmesi önerileri dile getirilmiştir. Aslında 1950 öncesinde de bu görüşler muhalefet partisi tarafından, o zamanın muhalefet partisi Demokrat Parti tarafından dile getirilmişti, ama bu benimsenmedi. 1950'de uygulanan seçim kanunuyla, seçimlerin adli yönetim ve denetim altında yürütülmesi bir temel ilke olarak kabul edilmiştir. Seçim sisteminin en kalıcı özelliği bu olmuştur. Ama Demokrat Parti ondan sonra muhalefette yaptığı bu eleştiriyi yahut onun gereğini yerine getirmedi.

1960 ihtilalinden sonra kurucu meclis yeni bir Anayasa yaptı ve halkoylamasıyla kabul edildi, ama kurucu meclis bu zaman çift meclisli parlamento için iki ayrı seçim kanunu da yapmıştı; Milletvekili Seçimi Kanunu ve Cumhuriyet Senatosu Üyelerinin Seçimi Kanunu. Milletvekili Seçimi Kanununda nispi orantılı seçim sistemine geçildi. Bu sistemde başlangıçta basit seçim sayılı çevre barajı da yer alıyordu. Ancak 1965'te millî bakiye sistemine geçildi ya da ulusal artık sistemine geçildi. O sistem en ücra köydeki oyların bile değerlendirilmesini öngören bir sistemdi.

Belki seçim hukukunun iki temel ilkesinden biri olan temsilde adalet ilkesini en iyi yansıtan bir sistemdi, ama uygulamanın sonucu olarak adayların çok değişik yerlerden seçilmiş sayılması gibi bir zorunluluk da ortaya çıktı. 1968’de bu sistem kaldırıldı, yeniden çevre barajının konulması önerisi ise ya da kanunu Anayasa Mahkemesince engelli seçim düzeni olarak iptal edildi.

Ondan sonra 12 Eylül 1980’e kadar yapılan bütün seçimlerde, nispi temsil sistemi, hesaplaması yöntemiyle, hep nispi temsil ilkesine göre yapıldı. Cumhuriyet senatosu seçimleri ise, başlangıçta iller itibariyle çoğunluk sistemine göre yapılıyordu, ama 1964’te orada da milletvekili seçimlerinde uygulanan sistem kabul edildi. Cumhuriyet senatosu seçimleri iki yılda bir, üçte bir yenileme biçiminde yapılırdı. Böylece 12 Eylül 1980 ortamına gelindi.

Aslında o dönemde Türkiye’de 19 yıl içerisinde 18 hükümet işbaşına geldi. Nispi seçim sisteminin özelliği, parti sayısının artmasına yol açmasıdır. Çoğunluk sistemleri, iki partili bir siyasi yapıyı ortaya çıkardığı halde, nispi temsil sistemleri parti sayısının çoğalmasına neden olur. Çünkü bu sistemde her parti gücü oranında, aldığı oy oranında parlamentoda ya da başka kurullarda temsil edilme olanağını bulur.

Türkiye’de de bu durum ortaya çıktı, ama artan parti sayısı, parlamentoya giren parti sayısı karşısında, her zaman uyumlu bir işbirliği sağlanamadı. Her şeyden önce koalisyon hükümetleri zorunlu hale geldi. 1980 öncesindeki 19 yıl içerisinde, yalnız iki seçimde bir parti tek başına iktidar olabilecek oy çoğunluğunu elde etti. Milli bakiye sistemine rağmen, 1965’te ve 1968’de Adalet Partisi tek başına iktidar oldu. 1965’te yüzde 52 oyla, 1968’de yüzde 48 oyla. Onun dışında bütün seçimlerde hiçbir parti tek başına çoğunluk sağlayamadığı için koalisyon hükümetleri zorunlu hale geldi.

Önce 1960 sonrasında İsmet İnönü’nün başkanlığında kurulan üç koalisyon hükümeti. Önce Cumhuriyet Halk Partisi Adalet Partisi büyük koalisyonu, daha sonra Cumhuriyet Halk

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

HİKMET SAMİ
TÜRK'ÜN
KONUŞMASI

Partisi Yeni Türkiye Partisi Millet Partisi koalisyonu ve son olarak da Cumhuriyet Halk Partisiyle bağımsızların kurduğu bir koalisyon. Ondan sonra da partiler üstü partiler dışı başbakan olarak Suat Hayri Ürgüplü'nün başkanlığında bir hükümet kuruldu ve 1965 seçimlerine öyle girildi.

Şimdi o dönemde kurulan koalisyon hükümetleri, çok fazla görevde kalamadılar. Koalisyon ortakları arasındaki görüş ayrılıkları, onların kısa sürede çekilmesine ayrılmasına neden oldu. Ama bu dönemde çok önemli bazı işler de yapıldı. Örneğin, işçi haklarının güvence altına alınması, toplu sözleşmeyle ilgili yasalar kabul edildi. Kıbrıs Barış Harekâtı gerçekleştirildi iki aşamada. Bunlar koalisyon hükümetlerince başarılıydı, ama genelde istikrarsız bir dönem olarak tarihe geçti. Kurulan hükümetler kısa sürede dağıldı. Bu dönemde güvenoyu alamadığı halde işbaşında kalan hükümetlere de tanık olundu. Örneğin, Sadi Irmak başkanlığında kurulan partiler üstü partiler dışı hükümet, sadece 17 oy aldı. Buna rağmen dört ayı aşkın süre boyunca, yeni hükümet konusunda partiler anlaşmaya kadar görevde kaldı.

1977 seçimlerinden sonra Bülent Ecevit'in kurduğu Cumhuriyet Halk Partisi azınlık hükümeti ise, güvenoyu alamadı, bir ay görev başında kaldı. Ondan sonra birinci milliyetçi cephe hükümeti kuruldu ve bu şekilde sonraki koalisyon hükümetleri olarak birbirlerini izlediler.

1980 ihtilalinde ise, bu dönemin olumsuz sonuçlarına bir tepki olarak üç şey yapıldı: Bir, ülke barajı olarak ülke genelinde kullanılan geçerli oyların yüzde 10'unu alma zorunluluğu getirildi; iki, çevre barajı tekrar getirildi 1961'de olduğu gibi basit seçim sayılı çevre barajı; üç, seçim çevreleri iller bölünmek suretiyle, önce en çok 7, sonra 6 milletvekili çıkarabilecek biçimde düzenlendi. Yani seçim çevreleri daraltıldı, bu da büyük partilere prim veren sonuçlar doğurmaktadır. Böylece amaçlanan yeniden 1961 Anayasası döneminin istikrarsız hükümetleriyle karşılaşmamaktı.

1983 ve 1987 seçimlerinde bu gerçekleşti, ama 1991 seçimlerinde oyların partiler arasında dağılmasına rağmen, çifte baraja rağmen, seçim çevrelerinin yine daraltılmış olarak uygulanmasına rağmen, hiçbir parti tek başına çoğunluk sağlayamadı. Ama o dönemde Türkiye yeniden koalisyon hükümetleriyle bu 1982 Anayasası döneminde de yönetilmeye başlandı. DYP-SHP yani Doğru Yol Partisi, Sosyal Demokrat Halkçı Parti koalisyonu, daha sonra SHP'nin CHP'yle birleşmesi sonucunda DYP-CHP koalisyonu olarak devam etti. 1995 seçimlerinde de yine hiçbir parti tek başına çoğunluk sağlayamadı. 1999'da da öyle, ama bu dönemlerde hep koalisyon hükümetleriyle sorun çözülebildi.

Önceki dönemlere göre bu yeni dönemde koalisyon hükümetleri biraz daha uzun süreli görev başında kalmayı başardılar. Özellikle 18 Haziran 1999 milletvekili genel seçiminden sonra ki, artık bu dönemde 1982 Anayasası döneminde yeniden tek meclis sistemine dönülmüştür. Kurulan koalisyon hükümeti, üç partili koalisyon hükümeti, Demokratik Sol Parti Milliyetçi Hareket Partisi, orada Sayın Bakanımızla birlikte görev yaptık, üç partili koalisyon hükümeti 5,5 yıl, 5 yıllık seçim döneminin 3,5 yılını iktidarda tamamladı. Ama daha sonra 3 Kasım 2002'de erken genel seçime gidildi. O erken genel seçimde bildiğiniz gibi Mecliste bulunan partilerin hepsi, biri dışında Adalet ve Kalkınma Partisi dışında, AK Parti ya da AKP dışındaki bütün partiler parlamento dışında kaldı. O kadere biz de yaşadık. Yalnız iki parti, AKP ve Cumhuriyet Halk Partisi o seçimlerde parlamentoya girmeyi başardı.

2007 seçimlerinde, 2011 seçimlerinde durum biraz daha değişti. Bu arada 1995 yılında çevre barajı konusunda bir değişiklik yapılmak istendi. Yüzde oranlı çevre barajı kabul edildi. Bu Anayasa Mahkemesince iptal edildi, ama ondan önce 1995'te Anayasa seçim hukukunun iki temel ilkesi konuldu. Seçim kanunları temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkesine göre düzenlenir. Anayasa Mahkemesi bu çevre barajının temsilde adalet ilkesine aykırı bularak iptal etti. Buna rağmen yüzde 10 barajı yönetimde istikrar ilkesine uygun olduğu gerekçesiyle korudu.

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

HİKMET SAMİ
TÜRK'ÜN
KONUŞMASI

Konu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine de taşındı, ama Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, bu yüzde 10 baraj Avrupa'nın hiçbir ülkesinde görülmeyecek kadar yüksek, ama mahkememiz Türkiye için bir seçim barajı telaffuz etmek durumunda değildir dedi. Bunu Türk politikacıları yapmalıdır dedi. Hâlâ daha bunun gereği yerine getirilmedi.

Bu arada şunu söyleyelim: 1995'te bu daraltılmış çevre sisteminden vazgeçildi ve sadece üç büyük şehirde üç bölge veya iki bölge kabul edildi. Ankara, İstanbul, İzmir, bunun dışındaki bütün illerde il bir seçim çevresi olarak kabul edildi.

Şimdi Türk seçim sisteminin en önemli sorunu, temsilde adalet ilkesiyle bağdaşmayan yüzde 10 barajının makul bir düzeye çekilmesi. En az yüzde 5, hatta daha aşağıya yüzde 3'e çekilmesi, birincisi bu. İkincisi, yerel seçimlerde de kesme baraj olarak uygulanan yüzde 10 barajın, yine makul bir düzeye, yüzde 5 veya daha aşağıya çekilmesi.

Bu arada aday belirlemesi çok önemli bir iş; Türkiye'de genellikle Siyasi Partiler Kanununun verdiği bir olanakla, milletvekili adayları ve diğer örneğin Büyükşehir Belediye Başkanları, belediye meclisi üyeleri adayları, genel merkezler tarafından belirlenmektedir. Bunun yerine, Siyasi Partiler Kanununda bulunmasına rağmen, bir türlü uygulanmayan ön seçim kurumunu işler hale getirmek, yani parti örgütlerinde aday belirlenmesinde etkili hale getirmek.

Kadın erkek eşitliğini aday listelerinde gerçekleştirmek; bunun Anayasada yer alması düşüncesindeyim. Fransa bunu yaptı. Tabii eğer yeterli aday olmazsa, boşluklar diğer cinsiyetten adaylarla doldurulur, ama ilke olarak kadın ve erkeklerin aday listelerinde yüzde 50'şer oranında yer alması gerektiği düşüncesindeyim.

Şimdi seçim güvenliğinin, sandık güvenliğinin sağlanması: Yüksek Seçim Kurulunda dahi oyların birleştirilmesinde parti temsilcileri hazır bulunurken, birtakım bilgisayar ayarlamala-

rıyla seçim sonuçlarının etkilendiği konusunda ciddi şüpheler var. Bu şüphelerin ortadan kaldırılması gerekir. Çünkü seçimin temiz dürüst yapılması, şaibesiz olması, halkın seçim sonuçlarına güvenmesi, verdiği oyun heba olmadığına inanması gerekir. Demokratik rejimin güçlü bir biçimde yaşaması için, bu şarttır. Bu şartın yerine getirilmesi gerekir.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan. (Alkışlar)

Yaşar OKUYAN (Oturum Başkanı)- Ben teşekkür ediyorum Sayın Bakanım. Şimdi bir sağ taraftan, bir sol taraftan alalım ki dengelemiş olalım. Sayın Prof. Dr. Mehmet Tomanbay, buyurun Hocam.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY (22. Dönem Ankara Milletvekili)- Çok teşekkür ediyorum. Sayın Bakanımız Türkiye’de seçim sisteminin Cumhuriyet döneminde nasıl geliştiğini ana hatlarıyla anlattı, belli önemli noktaları ortaya koydu. Ben izninizle şu andaki yapı nedir? Demokrasiyle bağdaşan bir seçim sistemi, seçim mekanizması var mı? Ona değinmek istiyorum.

Bu anlamda tabii daha önceki siyasi parti temsilcileri ve Sayın Barolar Birliği Başkanımız konuşmasında, seçimde şaibeler kuşkular var dedi ve şaibeler kuşkular şeklinde konuyu tanımladı. Ama biz Sayın Yaşar Okuyan Bakanımızın da demin söylediği gibi, bu seçim güvenliğiyle ilgili uzun bir süreden beri yaptığımız çalışmalarla, olayın artık o şaibe boyutunu çoktan aştığını, olayda ciddi şekilde belgeli kayıtlı yapılan pek çok usulsüzlüğün olduğunu biliyoruz.

Dolayısıyla olayı kaygı kuşku boyutundan kesinlikle bir defa çıkarmak gerekiyor. Ne yazık ki Türkiye’de bugün çok ciddi şekilde seçimlerin demokratikliği, şeffaflığı, dürüstlüğü konusunda kesin belgeler var; dürüst olmadığı, şeffaf olmadığı ve tabii özellikle de halkın iradesinin sandığa girdiği gibi çıkmadığı, hatta halkın iradesinin sandığa bile girmediği konusunda çok ciddi belgelerimiz ve kanıtlarımız var.

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

MEHMET
TOMANBAY'IN
KONUŞMASI

Dolayısıyla, hakikaten Türkiye’de demokrasiyle ki demokrasinin en önemli mekanizmalarından ve kurumlarından birisi dürüst şeffaf temiz bir seçimdir. Ama ne yazık ki işte demokrasi ve seçim ilişkisini kurmaya kalktığımızda, Türkiye’de bugün bu ilişkinin koptuğunu, ileri demokrasi diye tanımlanan, hatta ileri demokrasi diye tanımlanan bir dönemde, ne yazık ki demokrasinin temel kurumu olan seçimlerin dürüst ve adil yapılmadığını çok net bir şekilde kanıtıyoruz görüyoruz ve belgeleriyle anlatıyoruz. Herhalde ikinci oturumda değerli konuşmacılar bu konunun somut belgelerini delillerini çok daha açık ve net bizlere aktaracaklar.

Dolayısıyla olay tabii çok vahim bir noktadadır ve sempozyumumuzun ana amacı, adil ve temiz bir seçimi Türkiye’de nasıl yapabilmek diye belirlendi. Bu noktada tabii neler yapabileceğimize bakmak gerekiyor. Yani kuşkulardan ve kaygılardan artık tabii çok ciddi şekilde uzaklaşmış olmak gerekiyor; kuşku ve kaygı yok. Çok net bir şekilde ne yazık ki Türkiye’de adil ve temiz bir seçimin var olmadığını söyleyebiliyoruz. Şimdi ben de demokrasi bağlamında birkaç noktaya bu anlamda yine değinmek istiyorum.

Bu gerçekten deve hikâyesine dönmüş bir şey Türkiye’de bugün. Yani neresi doğru seçim sisteminin diye sorarsak, işte devenin yanıtı; nerem doğru ki demiş. Seçim sistemi kelimesini de ben bir miktar genişletmek istiyorum. Seçim mekanizması anlamında olaya baktığımız zaman, tabloyu çok daha net görebiliyoruz. Mekanizma büyük bir şey; içinde Sayın Bakanımızın demin anlattığı gibi seçim sistemleri, barajlı d’hondt çoğunluk sistemleri gibi sistemlerin yanı sıra, bu sistemi uygulamaya koyan Yüksek Seçim Kurulu, yargı, medya ve hukuk sistemi gibi bütün seçimin gerçekleşmesine yol açan mekanizma. Türkiye İstatistik Kurumu, hepsine baktığımız zaman, ciddi şekilde büyük sorunların olduğunu görebiliyoruz. Yani mekanizma olarak seçim mekanizması Türkiye’de allak bullak edilmiş. Bugün nasıl hükümet pek çok konuyu darmaduman ettiyse, seçim mekanizmasını da darmaduman etti ve hatta Türkiye’deki o kendi amacına, İslami bir devlet kurmak, işte Cumhuriyetin

-bu konuları çok tabii tartışıyoruz artık- yıkılması, yerine daha İslami bir devletin kurulması noktasındaki amaçlarına ulaşabilmek için, ilk el attığı konu zaten seçim sistemiydi.

Bunu tabii çok saman altından yürüttüler, gündemde uzun süre tutulmadı. Bizler genellikle hep seçim mekanizması, seçim sistemi sağlıklı işliyor diye baktık, hep seçime güvendik. Nasıl ki Balyoz, Ergenekon ve diğer o tartışmalı hukuk sistemleri gerçekleşirken hep yargıya güvendik, yargı nasıl olsa bunu halleder dedik, ama ne yazık ki bugüne kadar yargı da taraflı hale getirildi ve halledemedi.

Aynı şey seçim mekanizmasında da söz konusu; hep bizler halkın oyu, halkın iradesiyle bu sistem değişir, nasıl olsa iyi bir seçim sistemi var noktasında hep olaya baktık, ama bugün geldiğimiz noktada gerçekten halkın iradesinin sandığa yansımadığı yansıtılmadığı. Yansıtılmaması için çok ciddi oyunların oynandığı, yansıyan iradenin de sandıktan sağlıklı bir şekilde çıkmadığı bir mekanizma kurulmuş.

Bir benzetme yapmak istiyorum. Hitler’in propaganda bakanı Goebbels çok ünlüdür. Onun çok ünlü bir sözü var biliyorsunuz. Diyor ki: “Öyle büyük yalan söyleyin ki, herkes inansın.” Gerçekten de küçük yalanlara insanlar inanmıyor, ama o kadar büyük bir yalan söylüyorlar ki, bu yalan değildir, olsa olsa bu gerçektir yaklaşımı. Goebbels’in o faşist Hitler’in ana propagandasıydı bu. Bizde de aynen bu uygulanmış vaziyette şu anda benim gördüğüm.

Öyle büyük bir karmaşa ve öyle büyük bir sahtekârlık yapın ki, hiç kimse inanmasın. Yok, bu kadar sahtekârlık olamaz, bu bir komplo teorisi. Burada bu kadar büyük oyunlar oynanamaz noktasına Türkiye’yi maalesef getirdiklerini düşünüyorum. O kadar büyük manipülasyonlar var ve tabii dolayısıyla da demokrasi anlamında baktığımız zaman, seçim mekanizması demokrasiyle hiçbir şekilde bağdaşmayan bir mekanizmaya dönüşmüş vaziyette. Ama bunu derken tabii yapılan mücadeleler, işte bu Temiz Seçim Platformunun yaptığı çalışmalar. Bu konuda pek çok partimizin, muhalefet partilerinin, Cumhuri-

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

MEHMET
TOMANBAY'IN
KONUŞMASI

yet Halk Partisinin girişimleri ve özellikle de halkın tepkisi, bu oyunları da mutlaka aşacaktır diye düşünüyorum.

Değerli dinleyiciler, seçimlerin bu karmaşık yapısı içinde ana sorunu seçen ve seçilen sorunu olarak karşımıza çıkıyor. İki unsuru var seçimlerin; seçen ve seçilen. Bu yapı içinde baktığımız zaman, hep seçilenler tabii çok mutlu, az bir azınlık, seçilenler çok mutlu. Ama zaman içinde baktığımız zaman seçenler ise, bir süre sonra geline nokta, Türkiye'nin geldiği noktada da seçimlerinden hep mutsuz oluyorlar. Bir seçim mekanizmamızın ve seçim sistemimizin en önemli noktalarından ve getirdiği sonuçlardan birisi de bu. Seçen ve seçilen anlamında baktığımız zaman, seçilenler tabii mutlu oluyorlar, ama seçenler sıkıntılı bir şekilde.

Bunun nedeni ise nedir? Çünkü seçilenler genel olarak baktığımız zaman, Türkiye'de iyiyi ve doğruyu seçme noktasında yeterli bir etkinlik koyamıyorlar. İyi doğru nedir diye sordüğümüz zaman da, hemen şunu söyleyeyim yine çok net. Çünkü uzunca bir süreden beri bu seçim mekanizmasının içinde önemli bir parça olarak, halkın bilgilendirme kanalları büyük miktarda dumura uğratılmış vaziyette. Halk Türkiye'nin sorunları hakkında, siyasi partilerin yapıları hakkında yeterli bilgilendirme kanallarına sahip olmaktan uzaklaşmış vaziyette. Medya tarafı, dolayısıyla medyanın yüzde 80'i 90'ı topluma halka, Türkiye'nin sorunları hakkında doğruları aktarma noktasında görevini yerine getirmiyor.

Bunun yanı sıra tabii çok ciddi bir sadaka ekonomisiyle de Türkiye'de medyanın yanı sıra vatandaşın Türkiye'nin sorunları ve partilerin amaçları konusunda da çok farklı şekilde bilgilendirilmesi, seçmenin yurttaşın gerçekten iyiyi ve doğruyu, Türkiye için doğru olanı seçme konusunda yeterli şekilde bilgilendirilmesinin yolunu kesiyor. Türkiye'deki seçim sisteminin getirdiği en önemli konulardan birisi de bu.

Bilgilendirme kanalları eksik olunca vatandaş ne yapsın, yurttaş ne yapsın? Sürekli olarak yandaş medyanın aktardığı pek çok yalan yanlış bilgi. En son yolsuzluk olayında da bunu gö-

rüyoruz. Doğal olarak tabii yolsuzlukların altında ne yattığı medya tarafından veriliyor. Gezi parkı olayları oluyor, milyonlar sokaklara dökülmüş, televizyonlar hep artık klasik hale döndü, penguen programları gösteriyor. Dolayısıyla halkın bilgilenme kanallarının da çok ciddi şekilde dumura uğratıldığı bir toplumda, gerçekten tabii seçimlerin de istenilen sonucu vermesi oldukça sıkıntılı bir hale geliyor.

Tabii bunun yanı sıra, bu seçim mekanizması içinde birkaç önemli noktayı vurgulamak istiyorum. Demokrasiyle hiç bağdaşmayan, yani Türkiye’deki demokratik anlamda büyük sorunlar yaratan. Efendim, Türkiye’deki sıkıntı esas olarak adrese dayalı nüfus kayıt sistemine geçilmesiyle başladı. Yani bu seçim mekanizmalarındaki kaygılar kuşkular, tartışmaların ana noktası adrese dayalı nüfus kayıt sistemi diye, aslında söylem açısından baktığınız zaman çağdaş demokratik bir yöntem geçilmesiyle başladı.

Bu 2006-2007 yıllarında TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu bunu ve YSK’yla, ama esas kurum TÜİK olarak başladı. Nüfus sayımlarını biliyorsunuz kaldırdık, 5 yılda bir yapılan nüfus sayımları kalktı ve TÜİK bu yolla nüfusu da belirlemeye çalıştı.

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi değerli arkadaşlar, 2008’in başlarında, birkaç tarih vermek istiyorum. 22 Mart 2007 yılı sonunda adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre bütün çalışmalar tamamlandı ve arkasından bu belgeler bütün 81 ilde yapılan çalışmalarla nüfusla ilgi ki, tabii nüfus çalışmaları sonunda seçmen listelerine dönüşen çalışmalar. Bu yapılan çalışmalar Kasım 2008 yılında TÜİK başkanının talimatıyla 81 ilde imha edildi. Adrese dayalı nüfus kayıtları tutulurken, forumlar, belgeler, pek çok önemli çalışma 81 ilde imha ettirildi TÜİK başkanı tarafından; çok önemli bir şey.

Aynı sırada bu Kasım 2008 yılındaki imhadan yine kısa bir süre önce, 22 Mart 2008 yılında yine çok önemli, seçimlerin güvenliği açısından çok önemli bir şey daha yapıldı. Hepimizin de klasik bildiğine göre biliyorsunuz, seçmen listelerinin hazırlanma görevi Yüksek Seçim Kurulunun. Bu görev, bu yetki

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

MEHMET
TOMANBAY'IN
KONUŞMASI

de seçmen listelerini hazırlama görevini de 22 Mart 2008 tarihinde 5749 sayılı Yasa ile Yüksek Seçim Kurulundan alıp, İçişleri Bakanlığına Nüfus Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne devrettiler sessiz sedasız. Buna o sırada tabii çeşitli hukukçular karşı çıktılar, çeşitli tepkiler oldu, ama bir süre sonra unutuldu ve Yüksek Seçim Kurulu yetkisindeki listelerin hazırlanması görevini de aktardı İçişleri Bakanlığına. Dolayısıyla tarafsız hazırlanması gereken listeler, taraflı bir şekilde İçişleri Bakanlığının Nüfus Vatandaşlık İşlerindeki yetkilileri tarafından hazırlanmaya başladı, şu anda da öyle.

2007’de adrese dayalı nüfus kayıt sistemi oluyor, 2008’in başında bu yetki devrini İçişleri Bakanlığına devrediyorlar ve Kasım 2008’de TÜİK yaptığı bütün çalışmaların belgelerini imha ediyor. İmha ettikten sonra, 17 Nisan 2008’de yine aynı tarih içinde, Mart ayında yetkiyi İçişleri Bakanlığına verdiler, ondan bir ay sonra 17 Nisan’da da o sıradaki Yüksek Seçim Kurulu Başkanı Sayın Muammer Aydın bir açıklama yaptı. Dedi ki, şu anda TC kimlik numarası saptanmamış 600 bin, adresi bulunamayan 3 milyon, diğer eksiklerle birlikte 5 milyon dolayında seçmen kayıp dedi. Bu Yüksek Seçim Kurulu Başkanının 2008’deki kendi resmi açıklaması, 5 milyon. Bu açıklamanın arkasından, tabii araştırıyoruz dedi, ama o sırada araştırma yetkisi Yüksek Seçim Kurulundan alınmış, İçişleri Bakanlığına bir ay önce devredilmişti; dediğim o yasayla.

Dolayısıyla Muammer Aydın’ın bu açıklamayı yapmasına rağmen, o 5 milyon dolayında Yüksek Seçim Kurulu Başkanının nereden geldiği belli olmayan dediği oylarla ilgili hiçbir çalışma yapılmadı. Aynı yıl içinde Nisan ayından sonraki bu açıklamadan sonra da, 5 Aralık 2008’de TÜİK bu demin dediğim gibi belgeleri imha ettirdi yaktırdı. O sıradaki TÜİK Başkanı Ömer Toprak var. Ömer Toprak’a gazeteciler gittiler, bu belgeleri niye imha ettirdiniz, bunlar adrese dayalı nüfus kayıt sistemi, işte yarın çok ciddi şekilde sorunlar çıkabilir dediğinde; *“efendim biz bunların hepsini zaten bilgisayara geçtik, illerde de çok yer kaplıyordu bu belgeler, onun için yaktırdık”* gibi bir açıklama yaptı.

Arkasından kendisine bunun üstüne “*ama sahte seçmen olabilir*” lafına da, aynen söylediği şu oldu. Ömer Toprak’ın bu çok resmi bir ağzın yine ikrarıdır, sahte seçmen üretilebilir sorusuna; “*evet*” dedi, “*cezayı göze almak koşuluyla biri sahte, iki TC kimlik numarası olması halinde, mükerrer oy kullanmak mümkündür.*” Yani sahte TC kimlik numaraları üretilebilir ve de bir kişi sahte TC kimlik numaralarıyla mükerrer oy kullanabilir, ama bunun cezası var dedi.

Şimdi cezayı kim verecek? Tablo netleşiyor. Cezayı kim verecek? Cezayı da hukuk verecek yargı verecek. Demin Sayın Bülent Tezcan da yaptığı konuşmasında vurguladı. Dürüst ve adil bir seçimin ana güvencesi nedir? Yargı bağımsızlığıdır, hukuk güvencesidir. Türkiye’de bugün hukuk güvencesi kaldı mı? Türkiye’de bugün bağımsız yargı kaldı mı? Bunların hiçbirisi yok. Dolayısıyla seçim güvenliği diye bir şey de kalmadı. İşte tablonun büyük vahim noktası budur.

Dolayısıyla seçim mekanizması, sadece işte seçim sistemi, seçim sistemindeki seçimde yönetimde istikrar, temsilde adalet ilkeleri, onlar filanın da dışında, çok dışında ciddi bir sorun ortaya çıkmış vaziyette.

Dolayısıyla bu nasıl halledilir? Yine çok ciddi bir söylem bizim sempozyumumuzun ana başlığı da zaten demokrasi ve adil seçim, demokrasi ve seçim. Şimdi seçimler ve seçim mekanizması bu denli sorunlu, bu denli kuşkulu ise, böyle bir ülkede bir demokratik çalışmadan, demokratik ortamdan söz etmek mümkün müdür? Elbette ki değil ve sıkıntı zaten buradadır.

Burada yapılması gereken şeyler, sorunun büyüklüğünü görüp, sorunun ana sıkıntısının nerelerde olduğunu tespit edip, o noktalarda önlem almaktır. Bizim de yapmaya çalıştığımız bu. Dolayısıyla ana yapılması gereken işlerden birisi, gerçekten bu konuda, seçime de çok az kaldı, ama bir süredir yapılan çalışmalarla toplumda ciddi bir farkındalık yaratmak. Olay büyük, vahim bir olay var.

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

MEHMET
TOMANBAY'IN
KONUŞMASI

Dolayısıyla bizler hep partilere biraz yükü atıp, partilere sorumluluğu atıp, hep sandık güvenliğinin sağlanması, sandık güvenliğinin sağlanması söylemine sarılırız, hep onu söyleriz, ama iş bu boyutu artık aştı. Sandık güvenliğini partilerin sağlamasının bir noktaya kadardır etkisi. Ama yapılan bu söylediğim mekanizmalarla, üretilen sahte seçmenler. Benim tahminime göre şu anda böyle bir seçmen iki tane filan sahte oy kullanmıyor. Bir seçmenin cebine 7-8 tane sahte TC kimlik numarasıyla, 7-8 ayrı mahallede adrese kayıtlı şekilde listelere isimlerini koyuyorlar ve bir seçmen sabah çıkıyor, orada bir oy orada bir oy, ama bunların hepsi de zaten seçmen listelerinde. İçişleri Bakanlığında hazırlanan, bağımsız tarafsız Yüksek Seçim Kurulunda hazırlanmayan, İçişleri Bakanlığındaki görevlilerin hazırladığı ve sahte ürettiği TC kimlik numaralarıyla verdiği seçimlerle, 7-8 yerde oy kullanıyor. Tahminim 1-1,5 milyon dolayında önceden sahte oy zaten yerlere yerleşiyor. Onu sandık başındaki alacağınız güvenlik önlemiyle engellemeniz mümkün değil; çünkü orada resmi olarak görünüyor.

Dolayısıyla burada bir defa böyle bir sıkıntı var. İkincisi, yine demin dikkate çekildi. 10 Ocak ve 23 Ocak arası sandık seçmen listeleri askıya asılacak. Bundan önceki eğilimlere baktığımız zaman, listeleri askıya çıktığı zaman vatandaş olarak bizler yüzde 3 yüzde 5 oranında gidip kendimizi listelerde kontrol etmişiz. Yani her 100 kişiden 5 kişi gidip muhtarlıklarda kendimizi kontrol ediyoruz. Bir taraftan da bu nüfus idaresinin 2008'den itibaren aldığı görevle, listeleri hazırlarken yaptığını tahmin ettiğimiz ve çok açık belgeleri olan; kendisine oy vermeyeceğini bildiği vatandaşları listeden düşürüyor. Bunun da 4-5 milyon dolayında büyük bir rakama ulaştığını tahmin ediyorum. 4-5 milyon seçmeni listelere yazmıyor.

Dolayısıyla 5 milyon seçmeni önümüzdeki 10 Ocak 23 Ocak arası seçmen listelerini Türkiye çapında yazmadığını varsayarsak ve seçmenimizin de diyelim yüzde 5'i gitti kendisini o 15 günlük 13 günlük sürede kontrol etti. Muhtarlar 5 milyonun yüzde 5'i 250 bin kişiyi “yanlışlık olmuş” deyip yerine ekliyorlar, ama 4 milyon 750 bin seçmen, kendisine seçmen karşı gelmedi-

ğinde ya da sandık başına gidip oy kullanmak istediğinde oy kullanamadığı zaman fark ediyor, ama iş işten geçiyor. En net örneklerinden birisi, Sayın Genel Başkanımızın referandumda başına gelmişti; dolayısıyla böyle vahim bir ortam. Bu nedenle sandık güvenliğinden önce, oyumuza sahip çıkma söylemini çok daha açık ve net bir şekilde söylememiz gerekliliğine inanıyorum.

Sandığa sahip çıkmak partilerin görevi, ama bir büyük demokratik görev olarak bütün seçmen olarak hepimizin oyumuza sahip çıkması da ana görev. Oylarımıza sahip çıkıp, o 13 günlük sürede gidip sandık başlarında kendimizi akrabalarımızı, eşimizi dostumuzu, çevremizi de uyandırarak, bu yüzde 5’lik oranı olabildiğince yukarılara çekebilip, en azından yüzde 50’nin kendisini sandıkta listelerde olup olmadığını kontrol etmesini sağlayabilirsek, zannediyorum bu bile büyük bir katkı olacaktır; temiz bir seçim için ve demokratik bir seçim için.

Söylenecek çok şey var, ama süremin de sonuna geldiğimi biliyorum. Tabii seçim mekanizmasının içinde bu yapılan olumsuzlukların yanı sıra, değinilmesi gereken pek çok konu var. Seçim sistemiyle ilgili konuşuldu. Bir başka önemli noktayı da vurgulayarak sözlerimi bitirmek istiyorum. Seçim mekanizması içinde, seçim yasaları içinde en önemli ikisi de, Milletvekili Yasası ve Siyasal Partiler Yasası, 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası, 2839 sayılı Milletvekili Yasası. Bu yasalarda da çok ciddi şekilde demokratik yapıyla bağdaşmayan olumsuzluklar var.

Bir noktayı vurgulamak istiyorum. Avrupa Birliği sürecine geçti Türkiye ve AKP 2002’de iktidara geldikten sonra da biliyorsunuz hızla yön değiştirip Avrupa Birliği yandaşı bir konum sergiledi ve o yönde adımlar attı. Avrupa Birliği sürecinde, ileri demokratik ülkelerde *-onların tanımıyla-* gerekli olan Kopenhag kriterleri demokratik yasalar sürecinde yasalarımızı o noktada düzeltmeye çalıştık. Ceza yasalarımız, Anayasamız, Medeni Kanun Avrupa kriterleri ölçüsüne uyduruldu, sadece seçim yasaları; 2820 sayılı Siyasal Partiler Yasası, 2839 sayılı Milletvekili Seçim Yasası ve diğer seçim yasaları Kopen-

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

MEHMET
TOMANBAY'IN
KONUŞMASI

hag kriterlerine uydurulmadı. Bütün yasaları gidiyorsunuz demokratikleşiyorsunuz da, niye bu yasalarla ilgili bir atılım yapmıyorsunuz, bir açılım yapmıyorsunuz?

Dolayısıyla pek çok noktada eleştirilebilecek bir seçim mekanizması var Türkiye’de. O bakımdan hepimizin bu konuda kendimizi görevli kabul etmemiz ve demokratik vatandaş olarak, vatandaşlık hakkı olarak oylarımıza sahip çıkmamızı öneriyorum.

Dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

Yaşar OKUYAN (Oturum Başkanı)- Ben teşekkür ederim Sayın Hocam. Şimdi Prof. Dr. Ali Ercan, buyurun Hocam.

ALİ ERCAN'IN
KONUŞMASI

Prof. Dr. Ali ERCAN (Savunma Sanayi E. Müsteşarı)- Sayın Başkanım müsaade ederseniz ben bir sunum göstereceğim. Sayın Başkan, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Ben daha önce yaptığım bir söyleşi de kullandığım yansılarının bir kısmını göstereceğim, çünkü zaman çok kısıtlı. Arada eğer bilgi atlamaları olursa lütfen sorular kısmında açıklamasını isteyebilirsiniz.

Ben de Değerli Bakanımın başladığı gibi, adalet kavramı ve demokrasi kavramıyla başlayacağım; çünkü konuşmamın temeli, şu anda yürürlükte olan seçim yasasının çarpık mantığından kaynaklanan adaletsizlik. Temizlik kısmını öğleden sonraki arkadaşlara bırakıyorum, ben adil seçim konusuna ağırlık vermek istiyorum.

Demokrasi nedir? Demokrasi, halkın halk tarafından yönetimi; Mustafa Kemal Atatürk’ün deyimiyle halkçılık dediğimiz demokrasinin, en önemli iki özelliği eşitlik ve özgürlüktür. Yani her yurttaşın eşit özgür bir oyu vardır. Benim sorum bu, gerçekten öyle mi? Türkiye’deki uygulamada, gerçekten hepimizin eşit bir oyu var mı?

İkinci konu, Türkiye’nin geçirdiği 2002 şoku, hâlâ üzerinden atlatamadı, atlatılacak gibi değil. 2002’de muazzam bir mühendislik, toplum mühendisliği yapılarak, Türkiye ve dün-

yada olmayan bir seçim sonucu elde edildi. Öyle ki 42 milyon seçmenin yüzde 22 zaten katılmadı. Katılanlardan çıkan 31 milyon oyun içerisinde, ancak 17 milyon Mecliste temsil olanağı buldu. Neden? Çünkü yüzde 10 barajı var, kısıtlar var ve sayım sistemi var.

Sonuçta yurttaşların yüzde 60 kadarı, yüzde 60'ını Mecliste temsil edemedik ve toplam seçmen sayısının dörtte birini alan bir parti, Meclisteki sandalyelerin üçte ikisini kazandı. Halk şaşırıyor, biz bu kadar oy vermedik bu nereden çıktı? Bunu çıkaran, bu kadar büyük, yani AKP'nin 140 milletvekili fazla çıkarmasına yol açan mevcut Seçim Yasasıdır. Bu da 10 milyon oya tekabül eder. Yani AKP'ye 10 milyon oyun üzerinde bir 10 milyon oy da mevcut Seçim Yasasının mantığı verdi. Bunu anlamak halkın şeyinde değil halk anlayamadı ve birtakım sorular arka arkaya geldi.

Tabii ki “*milli irade bu mu?*” sorusu dedik. Seçimlere katılım oranı Türkiye’de ortalama yüzde 78’dir. Bunları çabuk geçeyim. Demokrasilerde, özellikle düşük gelirli ve düşük eğitimli toplumlarda, demokrasinin düzgün işleyemediğini söyler sosyal bilimciler. Bir sürü belirteç gösterirler. Ben bunlardan en önemlisi geliri, eğitimi, katılım ve sosyal adalet belirteçlerini aldım.

Tabii ki bir faktör, demokrasi faktörü hesaplayabilirsiniz bu dört konudan. Sonuçta bir demokrasi katsayısı hesaplamaya çalıştım. Hani diyorlar ya ileri demokrasi vesaire. Tabii bu faktör büyüdükçe, demokrasi katsayımız yükselecek demektir.

Peki, nedir Türkiye’nin değerleri? Onları yerine koyalım. Gelir yaklaşık dünya ortalamasının yüzde 90’ı, 10 bin dolar bizim ki 9 bin dolar. 6.3 yıllık bir ortalama eğitim var. Yüzde 28 ediyor katılım, yani 78’in 50’si. Bu da sosyal adaleti belirleyen faktör. Sonuçta Türkiye’nin 3,87’lik bir faktörü veya demokrasi katsayısı olarak yüzde 62’si var. 100 üzerinden 62 puanlık bir demokrasi. Buna siz ister orta demokrasi deyin, ister ileri demokrasi, ne dersiniz deyin Türkiye’nin durumu budur. İsveç’le mesela şuralarda bir yerde İsveç’le Türkiye arasında 50’den fazla ülke var.

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

ALİ ERCAN'IN
KONUŞMASI

Şimdi demografiye geçmek istiyorum. Çünkü seçmen sayısı çok önemli; seçmen sayısını bilmek için sadece nüfus yeterli değil. Yani nüfus aynı olan iki ülkede seçmen sayısı farklı olabilir. Çünkü ortalama yaşam farklıdır. Dolayısıyla sadece nüfus değil, yaş da alma ve ortalama yaşam süresinin de bilinmesi lazım, iyi hesaplanması lazım.

Nüfusla başlayalım. Nüfusta Türkiye Cumhuriyetinin resmi nüfus sayımları var. Bugün TÜİK bunları inkâr ediyor. Diyor ki bunlar yanlış, bunların hepsi yanlış diyor ve benim söylediğim rakam şu anda doğru. Ben bu rakamların doğruluğundan yola çıkarak sizlere açıklamada bulunacağım. 1960'dan 2000'e kadar 28 milyondan 68 milyona yükselmiş Türkiye'nin nüfusu. 40 yılda 40 milyon artmış. Bu demektir ki ortalama kabaca yılda 1 milyon Türkiye'nin nüfusu artıyor, halen de öyle. Nitekim Devlet İstatistik Enstitüsü TÜİK olduktan sonra 2007'den sonra da yılda 1 milyon artışı göstermişler. Yılda 1 milyon artıyor, ama ne oluyorsa, 2000 ilâ 2007 arasında oluyor. Burada 1 milyon artış yok, yılda 1 milyon artış yok.

Yani Devlet İstatistik Enstitüsünün nüfusu böyle yükselirken, birdenbire 2007 yılında 75 milyon olması gerekir Türkiye'nin nüfusu. Bir de bakıyorsunuz Türkiye'nin nüfusunu 70 milyon olarak ilan ediyorlar ve ondan sonra yine muntazaman aynı şekilde yükselme devam ediyor.

Şimdi şurada bir kırıklık var. (Sunudan işaret ediyor) Bu kırıklığın açıklamasını dün Sayın Bakanım ile beraber gittik, sağ olsun bize müsaade ettiniz orada konuştuk onları. Diyorlar ki, bu mümkün değil. Bu yeşil çizgi doğrudur, daha öncekiler yanlıştı vesaire. Ne olacak diye sorduğumuzda, diyorlar ki yavaş yavaş bunları düzelterek, işte 2000'den 1980'lere kadar geriye giderek, bütün yanlışları düzelterek diye bir iddiaları var.

Nüfus artış hızını filan geçeyim, nüfus artış hızı biliyorsunuz sadece kadın başına çocuk sayısı ve ortalama yaşam süresiyle belirli. Mademki Türkiye'nin nüfusunu biliyoruz, resmi devlet rakamları var elimizde 2000'e kadar. O zaman nüfus artış hızını da hesaplamak mümkün. Nüfus artış hızını hesapladığımda,

1970’te maksimum işte binde 25’lere gelen bir nüfus artışımız var. Ondan sonra muntazaman aşağı doğru bu şekilde düşüyor ve bu düşüş bu şekilde devam edecek diye de tahminimiz var aynı şekilde. İnşallah 2050’den sonra büyük bir yıkım olmaz, çünkü dünyayı bekleyen büyük felaketler var; özellikle bu çevre konusunda büyük bir kıyım olmazsa. Bunu geçelim.

Şimdi 2000 ile 2013 arasında bu düşüşün gerektirdiği sayıyı hesaplırsak, o zaman 2000’deki nüfusumuzun yaklaşık yüzde 21 arttığını buluyoruz. Bu da 2013 yılında Türkiye’nin 82 milyon nüfusu olduğunu gösteriyor, ama şu anda 76 milyon diye, muhalefet de tabii aynı rakamı kullanıyor. 76 milyon Türkiye, 76 milyon Türkiye, aslında 82 milyon buluyoruz bu eski gidişata göre.

Dünyadaki nüfus artışı da bizimkine benziyor. Şuradaki doğum kontrol haplarının çıktığı yıl. Kıyasladığım zaman Türkiye’yle işte 2010’dan sonra yavaş yavaş dünyayla aynı trendi buluyoruz. Şu aradaki büyük fark da, Türkiye yüksek oranda artış hızı; zannediyorum Doğu Anadolu’da belli bir kesimin siyasal projesinin gereğidir bu yükseklik. 2013 itibariyle dünyada binde 11, Türkiye’de binde 12 nüfus artışı var.

Nüfus içerisinde yaş dağılımı önemli dedim. Yaş dağılımını bilirsek seçmen sayısını hesaplayabiliriz. Mesela 1990’daki yaş dağılımımız böyle gençler fazlaydı. 2023’te bu şekle gelecek diye hesaplıyorum. Eğer biz bu dağılım fonksiyonunu bilirsek, dağılım fonksiyonundan hem ortalama yaşı hem ortalama ömrü hesaplamak kolay. Örnek olarak ve tabii onu da bilirseniz, seçmen sayısını hesaplırsınız nüfus üzerinden.

90’dan bir örnek, mesela 1990 yılında ortalama ömür 51’dir. Bunları geçelim. Mesela 2010’da yaş dağılımımız bu şekilde olmuş. Böyle bu yaş da yaklaşık 62 yaşı veriyor. Dolayısıyla Türkiye’de ortalama yaşam süresi, ortalama yaş 34 filan, ama yaşam süresi yani bir yılda ölen insanların ölüm yaşlarının ortalaması demek lazım, gittikçe artıyor. 2040’lara doğru 80 yaşına doğru çıkacak Türkiye’deki ömür. Şu anda 2013’te 64 civarındayız.

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

ALİ ERCAN’IN
KONUŞMASI

Peki, nüfusun gelişimi yine 1960 ile 2000 arasındaki bu bir-biriyle gayet uyumlu gözükene, matematik olarak pek itiraz edemeyeceğimiz bu uyumlu gözükene bu noktalardan, eğer bir fit yaparsak, yani gidişatı belirleyen şöyle bir fonksiyonla. O zaman ben 2000’den sonraki şurada, 2013’te tahmin olarak ne çıkacağını hesaplayabilirim. 2013 rakamından yola çıkarsak, Türkiye’nin nüfusu yine 82 milyon olarak çıkıyor. Zaten aklın yolu bir; eğer her yıl ortalama 1 milyon artıyorsa, 2000 yılında 68 milyonun üzerine 13 milyon koyarsanız, zaten 81 milyon eder. Bunu basit bir hesapla da yapabiliriz.

Dolayısıyla Türkiye’nin nüfusu 82 milyon ve TÜİK’in verdiği rakam da, bütün Türkiye’de şu anda kullanıla 76 milyon. Bir 6 milyonluk nüfus farkı var; bu çok vahim bir durum. İşte dediğim gibi TÜİK bu şekilde bunu anlatıyor. Bunları geçeyim. Seçmen nüfus şeyini de geçelim.

Nüfusun içerisinde seçmen sayısı beni ilgilendiriyor. Seçmen sayısı 50 yaş üzerinde yaklaşık yaş, ortalama yaşam süresi arttıkça seçmen sayısı hafifçe yükseliyor gördüğümüz gibi. Şöyle basit bir formülle bunu belirtebiliriz. Bu eğer ben nüfus orantısını biliyorsam, nüfusu da biliyorsam, o zaman seçmen sayısını çok güvenli bir şekilde hesaplayabilirim demektir. Seçmen sayısına baktığımda, seçmen sayısı şöyle basit bir formülle gösterilebilecek şekilde yükseliyor.

Sonuçta 2011’de 52 milyon olan seçmen sayısını, 2007’de 49 milyon olarak görüyoruz. Burada biliyorsunuz 20 yaş kuralı vardı, 18 yaş yoktu. Bunları ben Yüksek Seçim Kurulunun verdiği rakamlarla kıyaslırsam, çok garip bir tabloyla karşılaşırız. Garip tablo, çoğunuzun bildiği konu; 2000 yılında 41 milyon seçmen var diye ilan edildi. Aradan 5 sene geçti ve bu arada seçmen yaşı 20’den 18’e indirildi. Bizim hesabımıza göre 7 milyon seçmen sayısı fark etmesi gerekirken, bir de baktık ki 1.4 milyon artmış seçmen sayısı. Yani 5.6 milyon seçmen sanki kayıttan düşülmüş gibi.

Öte yandan, şuradaki 4 senelik aralıkta, bir de bakıyorsunuz ki yaklaşık 10 milyon seçmen sayısı arttı. O zaman Türkiye’de

sorgular başladı. Nüfus bu kadar artmadığı halde seçmen sayısı nasıl artar diye. Hâlbuki 3,6 milyon artması lazımdı; çünkü yılda yaklaşık 900 bin kadar seçmen sayımız artıyor.

Sonuçta gerçekten şunu söyleyebilirim: Sonuçta 2007’de 5,6 milyon seçmenin kayıttan düşüldüğü, 2011’de ise 6,1 milyon seçmenin kayda alındığı söyleniyor. Bunu belki şöyle söyleyebilirler. Derler ki, işte daha önce yanlış yaptığımızı düzelttik filan, ama sorular soruları açıyor. Gerçekten aynı grup mu bunlar? Düşürenler ve alınanlar. Eğer aynıysa şu aradaki fark ne kadar? En az yarım milyonluk bir fark var. Bunu öğleden sonra arkadaşlar anlatacaklar.

Dolayısıyla değerli dinleyiciler, demokrasimiz gerçekten bir şeytan üçgeninde. Üçgen kelimesini niye kullanıyorum? O da şundan dolayı: Şeytanın bile aklına gelmeyen bir demokratik kısıtlar var; hani oylarımızın eşit olması konusunda. Oylarımız, sandığa attığımız oylar, bu şeytan üçgeni dediğim üç kısıtla başlar. Birisi yüzde 10 baraj onu söyleyeceğim. İkincisi, her ile otomatik artı bir tane kontenjan tanınması. Böyle bir saçmalık olamaz, dünyada yok böyle bir şey. Üçüncüsü de d’hondt yöntemi. Bu üçünü teker teker kısaca gözden geçirelim.

Baraj problemine sayın konuşmacılar değindiler. Baraj problemi Avrupa’da yüzde 10 barajında hiçbir ülke yok. İşte Rusya’nın var yüzde 7, onun da nüfusu 140 milyon. Bizim nüfusumuza en yakın Almanya var, belki en uygunu bizim için de yine yüzde 5’tir. Bizden küçük nüfuslu olanlar, nüfus azaldıkça, ülkenin nüfusu azaldıkça bu baraj da aşağı yukarı düşüyor. Yunanistan’da mesela yüzde 3.

Şimdi ikinci problem, basamak problemi. Şimdi buna kimse temas etmiyor. Basamak probleminde çok ilginç kıyaslar var. Diyelim ki Edirne, nüfusu 400 bin, aynı basamakta bulunan Bingöl’ün nüfusu 263 bin. Edirne 137 bin fazla olmasına rağmen Bingöl’den, aynı milletvekilini çıkarıyor. Öte yandan Edirne Muş’tan 13 bin az, fakat orası 4 milletvekili çıkarıyor 13 bin farkla. Afyon’la Kütahya arasında bu farkları görürsünüz. Aradaki farklar, sorarsanız mecburi, çünkü şöyle bir sahne var.

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

ALİ ERCAN'IN
KONUŞMASI

İlleri böyle sıralamışlar nüfusa göre ve basamaklar yapmışlar; şunlar 2, şunlar 3, burası 4, 5 milletvekili çıkaracak diye. Şu aralıklar 150 bin kişiye tekabül ediyor.

Yani şurada Karaman'la Bingöl arasında şu küçük fark, Bingöl'e bir milletvekili fazladan geliyor. Hâlbuki bu çizgi şurada olsa ki, bu Bingöl'ün nüfusunun hakikaten bu kadar olup olmadığını da sorgu meselesi; yani bu çizgiyi şuraya çıkardığınız zaman Bingöl bir milletvekili kaybeder demektir veya Karaman bir milletvekili kazanır demektir aşağı inerse. Bu gibi böyle sorgulanacak konular var. Bu basamaklardan dolayı şu oylar, şunun üzerinde giden şu oylar, tamamen sandığa atılan fakat hiç anlamı olmayan oylar. Sandığa atıldığı halde anlamı yok, atılmasa da olur gibi. Çünkü orası hep iki milletvekili çıkarıyor. Şuranın bu kadar yüksek olmasının hiçbir değeri yok.

Ben bu basamaklarda kaybedilen oyları hesapladığım zaman, yaklaşık her birinden şöyle üçgen olarak düşünün. 50 bin çarpı 70 vilayeti aldım, 3,5 milyon oy sandığa atılıyor ve sayılıyor, ama gerçek anlamda eşit bir şekilde sonuca yansımıyor. Bu gözden kaçıyor ve bunu gayet millet doğal olarak bir kere kabullenmiş durumda; matematik olarak çok yanlış.

İkinci mesele, farklı bir kontenjan meselesi; Ankara'yı aldım, hepimiz Ankara'dayız. Ankara'da Türkiye'nin ilk önce bu 81 vilayete birer tane ayrıldıktan sonra, geri kalanı nüfusa göre paylaştırılıyor, Ankara'nın hakkına 31 milletvekili düşüyor. Bir de hakkı olan o kontenjanı alıyor, 32 milletvekili. Ama şurada 24 tane vilayetin toplamı da Ankara'nın nüfusu kadar, o da 5 milyon. Siirt'ten Bayburt'a kadar, bütün bunların toplamı, ama her birisi bir tane fazla aldığı için, bunlar 24 milletvekili fazlasıyla 55 milletvekili çıkarıyor burası, burası 32 milletvekili çıkarıyor. Yani Ankara'da bizim oyumuz, Siirt'teki bir çobanın oyunun yarısı kadar yaklaşık; bu da bir kayıp. Ben bu artı bir il kontenjanı, tabii Ankara, İstanbul ve İzmir'de önemli ağırlıkta. Onları toplarsak yaklaşık oradan da çıkan oyların toplamına şurada bakalım, 5,5 milyon oy da bu artı bir kontenjanı uydurmasından çıkıyor. Her vilayete peşinen bir tane ayırma düşüncesinden kaynaklanan böyle bir saçmalık var. Bunun ikisininin

toplamına baktığınızda, basamak yöntemi ve bu, 9 milyon oy sandığa atılan sonuca eşit olarak yansımayan oylar; adaletsizliğin temeli bu, haksızlık bu.

D'Hondt yöntemine geçelim; d'hondt yöntemi temsilde adaletten ziyade, yönetimde istikrar arayan ülkelerin, şurada ki ülkelerin kullandığı bir sayım sistemi. Ama hakkını yemeyelim, Victor D'Hondt bu sistemi önerirken, ne barajı önerdi, ne de başka bir kısıt önerdi. Yani burada birinci sıradaki parti hak ettiği kadar yüzde 15 yüzde 20 fazla alıyor; birinci sıradaki parti hangi partiyse. Zannediyorum muhalefet partileri bir gün piyango bize de vurur diye buna sesini çıkarmadılar, ama bu sürekli piyango hep bir tarafa vuruyor biliyorsunuz.

Örnek vereyim, d'hondt yönteminin sayımında, diyelim ki bu dört tane parti var. Dört partinin aldığı oylara göre milletvekili sıralamasına baktığınızda, mesele birinci sıradaki parti yüzde 40 oy almışsa, oyların sonucunda aldığı milletvekillerine bakıyorsunuz, 10 milletvekili içinde 5'ini alıyor, yüzde 50'sine alıyor. Yüzde 40 almasına rağmen milletvekili sayısı yüzde 50. Burada ben kabaca hesapladım, Türkiye'de yüzde 15, hatta bazı yerlerde yüzde 20 yüzde 25 hak ettiği kadar fazlasını d'hondt yöntemi veriyor. Tabii barajdan kaybedenlerinki de aynı şekilde vesaire.

Sonuçta başlangıçta söylediğim gibi, bir parti Türkiye'nin dörtte biri oyunu alıyor, ama Mecliste üçte ikiye temsil eden sandalye sahibi. En büyük haksızlık adaletsizlik, en büyük hırsızlık burada, ama bu hırsızlık legal bir hırsızlık, kanunun hoş gördüğü bir hırsızlık; miktarı da 300 bin 500 bin değil, 10 milyon oy.

Yaşar OKUYAN (Oturma Başkanı)- Hocam son 4 dakika.

Prof. Dr. Ali ERCAN (Savunma Sanayi E. Müsteşarı)- Bu koşullarda yapılan seçimlerin sonuçlarını görüyoruz. 2011 seçiminde de bir bakıyoruz 52 milyon, 52,6 milyon seçmenin yüzde 16'sı yüzde 17'si katılmamış. 8 milyon 9 milyon seçmen seçime katılmamış. İkinci veya ne oluyor? Üçüncü büyük parti...

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

ALİ ERCAN'IN
KONUŞMASI

Söylemek istediğim şey şu: Şurada bütün seçmenlerin yüzde 40'ını alan veya katılanların yaklaşık yarısını alan bir parti, sonuçta yüzde 60'lık bir sandalyeye sahip oluyor. O da dediğim bu üç şeytan üçgeninin üç kenarının verdiği avantajla. Tabii birine avantaj olan, öbürüne dezavantaj oluyor. Evet, biraz hızlı geçtim, özellikle nüfus kısmını vesaire, o nüfus artış hesaplamalarıyla ilgili. Sorusu olan olursa onları arada yanıtlarım veya doğrudan açıklamalar yapabilirim sonra.

Söylemek istediğim şey şu: Türkiye'deki mevcut seçim yasaı, eşı benzeri olmayan, çok çarpık mantıklı ve amacının da tam tersini oluşturan dolayısıyla pek akıllıcı kurgulanmamış bir seçim yasaı var. Seçim sistemi demiyorum, seçim yasaı var. Bu seçim yasaı olduğu müddetçe hiç hırsızlığa gerek kalmadan, birinci sıradaki parti, yani yüzde 35 yüzde 40 alan bir parti, hak ettiğinden çok fazla milletvekili çıkararak, hep tek parti iktidarı olur sittinsene geçse affedersiniz.

Sonuçta ben şu sözlerle bitireyim. Meşhur matematikçi Nobel ödüllü John Nash Akıl Oyunları filminden hatırlarsınız. “*Matematik bilmeyen toplumlarda adalet yoktur*” diyor.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ederim. (Alkışlar)

Yaşar OKUYAN (Oturum Başkanı)- Hocam çok teşekkür ediyoruz. Şimdi son konuşmacı eski İçişleri Bakanımız, çok değerli arkadaşımız Hasan Fehmi Güneş. Buyurun Sayın bakanım.

HASAN FEHMI
GÜNEŞ'İN
KONUŞMASI

Hasan Fehmi GÜNEŞ (İçişleri E.Bakanı)- Teşekkür ederim. Çok önemli bir konuda bu çalışmayı düzenleyenlere teşekkür ediyorum. Türkiye Barolar Birliğine, barolara bu yakışır, çok faydalı bir çalışma. Tabii ayrıca işgünü olmasına rağmen zamanınızı buraya ayırdığınız için sizlere çok teşekkür ediyorum. İnşallah burada bulunmanıza, zamanınızı burada geçirmenize değer.

Demokrasi birkaç kez tekrarlandığı gibi, halkın yönetimi, halkın halk tarafından, halk için halkla yönetimi diye tanım-

lanır, halkın kendi kendini yönetmesi. Nasıl yönetecek halk kendi kendini? Onun araçlarından birisi olarak seçimi, tabii ki sadece seçim demokrasi için yeterli değil. Demokrasi için gerekli, ama yeterli değil. Gerekli koşullardan biri, bunu o nedenle konuşuyoruz.

Seçim halkın kendini yönetme, yönetim eylemine en etkin katılım araçlarından, katılım boyutlarından biri. Seçimle katılabilir, başka katılım araçları da var. Diğer katılım araçları işleminiyorsa, diğer katılım araçları söz konusu değilse önleniyorsa yasaklanıyorsa, sadece seçim demokrasinin oluşması, halkın kendini yönetmesi için yeterli olmayabilir. Belirleyici iradeyi tespit etmek için seçimi kullanıyoruz. Vazgeçilmezi gerekli olanı, ama yeterli olanı değil.

Temsili demokrasi yürürlükte olduğu için, doğrudan demokrasiye bu çağda çok uzun dönemlerden beri imkân bulunamadığı için ilk çağlardan sonra temsili demokrasi söz konusu olduğu için seçimi kullanıyoruz. Yani halk adına halkı yönetecekleri seçmek için bunu yapıyoruz, yönetecekleri seçiyoruz, temsil edecekleri seçiyoruz. Kimler yönetimde halkı temsil etsin diye onu seçiyoruz.

Bu seçimde genellikle *“bu çalışmada da, benden önce değerli konuşmalar yapan arkadaşlarımızın da ileri sürdükleri gibi,”* iki önemli ilke gözetiliyor; temsilde adalet, yönetimde istikrar. Ben konuşmanın ağırlığını bu iki kavram üzerine vermek istiyorum. Temsilde adalet ve yönetimde istikrar kavramları, seçimle nasıl gerçekleştirilir? Seçim sistemiyle nasıl gerçekleştirilir?

Genellikle yönetimde istikrarı, temsilde adalet ilkesinden daha öncelikli, daha önde, daha önemli gibi kabul etme eğilimi vardı. Ben bu görüşte olmayanlardanım. Yani yönetimde istikrar ne demek mesela, hangi yönetim olursa istikrar oluyor? İstikrar kararlı, kalıcı, sık sık değişmeyen, oynaklık göstermeyen filan sabitlenmiş anlamına geliyorsa, yani hangi yönetim istikrar? Mesela bugünkü yönetim tek partiyse tek parti, çok temsil ediliyorsa çok temsil; arkadaşlarımız söylediler, 2000'deki temsil. Ben o 2000 parlamentosunda da meclisteydim, işte tek parti, müthiş bir temsil oranı, demokrasi mi bu mu?

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

HASAN FEHMİ
GÜNEŞ'İN
KONUŞMASI

Bunun üzerinde durmak lazım. Yani demokrasinin diğer unsurlarını da oluşturamamışsak, sadece yönetimde istikrar kavramı üzerinden giderek demokrasiyi gerçekleştirmemiz zenginleştirmemiz modernleştirmemiz boyutlandırılmamız mümkün olmuyor. Yani ben bugün ya da 2002’de yönetimler zamanında daha önceye göre demokrasimizin daha geliştiğini hissedemedim. Daha geliştiğini söyleyen kimseye de rastlayamadım. O nedenle belki bunun üzerinde önemle durmak lazım.

Bakın 2002’deki seçimde, artık değer, artık olarak temsil edilen çok yüksek bir oran var o günkü iktidar partisini. Seçime katılma, yani yönetim seçmen sayısının çok az bir bölümünü temsil ettiği halde, çok büyük bir ekseriyetle yönetim erkini elinde tutuyor.

Efendim temsilde adalete çok fazla önem verirsek, yani barajları kaldırırsak, barajları azaltırsak, barajlarla takviye etmezsek, barajlarla yönetimde istikrar olsun diye bir partiyi destekleyip, haksız puanlar kazandırmazsak, koalisyonlar olur. Değerli arkadaşlar, bir koalisyon düşmanlığının ben çok gerekli olduğu kanısında değilim. Pek çok ileri ülke, yıllardır koalisyonlarla idare ediliyor. Demokrasi odur ki, medeniyet odur ki, çağdaşlık odur ki, farklı düşünenler birbirleriyle uzlaşabilirler. Farklı düşünmenin sonucu, farklı düşüneni, bizden farklı düşüneni yok etmek değil, onunla anlaşmak, onunla uzlaşmak, onunla beraber olmak, onun noksanını tamamlamak, bizim noksanımızı da onun tamamlamasına müsaade etmek.

Böyle bir yaklaşımın demokrasiye daha yararlı olacağını düşünüyorum. Çok küçük küçük partiler de Meclise giriyorlar. Girsinler gayet tabii. Toplumu yansıtmayacak mıyız Mecliste, toplumu temsil etmeyecek mi Meclis? Toplumda ne kadar görüş ayrılığı varsa ciddiye alınabilecek. Ciddiye alınıp alınmadığına da ben karar veremem, sen karar veremezsin, toplum karar verir. Ona oy verdiyse, ona Meclise gidecek kadar oy verdiyse yolunu açın lütfen.

Orada çok farklı görüşlerle hükümet kurulmaz. Kurulmaz mı acaba? Yani uzlaşmacı bir kültürü, uzlaşmacı bir düzeyi, uzlaşmacı bir yaklaşımı siyaset kurumlarımıza egemen kılar-sak, kavgasız gürültüsüz çatışmasız bir toplum içinde yetiştirirseniz yeni nesilleri, bunlarla uzlaşılabilir ki. Yani toplumun toplum tarafından, halkın halk tarafından yönetilmesiye, Meclis de halkı temsil etmeli. Meclis de halkı yansıtmalı.

Benden önceki kısımda değerli hoca çok önemli şeyler söyledi. Toplumun büyük bir kısmını temsil etmiyor, seçmenin büyük bir kısmı temsil edilmiyor, ama tek başına iktidar, 350 milletvekili var, 330 milletvekili var. Affedersiniz astığı astık kestiği kestik neredeyse, sizin hiçbir öneriniz kabul edilmiyor. Ne adına? İstikrar adına. Bu değil istikrar, bu değil.

Şimdi bugün de işte bayağı güçlü, müstakar olabilecek bir hükümet tablosu içinde yönetiliyoruz evvel Allah'ın izniyle. Bu mu istikrar? Taksim gezi parkındaki ağaçlara dokunma, burası benim yaşam alanım, ben burada nefes alıyorum, bunu benim babam dikmişti, dedem bunun altında salıncak sallamıştı, ben de bunun altında çocuklarımı oturtmak piknik yapmak istiyorum diyenleri vuruyorsunuz. İtiraz edenlerin gözlerini, 22 tane genç gözleri kör edildi. Niye? İstikrarlı bir hükümete karşı çıktıkları için mi? Hayır, benim vicdanım bunu kabul etmez.

Ben o konuyu daha fazla düşünmemiz gerektiğini öneriyorum. Yani hangisi önemli? İstikrar mı temsilde adalet mi? Halk yönetecekse halkın mümkün olduğu kadar temsile halkın tablosunu, ayrışmalarını, beraberliklerini yansıtmamız gerekir. Bunları aşabilir miyiz? Aşabiliriz. Neyle? Uzlaşarak, birbirimize tahammül ederek, birbirimizi yok etmeden, birbirimizi tamamlayarak, el ele tutuşarak. Onun noksanını biz, bizim noksanımızı o tamamlayarak. Belki burada esas sorun seçim sistemiyle ilgili değil, yaşam düzeyiyle ilgili, çağdaşlaşma düzeyiyle ilgili, uygarlıkla ilgili.

Biz siyasi partilerimizden itibaren, demokrasinin yaygınlaşması için ne kadar emek verdiğimizizi ya da vermediğimizi hiçbir zaman oturup salim kafayla mütalaa etmiyoruz. De-

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

HASAN FEHMİ
GÜNEŞ'İN
KONUŞMASI

mokrasinin temel kurumlarından, temel müesseselerinden, etkin müesseselerinden biri siyasi partiler mi? Evet, öyle yazılar Anayasada. Ben Anayasanın yalancısıyım, öyle yazıyor. Onlar demokrat mı? Hayır. Hepimiz siyasi partilerde bulunduk. Yani biz önce demokrasiyi siyasi kurumlarımıza, siyasi yaşamımıza, toplumsal düzeyimize sindirmeliyiz ki, yönetimde istikrar konusundaki bu açığı oturup konuşabilelim. Sadece seçim değil demokrasi. Gösteri yürüyüşü, mümkün değil. Miting, protesto, bildiri yayınlama, toplantı yapmak. Bunlar bu istikrarlı bu dönemde yasak. Bunu yapanları vuruyorlar.

Bunu yakalayıp, bunu yapanları yakalasan bin türlü uydurma delille yargılasan, bunun cezası işte az evvel arkadaşlardan biri anlattı, birkaç ay hapis gibi olabilir, ölüm değil cezası. Ama öldürüyorlar, öldürülmesine göz yumuyorlar, öldürülmesi üzerinde kıyamet koparmıyorlar. Bir insanın bile haksız yere öldürülmesi üzerine bir toplum ayağa kalkmıyorsa, bir toplum itiraz etmiyorsa, bir toplum sesini yükseltmiyorsa, o toplum demokrasiye layık mı değil mi oturup tartışmamız lazım.

Demokrasi çok güzel bir şey, mutlaka kurulmalıdır. Bütün müesseseleriyle, bütün kurumlarıyla, bütün ahlakıyla, bütün yüceliğiyle, bütün heyecanıyla, ama bunu hak etmeliyiz. Onu hak edebildik mi diye konuşmalıyız. Kurumlarımızla onu hak edebildik mi? Ben Barolar Birliğinin bu toplantısını, onu hak etme konusunda bir gayret, onu hak etme konusunda bir ışık, bir gösterge olarak algılıyor ve ondan mutlu oluyor ve heyecanlanıyorum.

Bakın, demokrasinin temel kurallarından birisi, erkler ayrılığıdır. Erkler ayrılığı olmazsa olmaz. Yani yasama, yürütme, yargı ayrı olmalı. Yargı hepsini kontrol etmelidir, yürütme yasamaya egemen olmamalıdır ve işte böyle yürümelidir. O üç Y'nin sonu, yani üç Y vardı ya, onlardan biri yürütme oldu. Orayı tartışmıyoruz şimdi.

Sayın Tomanbay az evvel anlattı. Seçmen kütüklerini kim düzenleyecek? İçişleri Bakanlığı. Hâlbuki seçimin güvenliği yargının elinde olmamalı mı? Yargı karışacak mı buna? Yok,

aldık yargının elinden. Kime verdik? İçişleri Bakanlığına. Sonra orada bir ihtilaf çıkarsa yargılanacak, yargılama yapacağız. Hangi yargılama, hangi yargı organı yapacak? 2010 referandumundan sonra oluşturulan HSYK'nın belirlediği yargı mı? Ondan sonra oluşturulmuş olan düzen içindeki Anayasa Mahkemesi mi? Hangisi yargılayacak? Yani zaten kara cahil bir adam bir gün konuşurken şikâyet ederken, böyle bir de kuvvetler ayrılığı diye bir şey var, birimizin yaptığını Danıştay diye bir yer iptal ediyor, yürütmeyi durduruyor filan diye şikâyet etmiyor muydu? Böyle bir insanı uygar bir toplumda gündüz gece elektrikle arasan bulamazsın. Yani bulunmaz, bu kadarı ancak konserve ederek getirilebilir asırlar öncesinden bugüne ve bugünkü müstakar istikrarlı yönetimin başında bulunuyor.

Yargı bağımsızlığını kaybetmiş bir ülkede demokrasiden söz edemeyiz. Ben haddim olarak, hakkım olarak ya da olmayarak yargıda da yasamada da yürütmede de bulunmuş bir arkadaşınız olarak söylüyorum ki, yargı bir ülkede tam bağımsız ve gerçekten hukuk içinde kalarak yaşamıyor ve çalışmıyorsa, orada demokrasiden bahsetmek fantezidir, çok yanlıştır.

Hukuk devleti diye bir devletten söz ediliyor ve bizim Anayasamızda laik demokratik hukuk devleti, bir de sosyali var, hukuk devleti diyor. Hukuk devleti bu mu? Barolarda değerli görevler yapmış arkadaşlarımızınız, burada onlar da var. Bu mu hukuk devleti? Öyleyse ülkenin genel yapısını, demokratik toplumlardaki yapıya yükseltmeden, devleti hukuk devleti düzeyine getirmeden, demokratik toplum düzeyine getirmeden, demokratik toplum davranışlarını topluma egemen kılmadan, sadece seçim sistemiyle ve bence aman müstakar olsun, tek partiyle yönetim filan ki, o da olmuyor Sayın Türk anlattı. İşte 65 seçimlerinde milli bakiyeyle işte böyle olunca tek parti olmayacak filan diye yaptık, tek parti çıkmıyor. İşçi partisinin 15 milletvekilinin sağladığı milli bakiye sisteminin uygulandığı dönemde, oradan şey çıkacaktı. İşte istikrarlı bir tek parti çıkmayacaktı, yani onun için yaptık onu, tek parti çıktı yine olmadı.

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

HASAN FEHMİ
GÜNEŞ'İN
KONUŞMASI

Yani seçim sistemleriyle oluşacak yapılara ayar vermekten vazgeçip, gerçekten demokrasiyi, gerçekten demokratik tabloyu tam olarak yansıtacak bir parlamentonun oluşmasına çalışmak lazım. Parlamentonun çok farklı grupların da, yani çok sayıda partinin bulunduğu parlamentoları da gördük. Kıyama kopmadı. Koalisyonların başarılı olmaması, uzun dönemli olmamasının sebebi seçim sisteminden ya da koalisyondan değil, bizim uzlaşma kültürümüzün henüz yeterli düzeyde yüksek olmamasından kaynaklanıyor.

Batıda yıllardır koalisyonla yönetilen ve ne demokratikleri açısından, ne milli gelirlerindeki artış açısından, ne milli gelirin paylaşımı açısından da bir yanlışlık olmadan yürütüyorlar. O nedenle belki böyle bir bakış açısını da zorlamakta yarar var diye düşünüyorum.

Evet, benim söylemek istediklerim bunlar. Dinlediğiniz için çok teşekkür ederim, saygılar sunarım. (Alkışlar)

Yaşar OKUYAN (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederim Sayın Bakanım. Değerli arkadaşlar, çok değerli dört arkadaşımız seçimler ve demokrasi ilişkisini farklı yönleriyle ele alıp ortaya koymaya çalıştılar. Aslında tabii konu çok geniş, burada belki iki gün üç gün aynı konuyu tartışsak, daha söylenecek çok söz olduğunu tahmin edebiliriz.

Ben birkaç şey arz etmek istiyorum. Bu seçimlere giderken, özellikle ciddi bir psikolojik harekâta muhatap oluyor kamuoyu. Her akşam televizyonlarda görüyorsunuz, nöbetçi eczane gibi böyle aynı adamlar bir oradan bir öbür televizyona gidiyor, orayı zaplıyorsunuz öbür tarafa gidiyor ve kamuoyu araştırma şirketleri -tırnak içinde kullanıyorum- bir icrai faaliyet içinde.

Bunları da ikiye ayırmak lazım, aslında üçe ayırmak lazım; bir, gerçekten sağlıklı, yıllardır naçizane seçimlerin içinde, hatıta Anavatan Partisinin Seçim İşleri Başkanlığı da yapmış bir arkadaşınız olarak bu kamuoyu araştırmalarıyla çok meşgul olduk oluyoruz da. Doğru bir, ciddi bir kamuoyu araştırması

gerçekten artı eksi 1,5-2 puanla neticeyi koyar. Ama bizde yapılanlar daha ziyade ikinci ve üçüncü kategorideki kamuoyu oluşturma faaliyetleridir.

Burada bir şeye dikkatinizi çekeyim. Bazıları zaten alenen siyasal iktidarın, yani oradan imkânlar alan ve her şeyi kendilerine göre masanın başında ortaya koyanlar. Bunlar mesela diyorlar ki, İstanbul aradaki fark 20 puan. Peki, Ankara, aradaki fark 45 puan, iyi güzel geride 5 puan kalıyor. İşte filan yer de tamam, öbür taraf tamam. Bunu o kadar çok tekrarlıyorlar ki, zihninizde ister istemez bir iz bırakıyorlar. Sonra ister istemez tabii bunun karşısında bunları izleyen seçmen olarak oyumuzu kullanırken şöyle bir ikileme karşı karşıya kalıyoruz. Ben gitsem oyumu kullansam da bir işe yaramayacak. İşte en önemli demokrasiye ihanet buradan başlıyor. Bunun adı demokrasiye ihanettir.

Bunu yapıyorlar, geçtiğimiz seçimlerde bu hep yapıldı, şu anda da yapılıyor. Hemen yine çıktılar ortaya. Tabii bakın bir rakam arz edeyim. 2011 seçim sonuçlarında mevcut AKP ki, Sayın Başbakan bununla çok övünüyor. İşte iki seçmenden birinin oyunu aldık diyor. Yüzde 49,7, geçerli oyların yüzde 49,7'sini aldı. 7 milyon 533 bin seçmen oy kullanmadı. Bu seçmenlerin içerisinde ben siyasi mevcut iktidar partisine oy verebilecek olan binde bir olduğunu düşünmüyorum. Çünkü ölüyü diriyi getirdiler. Hatta hatırlayacaksınız “*ölüler bile oy kullansın*” diye çağrılara da çok yakın zamanda muhatap olduk.

Dolayısıyla bu seçmeni biraz analiz ettik, arkadaşlarımız böyle bir çalışma yapmışlardı. Böyle bir fikir elde edelim diye. Özellikle İstanbul'da bir araştırma yaptırıldı. Bu araştırmada oy kullanmayanların hemen hemen, belki iki-üç tanesi şeydir, tesadüfi örnekleme metoduyla; hepsi mevcut iktidara karşı. Niye gitmemiş? İşte bu psikolojik harekâtın tesirinde olarak gitmeyenler var, oyum nasıl olsa bir işe yaramayacak veya muhalefet partilerini beğenmediğinden gitmemiş vesaire.

Şimdi onlar oy kullansa, hangi partiye oy verirse versin, gerçekten yüzde 49,7 değil, yüzde 36,4. Yani iki seçmenden

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

biri değil, üç seçmenden birinin oyunu almış bir siyasal iktidar var. Çevremizde biz buna şahit olmuyor muyuz? İki kişiden biriye, ya sen verdin ya ben verdim, ama işin gerçeği o değil.

Değerli arkadaşlarımızın, özellikle Hocamın demografik yapıyla ilgili ve seçim sistemiyle ilgili şeylerin dışında olarak arz ediyorum. Onun için biz Temiz Seçim Platformu olarak da, önümüzdeki süreçte sadece bu sistemin eksikliklerinin giderilmesi veya işte usulsüzlüklerin önlenmesiyle ilgili değil, aynı zamanda kamuoyunun önüne, kime veriyorsan ver, hangi partiye veriyorsan ver, ama mutlaka yurttaş olarak yurttaşlık görevini yap, oyunu kullan. Çünkü eğer dört yılda bir oyumuzu kullanmayacaksak, o zaman seçim sonuçlarından sonraki süreçten şikâyet etmeye hakkımızın olmadığını düşünüyorum.

İki şeyle bitirmek istiyorum. Her şey tabii yasalara uygun gidiyor. Demin de ifade edildi, yasa çıkartıyorsunuz yasalara uygun. Çok önemli bir şey ilave etmek istiyorum. Anayasanın 79. maddesi çok açık, seçimlerin tamamen yargı ve Yüksek Seçim Kuruluna devri. Ama 2011 seçimleri öncesinde bir torba yasada bir torba şey çıkardılar ve Yüksek Seçim Kurulunun görevinde olan seçmen kütüklerinin tanzimini İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İdaresine verdiler. Biz Anayasa Mahkemesi Başkanına heyet olarak ziyaret ettiğimizde, Sayın Başkana da bu durumu aktarmıştık. Hâlâ çok yoğun olduğu için Anayasa Mahkememiz, henüz o dosyayla ilgili bir işlem yapılamadığını anladık; ben yanlış anlamadıysam.

Şimdi bundan ibaret değil. Şimdi kullanılmış oylar, kullanılmamış oylar, bunlar ne oluyor? Bunlar için de Yüksek Seçim Kuruluna yazı yazıldı, bir partimiz. Verilen cevap şu: Usule göre iki yıl saklanır, o iki yılın sonunda il-ilçe seçim kurullarından bunlar Ankara’ya getirilir bir komisyon nezaretinde. Eskiden SEKA vardı, şimdi aynen Yüksek Seçim Kurulunun yazısını söylüyorum o ilgili partiye yazdığı. Biz bunu Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğüne vereceğiz.

Şimdi bakın, seçmen kütüğü iktidardan, siyasal iktidarın bir bürokrasi mekanizmasından başlıyor, kullanılan kullanıl-

“SEÇİM SİSTEMLERİ VE DEMOKRASİ”

mayan oyların bitişi de yine siyasal iktidarın denetiminde olan bir yere gidiyor. Allah Türkiye’yi korusun.

Değerli arkadaşlarım, çok güzel bir söz var, onunla noktalamak istiyorum. Josef Stalin’in bir sözü: “*Oyu kimin kullandığı değil, oyu kimin saydığı önemli*” zaten saymada başlıyor iş.

Çok teşekkür ediyorum sabrınız için. Arkadaşlara da çok teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

SUNUCU- Konuşmacılarımıza teşekkür ediyor ve plâketlerini vermek üzere Türkiye Barolar Birliği Genel Sekreteri Sayın Av. Güneş Gürseler’i davet ediyorum.

Av. Güneş GÜRSELER (Türkiye Barolar Birliği Genel Sekreteri)- Sunucu arkadaşım plâket dedi, artık Türkiye Barolar Birliği olarak değerli konuklarımızın, bakanlarımızın yüzlerce plâketi olduğunu düşünüyoruz. Biz plâket yerine, İzmir’de Beldibi Ormanında birer ağaç diktik konuklarımıza, onları sırayla takdim ediyoruz.

Başkanımız televizyonda bir canlı yayına katıldığı için bulunamadı, bu görev bizlere düştü.

Saymanımız Erdal Beyle birlikte sırayla takdim edelim.

(Plaketler verildi.)

Çok teşekkür ediyoruz. Öğle yemeğine sizleri davet ediyoruz. Buyurun.

(Yemek Arası verildi)

İkinci Oturum

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı, Türkiye Barolar Birliği Başkan Başkanışmanı)- Değerli arkadaşlar, öğleden sonraki ilk oturumumuza başlıyoruz. Bugün sabahleyin hem açış konuşmalarında, hem ondan sonraki birinci oturumda konunun öneminin altı çizildi, tüm konuşmacılar yetkinlikle sorun noktalarını ortaya koydular. Muhtemel çözümlere kapılar araladılar. Şimdi bu bölümde biraz daha belki ayrıntıya gireceğiz, biraz daha aynı paralelde, ama değişik tespitlerle konuya ışık tutmaya çalışacağız.

Ben toplantıya başlamadan önce, bugün bir devlet büyüğümüzün ikinci Cumhurbaşkanımızın ölümünün 40. yıldönümüdür biliyorsunuz. Rahmetli İsmet İnönü'yü sevgiyle saygıyla rahmetle bu vesileyle anıyorum huzurlarınızda, nur içinde yatsın.

Dilerim herkes ülkeye öylesine hizmet imkânı bulur, o manevi keyfi yaşar. Bu kişiler Büyük Atatürk'le birlikte, silah arkadaşlarıyla birlikte bu manevi hazzı yaşayan ölümsüzler. O nedenle ölüm yıldönümü derken, esas vurgulamak istediğim şey ölümsüzlüktür pek tabii ki.

Değerli dostlar, bugün burada çok değerli konuşmacılar dinlediniz. Şimdi sağımda Sayın Kemal Değirmendereli Cumhuriyet Halk Partisi Edirne Milletvekili, yanında Prof. Dr. Kemal Yıldırım Gazi Üniversitesinden, hemen solumda eski milletvekili arkadaşımız Tacidar Seyhan ve en solda Yrd. Doç. Dr. Şeref Hoşgör. Her biri kendi konusuyla ilgili çok önemli bilgiler paylaşacaklar bizlerle.

Değerli dostlar, demokrasilerde halkın oyu, dolayısıyla halkın iradesi demek lazım buna iktidarın meşruiyetinin esas kaynağıdır biliyorsunuz. Bu bağlamda çağdaş dünyada hâkim siyasi öğretinin demokrasi olduğunun bir kez daha belki altını çizmekte yarar var.

Modern demokrasilerde hepiniz biliyorsunuz, işleyen bir demokrasinin, gerçek anlamda işleyen bir demokrasinin dört ana unsuru var. Bunlardan ilki özgür ve adil seçimler. Açık,

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

NECDET BASA'NIN
KONUŞMASI

şeffaf, sorumlu ya da sorumluluğunun bilincinde bir hükümet *-bu da olmazsa olmazlardan bir tanesi-* medeni ve sivil haklar, sivil toplumun varlığı, yani etkili bir demokratik kitle örgütü.

Şimdi bunları biraz daha değiştirebilirsiniz. Demokrasinin olmazsa olmazlarını üç olarak ifade edebilirsiniz. Bunlardan bir tanesi, önce rejime adını verecek olan demokratların varlığıdır. Demokrat olmak zor iştir, demokrat olmak her şeyden önce belli bir bilinç düzeyini gerekli kılar. İkincisi, ideolojik farklılıklara göre konumlanmış olan değişik siyasi partilerin programlarıyla birlikte tabii ki mevcudiyetleridir, ama üçüncüsü en az bunlar kadar önemlisi, demokratik yasalar ve demokrasi sözcüğüyle bağdaşabilecek uygulamaları. Bizim güzel ülkemize bakarsak, ne yazık ki bu üç unsurun ne kadarının mevcut olduğu hususunda herhalde en azından tereddütlerin olduğunu ifade etmek çok yanlış olmayacaktır.

Değerli arkadaşlar, lafı daha fazla uzatmıyorum. Çok değerli konuşmacılar konuyu zaten yeterince açacaklardır. Ben ilk sözü Tacidar Seyhan'a vermek istiyorum. Niçin? Çünkü Tacidar Bey sizlere çok önemli bir hususu anlaşılır bir biçimde ifade edeceklerdir ki, bu da elektronik olarak seçim güvenliği konusudur. Sabahleyin yapılan konuşmalarda değerli konuşmacılar ifade ettiler, bizde seçimin elektronik olmadığını, sadece seçmen kütüklerinin hazırlanması ve bir de oyların toparlanması, sadece bu iki bölümün elektronik olduğunu ki, elektronik olunan yerde herhalde bir biçimde belli yerlerde belli parmakların altında düğmeler var cümlesini de elektronik sözcüğüne dahil ederek değerlendirme yapmak çok yanlış olmayacaktır. Doğru mu böyle bir değerlendirme? Tacidar Beyden öğreneceğiz hep beraber.

Buyurun efendim söz sizin.

TACIDAR SEYHAN'IN
KONUŞMASI

Tacidar SEYHAN (23. Dönem Adana Milletvekili)-
Çok değerli arkadaşlarım, hepiniz hoş geldiniz. Uzun bir dinleti oldu sabahdan bu yana. Ben şimdi bu seçimlerde arkadaşlarımızın söylemiş olduğu, elektronik tasnif bölümünde neler olabileceğini sizlerle paylaşmaya çalışacağım.

Elbette ki dünyanın her yerinde elektronik seçim var, elektronik tasnif var. Bir bilişimci olarak, elektronikten uzaklaşıp, manuel bir sayıma dönmeyi doğru bulma, teknoloji geliştikçe mutlaka teknolojiyle birlikte yaşamayı hepimiz öğrenmeliyiz.

Peki ya güvenlik? Sayın İçişleri Bakanım burada, genel güvenlikte de kural budur zannederim, yüzde yüz güvenlik yoktur. Sizin yapacağınız şey, güvenlik tedbirlerini ve denetimlerinizi maksimum dereceye getirmek. Sorumluluklarınızın burada yerine getirilip getirilmediğini denetlemektir. Bütün güvenlikler böyle alınır. Bilgisayarda da öyledir. Mühendislikler her zaman bir şeyi bulma yazma yeteneğini içinde taşır, kusurları içinde taşır. Kusurları gidermek dersiniz, orada da mühendislik birimi devreye girer. Açıklar vardır, ama bu açıklara kapatmak da bir teknik işidir.

Şimdi dilerseniz çok beklenen şey, buralarda neyin olup olabileceği ya da müdahale edilip edilemeyeceği; ben tam kitabın ortasından bir şey söyleyeyim. Bu seçim sistemi güvenli mi, girilir mi girilmez mi? Girilir arkadaşlar, bal gibi girilir. Az önce Bakanımın söylediği, bilardo salonu açan YSK başkanı, beş dakika o Yüksek Seçim Kurulunun bilgisayarını açsın da, oradaki bilgiler nasıl değişiyor ya da değişmiyor kendilerine gösterelim.

Peki, neden bu böyle? Çünkü çok ciddi bir güvenlik zafiyeti var. Peki, bunları nasıl ortadan kaldırırız, bu çok yaygın mı? YSK bir açıklama yaptı diyor, bütün hukukçular hukuka inanır, oranın da temsili hukukun başı, oradan gidiyor, hukukun denetiminde.

Değerli arkadaşlarım, güvenli diye açıklama yaptı. Birincisi, burada temel ilke şudur: Kullanılan oyun, sistem tarafından iletilen oyun, açıklanan oyun eşit olması lazım.

Değerli arkadaşlar, kullanılan oy eşit mi? Bana göre değil. Üretilen birtakım elektronik ortamdaki vatandaşlık numaralarıyla ben elektronik oy kullanıldığını düşünüyorum. Burada

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

TACİDAR SEYHAN'IN
KONUŞMASI

bir eşitlik yok. Peki, iletilen oy eşit mi? Eğer iletim sırasında o sistemin güvenlik zafiyeti varsa eşitliğini sorgularım. Bilmiyorum, ama eşitliğini sorgularım.

Peki, tasnif edilen oy eşit mi? İşte tasnif edilme noktasında bizim arkadaşlarımız bu programı yazanlar derler ki, ben de doğru kabul ediyorum. Bu elektronik sistem son derece güvenli. Girilen oyu yüzde 58 şuna, yüzde 25 buna diye ayarlamak mümkün değil, biz programı düzgün yazdık ve bu program düzgün şekilde işliyor. Siz SEÇSİS'te bir problem aramayın.

Peki, onu kabul ediyoruz, o toplama çıkarmayı doğru yapıyor içinde. Peki, oraya giden verilen doğru mu ya da oraya girip düzeltmek mümkün mü? Bunların ikisini sorgulamak lazım. Ben programın düzgün yazıldığına inanıyorum, ama kime neyi teslim ediyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, yolsuzluğu örtmeye çalışan bir iktidarın, yolsuzluğun içinde olan bir iktidarın varlığını sürdürebilmek için, bu tür işlemlere tenezzül edip etmeyeceğini mi tartışacağız? Ben güvenliğimi alırım, kimseyi suçlamayalım. Onun oraya yansımayaacağını düşünelim, ama siz güvenliğinizi alın. Oraya geçmeden yine genel değerlendireceğim, orayı çünkü beş dakikada bitireceğim.

Değerli arkadaşlar, ben kendi partimde de gördüm. Sandıklarda bunun denetimini yaparız. Sistemdeki sayılarla oynanırsa biz bunu karşılaştırırız. Yapmayın arkadaşlar, yani bizim belirleyebildiğimiz sandık temsilcisi sayısı yüzde 65'i geçmiyor. Güneydoğu'da birçok ilçede, Güneydoğulu arkadaşım varsa, hangi köye kim gidebiliyor da sandığı beklesin? Nerede bekleyecek değerli arkadaşlar? 200 ilçede aday gösteremeyen partiler, orada sandık temsilcisini nereden bulacaklar? Kimi bekleyecek, kimi savunacak? Ben kendi seçimimde gördüm, 2402 merkezde sandık temsilcisi vardı. Üç defa salonlara toplayıp bunlara eğitim verdik. Ertesi sabah, seçim günü sabahı gittiğimizde 1800'e düşmüştü. Öğleden sonra oradaki kişi sayısı 1342'e düşmüştü.

Adayım gösterilmedi, uyanamadım, rahatsızım, yemeğim geç geldi gibi bahaneler de içinde olmak üzere, siyasal olmayan feodal gerekçeleri de içinde sayarsak, bir dolu arkadaşımız sandığı terk etti, o pusulalar bize geldi. Daha mükemmeli, daha ideolojik tasarlanmış olanı mümkün mü? Hayır. Neden mümkün değil? Faktör insan, insan hata yapıyor. O halde yüzde yüz güvenliğimiz yok. O zaman dijital güvenlik devreye girecek değerli arkadaşlar.

Şimdi soruyorum, eğer siz sizin gibi düşünmeyen farklı partilerden aday gösterirseniz, yolsuzluğa bulaşmış insanları o listelerde konuşturursanız, kendi partinizden yazdığınızı insana sandığı bekletebilir misiniz? Hayır, kim gidecek göreceğiz hep beraber. Değerli arkadaşlar, meselenin özü budur. Orada açık varsa, oradaki açığı mutlaka elektronik ortamdaki güvenlik sistemleriyle doldurmanız gerekir.

Bakın, birinci kusur şudur. Dikkat ederseniz siyasi parti genel başkanları bile seçim sonucunu televizyondan öğreniyor. Peki, televizyonlar bu bilgiyi nereden alıyor değerli arkadaşlar? Yüksek Seçim Kurulundan. Yüksek Seçim Kurulundan bir hat, değerli arkadaşlarım bakın, şurada (perdedeki sunumdan işaret ediyor) Yüksek Seçim Kurulundaki harici disk, bir başka alandaki paralel sistemden internet vasıtasıyla kurumlara ve kullanıcılara açılıyor. Peki, bu kurumlar kim? İstihbarat teşkilatınız görececek, bakanlıklarınızın bir kısmı görececek bunu, medya da görececek televizyondan verecek, ama siz siyasi partilere link atıp, bu verilerden mahrum edeceksiniz. Böyle bir şey olabilir mi?

Değerli arkadaşlar bu işin yolu şu: Siyasi partiler mutlaka seçim sonuçlarını anında görececek, ama bu yetmez. Siyasi partilere konulan bir bilgisayarla, eğer onların bilgisayarını da aynı anda verileri yazarsanız, o zaman sonuçlar değiştirildi mi değiştirilmedi mi tartışması ortadan kalkar. Eşzamanlı yazı. Nasıl Yüksek Seçim Kurulunun bilgisayarına yazılıyor girilen veriler, siyasi partilerin bilgisayarlarına da yazılsın. Sonradan elektrik kesildi, kıyamet koptu da biz bu verilerde değişiklik

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

TACİDAR SEYHAN'IN
KONUŞMASI

hissettik demeyi ortadan kaldırın. Öyle bir şey olursa, siyasi partilerdeki sistemle Yüksek Seçim Kurulundaki sistemler karşılaştırılır, burada bir adalet sağlanır.

Peki, yapılır mı yapılmaz mı? Ben bunu kararlaştıracak makam değilim. Ben yapılmasını önleyecek şeyler yapmalıyım. Bakın 2002’de de 2007’de de kıyamet koptu. Elektrikler kesildi ve seçim sonuçlarıyla oynadılar. O kadar kıyamet kopmasına rağmen, Yüksek Seçim Kurulu tenezzül edip bir heyete kayıtlar arasında ekleme çıkarma, o kesilen saatlerde veri akışı olup olmadığını kontrol bile ettirmedi. Arkadaşlar, ben neye güveneceğim? Böyle bir güvenlik anlayışı olabilir mi değerli arkadaşlar?

Kaldı ki, bakın şu sistem. Bundan önceki sistem de, asıl sistem bu, veri tabanı var, VPN tüneli var. İlçe seçim kurulları şuradan giriyor bilgileri. Bu bilgiler geliyor, bizim şuradaki ana bilgisayarımıza giriyor ve yerleşiyor. Değerli arkadaşlar, bir; buradan girilen bilgiler, buraya doğru olarak gidiyor mu? Şu araya eğer birisi sisteme girerse, buradaki giden bilgiyi değiştirip, buraya farklı bir bilgi yollayabilir. Siz girdiğinizi zannedersiniz, buradaki bilgiyi arşivleyen dosyalayan, o bilginin doğru olduğunu zanneder, ama bilgi burada değişmiştir.

Peki, bunun için ne yapacaksınız? İki önemli nokta var. Değişip değişmediğini denetlemek için değerli arkadaşlarım, siyasi partilerin temsilcilerinden, mademki sandık başında temsilcimiz var, ilçe seçim kurulunda da temsilcimiz var bir tane. Peki, değerli arkadaşlar, YSK’da niye temsilcimiz yok. Orada programın içine bakıp, bu program yanlış yazılmamıştır diyecek bir temsilcisi olsun siyasi partilerin ne olur, niye tartıştırıyorsunuz? Bir kere program açık değil, içine bakamıyoruz, şifreli bir program. Onu da görenimiz yok. Ben onun güvenli olup olmadığına nasıl karar vereceğim? Önce bana bir içini gösterin bakalım, ben onu bir göreyim. Siyasi partilerin denetimine aç. Her siyasi parti gelsin programı incelesin, aynı zamanda o programın çalışan program olduğunu da görsün. Bana incelediği program farklıysa, çalışan program farklıysa o da olmaz. Onu önlemenin en güzel yolu şurada, merkezi sis-

temin olduğu yerde siyasi parti uzmanlarının bulunmasıdır. Hem çalışan programı denetlerler, hem burada verilerin değişip değişmediğini denetlerler, hem de değerli arkadaşlarım, program içerisinde yapılan düzeltmeler veya elektrik kesintilerinde var olan değişiklikleri sonradan inceleme fırsatı bulurlar. Yıllardır bunu söylüyorum.

Değerli arkadaşlar, ben 2007 seçiminde bir uzman olarak ekrana baktığımda bu usulsüzlüğü gördüm. O günden beri bağıryorum. Bugün A partisine, yarın B partisine zulmedecek bir uygulamanın içinden çıkmalı herkes. Biz zannetmeyin muhalefet için, giremeyenler için adalet istiyoruz. Kim için olursa olsun, bu adaleti mutlak tesis etmek lazım.

Değerli arkadaşlar az önce konuştuk, bakın bunun sıkıntısını da iktidar bile çeker yarın. Eğer siz adaletli seçim sistemi kurmazsanız, kanunlarla belirlenmiş değil değerli arkadaşlar. Kanunların nasıl olduğunu biliyoruz. İnisiyatif bir adalet önemlidir, hukuk önemlidir. Kanun vardır, ama uygulamada bir hukuksuzluk ortaya çıkarabilir. Önemli olan adil olarak onun yansımasıdır. Bakın zamanında ben de milletvekiliydim. Az önce söyledim değerli ağabeyime, biz zamanında yüzde 10 için yeterli mücadele edemedik. Orada bir hata yaptık. Ben kendi adıma özür dileyebilirim. Şimdi o yüzde 10 barajının millete ne kadar eziyet ettiğini hep birlikte görüyoruz. Ama eğer şimdi bu Yüksek Seçim Kurulunda bu önlemler alınmazsa, bugünkü iktidar da gelecek iktidarlar da bunun sıkıntısını çekeceklerdir.

Dediler ki, bu seçime girilmez, çünkü internette değildir. Nerededir? UYAP'ın özel bir ağı var Türk Telekom'un ağı, o ağ üzerinden geliyor sisteme. Değerli arkadaşlar, bu ağ adliyenin kullandığı ağ. O ağın içerisinde yüzlerce hâkimin savcının girdiği terminaller var. Seçim sırasında onlar açık değil, ama bu ülkenin bütün hâkim ve savcılarını kâtiplerini siz şaibe altında bırakıyorsunuz. O bilgisayarlar açılıp, şifre üretilip, oralardan giriş yapılabilir. Bunu yapmayın. UYAP güvenli. O kadar param yok, ama bir 10 milyon çıkarıp veresim geliyor ki, Yüksek Seçim Kurulu kendine özgü bir hat alsın. Öyle adliyeyi, hâkimi savcıyı töhmet altında bırakmasın, yapmayın.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

TACİDAR SEYHAN'IN
KONUŞMASI

Bu istendi, ne cevap geldi biliyor musunuz değerli arkadaşlar? Deniliyor ki, maddi olanaksızlıklar nedeniyle SEÇSİS için özel bir hat tahsis edilememiştir. Bu nedenle UYAP'a hattı kullanılıyor. Hatırlayacaksınız, bir hafta 10 gün önce bir hafızanızı tazeleyin, bir kişi savcının şifresini kullanarak UYAP'a girdi ve 5 yıllık cezasını sildi. Ben 5 yıldır bizi avutan YSK Başkanı dahil, bütün uzmanlara sesleniyorum. Hani internete bağlı olmayan o sisteme girilemiyordu? Ne oldu? Savcının sistemini programını kopyalayan, şifresini kopyalayan adam, her yerde herkesinkini kopyalar.

Değerli arkadaşlarım, burada önemli olan şudur: Bilgisayar anlık bir meseledir. Siz toplayabilirsiniz, bilgileri de aktarabilirsiniz, ama zaafın nerede olduğunu bulursanız, o zaafı gidermek için çaba gösterirseniz, kalan minimal bölümde bir yolsuzluk yapılsa dahi onu bulup, denetleyip, biz mühendisler yolsuzluğun nerede ne kadar yapıldığını bulabiliriz. Yeter ki bize alan daraltın. İlçe seçim kurullarında olduğu gibi, ilçedeki sandık başlarına da birer tane temsilci istiyoruz.

Bakın oy pusulaları, yıllardır tartışılır, yine duyacaksınız. Ucu yanmış oy pusulaları bulundu 300-500 tane. Nerede, kimin pusulası belli değil. Siz önce oy pusulalarınızın üzerine bölge kodu, il kodu, ilçe kodu ve sandık numarasını yazın ve biz kaybolduğunda bunların kime ait olduğunu ve sorumlularını bilelim, niye yapmıyorsunuz bunu? Matbaa gelişti, programı yazıyorsunuz, pusulaları ona göre basıyor. 2 milyon öğrenciye tek tek kitapçık üreten kişi, 400 bin sandığa bir şey mi üretemeyecek Allah aşkına? Sandık için oy pusulası mı üretemeyecek? Yapın bunu.

İkincisi değerli arkadaşlar, bakın sadece siyasi partilerin değil, en büyük denetleme vatandaşın denetlemesidir, oy veriyorsunuz. Güvenliğinizi sağlayın, bu sistem ana sistem. Bakın şurada portal sisteme gidiyor, bu ikinci sistem. İkinci sistemden burada internet yok gördüğünüz gibi, VPN tüneline gidiyor. Ancak ikinci sistemde internet üzerinden kullanıcılara veriliyor.

Madem buradakinin de güvenli olduğunu düşünüyorsunuz ki, ben güvenli olduğunu düşünmüyorum, sizi teknik bilgiyle sıkmayacağım. Buranın güvenliğini alın, mademki buradan siz bu bilgileri televizyonlara veriyorsunuz, birtakım kurumlara veriyorsunuz. Vatandaş oy kullandığı sandığı bilgisayara girdi mi, ekranında görebilsin. Bunu sağlarsanız, siz kamuoyunu denetime sokmuş olursunuz. Hatta değişti değişmedi denilen, hani şu oy birleştirme tutanakları var ya, altında sandık temsilcisi ve oradaki parti üyelerinin ıslak imzaları olan kâğıtları, *-hepsi 400 bin tane-* verdiniz mi 15 dakika tutmaz farklı illerde. Onu siz scannerla tarayıcıdan geçirin, onu orijinal şekliyle görelim. Ben sandığımın tutanağını şurada görsem ne olur? Nâsılsa bu ikinci sistem, buna saldırsalar felç etseler ne olur? Şuradan bir kopya yeniden buraya aktarıp koyabilirim. Üç tane yan sistem koy, dört tane yan sistem koy, 5 bin 10 bin liradan bahsediyorsunuz her yan sistem başına değerli arkadaşlar. Niye siz kamuoyunun denetimini, bilgi alma hakkını elinden alıyorsunuz. Bir de orada sandık temsilcisi, sisteme girilen kâğıdın kendi orijinal imzası olup olmadığını da denetlesin. Eğer bunu yaparsanız, bu yolu kısarsanız bu mümkün.

Yazılımla ilgili küçük söyleyeceklerim var değerli arkadaşlar. Burada kullanılan bir il yazılım programı var. Dünyanın en zayıf, en çok tartışma götüren yazılım programı. Yüksek Seçim Kurulunun temsilcisi yok, ama sizin dışınızda dinleyenler vardır mutlaka bizi, onlara da saygılarımı sunuyorum, onlar götüreceklerdir bir şekilde dediklerimizi. Bu güvenlik sistemini düzeltmek zorundalar değerli arkadaşlar. Siz internette bir arama motoruna yazın, kaç defa bu sistemin hacklendiğini bilgisayar üzerinden görürsünüz.

Bu Türk Telekom UYAP altyapısı diyorlar değerli arkadaşlar. Bakın, bir ülkenin Telekom altyapısının kendisine ait olmasının önemini burada algılıyoruz. Yüzde 50 İsrail'in ortak olduğu bir şirket, altyapı onun. Dışarıdan kim isterse buna girebilir arkadaşlar. Hiç buna giremeyecek biri olduğunu düşünmüyorum, dışarıdan müdahaleye açık. Sadece biz bunları kısarak, onun nereye gittiğini görüyoruz. Mutlaka seçim sistemine ait altyapının diğerinden ayrışması lazım değerli arkadaşlar.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

TACİDAR SEYHAN'IN
KONUŞMASI

Bakın, bir de kafanızı açmak için, nasıl bilgisayardaki sistemler, girilen bilgiler farklı karşıya gider? Şuraya bilgisayarın arkasına, klavyenin önüne bir aparat yerleştiriyorsunuz. Bunda bir yazılım var. Eğer bu yazılıma siz AKP'nin hanesindeki oyun CHP'ye, CHP'nin hanesindeki oyun AKP'ye yazılması gerektiğini şurada belirtirseniz, siz klavyeden ne girerseniz girin, karşı taraftaki sisteme oy o şekilde gidecektir. Bu nedenle bu kadar aksaklığı kim denetleyecek?

Ben size 2002 seçimlerini söyleyeyim. 2002 seçiminde benim dersanelerim kapanmamıştı. Seçim kurulu bizde yeterli bilgisayar yok dedi, benim dersanelerimden en az 50 bilgisayar seçim kuruluna tahsis etti. Böyle bir şey olabilir mi? Yani siz bunları yapacaksınız, kendi hattınız olmayacak, kendi sisteminiz, kendi bilgisayarınız olmayacak *“biz dürüstüz neden şüphe ediyorsunuz kardeşim, program da sağlam, siz hukuka inanmıyor musunuz?”* diyeceksiniz. Böyle bir şey olur mu?

Eğer bizim hukuka inancımız bireyin üzerinden geçecekse, yaşadığımız demorasiyi tartışmak lazım. Ben kişiye değil, ben bir temel yapılanmaya inanmak istiyorum. Temel hukuka, temel adalete inanmak istiyorum. Mühendisliğin dürüstlüğüne, vatandaş adına emniyet alındığına inanmak istiyorum.

Şu da bir kusur bana göre, kim alınrsa alınsın şu da bir kusur: Biz kendi denetimimize alıyoruz. Alın, ondan bir derdim yok, ama devletin görevini, devletin sorumluluğunu hatırlatmadan, ona yüklenmeden, iktidar sorumluluğunu konuşmadan, kusur gidermeyi kendi çabalarınıza bağlarsanız, devlet sistemini siz de kötüye götürüyorsunuz demektir.

Ben önlememi aldım, kim ne yaparsa yapsın? Olmaz arkadaşlar, böyle bir hukuk sistemi olmaz, böyle bir siyasi partinin hukuk anlayışı olmaz. Sen önlemeni denetleme görevini yapacaksın, orada yapılabilecek hukuksuzlukların önüne ne geçebiliyorsa bunun önlemeni de sen alacaksın. Baskı yapacaksın, muhalefet görevini sürdüreceksin. Buradaki tatmin olabileceğin ne aksaklıklar varsa, bunun giderilmesini sağlayacaksın.

Örneğin, sabahki arkadaşlarıma yine haksızlık etmiş olmayayım, bir şeyi daha hatırlatayım. Şimdi değerli arkadaşlar, 1,5 milyon *-hep arkadaşlarım söylüyor-* elektronik, yani olmayan, sahte TC kimlik numarasıyla mükerrer oy kullanıldı deniliyor. Sayın Tomanbay da söyledi. Şimdi değerli arkadaşlar, ben 1,5 milyon kişilik mükerrer oy kullanma hareketinin çok gizli yapılacağını düşünmem. 15 kişilik hareket bile bir yerde görülüyor. Bu kadar fiili insan göçü bir yerde kusurla karşılaşacağını düşünürüm. Bu yapılmıyor mu? Yapılıyor. Ama ben milyonlarla sayılacak kadar yapıldığını düşünmem.

Neden? Dediğim gibi, bu pratiği mümkün değil. Bu kadar kişiyi ayarlamak, bunu gizli tutmak, sandıkları götürmek, oradan oraya varmak, bunun içerisinde aşiretti cemaatti böyle açıklamaları bir kenara bırakıyorum. Arkadaşlar bunun yapılacağı en iyi ortam elektronik oy kullanılmasıdır. Siz genel toplamda araya da eklersiniz, gelmeyenleri de orada geldi yazarsınız, oy pusulaları eğer birleştirme tutanaklarının aslı bulunamıyorsa, yeni birleştirme tutanakları yazıp, aralardan kayıtları da bilgisayar yoluyla yerleştirirsiniz. Bunun tek yolu, 1,5 milyon kişilik hareketin yarından çok fazlasının elektronik yolla oy kullanılmasıdır, en önemli nokta budur. Fazla insanın olduğuna inanıyor musunuz? Evet, dijital kimlik üretilmiştir değerli arkadaşlar ve oy kullanmaya hazırlanmıştır; bu dönem öyle bir dönem.

Son olarak değerli arkadaşlar, bu sistem yapıldığı günden bu yana çok değişti. Çok düzgün amaçlarla birtakım arkadaşlarımız bu yazılımı yaptılar ve ODTÜ'de Havelsan'daki arkadaşlar çok iyi niyetliler. İnsanların mükerrer oyunu denetleyebileceği yeni bir sistem çıkana kadar bir öneriniz var mı dersiniz var, başka bir panel konusu bu. Buradaki güvenliği müştereken sağlamak zorundayız. Maksimum derecede sandığa giderek, ama maksimum derecede uzmanlarımızı Yüksek Seçim Kurulunun yayınlamış olduğu sayısal veriler üzerinde yoğunlaştırarak bu işin tedbirini almamız lazım. Ama en önemli kontrol değerli arkadaşlarım, vatandaşlarımızın halkımızın kontrolüdür. Mutlak ve mutlak bilgi alma özgürlüğümüzü yerine getirip, internet

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

üzerinden oyumuzu denetleyecek sandık bilgilerinin görüntülenmesini Yüksek Seçim Kurulu bize sağlamalıdır.

Eğer siz siyasi partilerden bu iş güvenlidir biz de baktık diye açıklama yaparsanız, iktidarın ekmeğine yağ sürersiniz. Eğer Türkiye’de yolsuzlukları ortaya çıkarmak için bulduğumuz gibi, seçim yolsuzluğunu çıkarmak için de bir cemaate ihtiyacımız varsa, vay halimize.

Hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Vahim ki vahim! Sayın bakanlarım, ben üç sayın bakanı görüyorum, bakan eskimez çünkü onun için önceki diyorlar şimdi, Anayasa Mahkemesi Başkanı Yekta Beyi, Hasan Fehmi Güneş Bakanımız zaten öğleden önce sizlere hitap etti, çok önemli tespitler yaptı. Demokrasi eşittir seçim şeklindeki bir formülasyonun, demokrasinin kazanımlarını göz ardı etmiş nedeniyle yeterli olmadığını açık bir biçimde ifade etti. Enis Öksüz bakanımızı görüyorum, Yaşar Okuyan zaten öğleden önce size hitap etmişti. Ama öyle zannediyorum ki Tacidar Beyin sözlerini tek vahim bir cümleyle özetlemek mümkündür, gerisini istediğiniz şekilde değerlendirebilirsiniz. O da, dışarıdan müdahale. Öyle zannediyorum ki anahtar sözcük buydu, dışarıdan müdahale. Dışarıdan müdahalenin söz konusu olduğu yerde, ben vatan sevgisiyle paralel bir sıfat kullanmak istemiyorum, onu sizler zaten biliyorsunuz. Müdahaleye açık bir sistemden söz ediyoruz. Tacidar Bey çözümden de söz etti. Elektronik olarak seçimlerin yapılabileceğini ifade etti.

Bunun için altyapı eksikliğinden söz etti. Altyapı eksikliğinin giderilebilecek bilgi birikiminin de mevcut olduğunu söylediniz. O halde bütün bunlar mevcut, helvayı niçin yapmıyorsunuz? Ona uygun bir sıfat lütfen sizler bulunuz, ama ben şu kadarını hatırlatayım size sadece. Yazılımları Havelsan yapmıştı değil mi? İlk yazılımı yapan Havelsan. Havelsan’ın yazılımları üzerine uygulamalar yapılıyordu. Peki, bizim şirketlerimizden bir tanesiydi, ama sözünü ettiğiniz çerçevede düğme bir başka yerdeydi. Düğmenin üzerindeki parmaklar, dışarıdan müdahaleye mümkün bir biçimde düğmeye basıyor idi filan.

Şimdi hatırlayın değerli arkadaşlar, bu Çin'den satın alınmak istenen füzelerle ilgili olarak, yine bizim milli kuruluşlarımızdan olan Aselsan'ın en tepesindeki bir yetkili "bu füzeler niye Çin'den alınıyor anlamış değilim, bunu biz yapabilecek bilgi birikimine sahibiz" demişti değil mi? Öyle söylemişti. Buna rağmen niçin bunu yapmaya kalkarız, onu ben kestiremiyorum. Sadece sizin ikazlarınıza mutlaka kulak vermek gerektiğini düşünüyorum.

Evet, değerli arkadaşlar, şimdi bir başka vahim yine olacağını bildiğim tespitlere geçiyoruz. Seçmen kütüklerinden buluşturulan listelerin karşılaştırılması suretiyle elde edilen verileri bize değerli arkadaşımız şimdi anlatacak, Kemal Değirmendereli. Bu niçin bu kadar vahim? Baştan beri söyleniyor, Ali Hoca da söyledi, Mehmet Tomanbay Hoca da söyledi. Ne dediler? Seçmen kütüklerindeki manipülasyonlardan söz ettiler değil mi? Kütüklerden düşürülenler, kütüklere sanal olarak kaydedilenler. İşte bu vahim tabloyu çok daha anlaşılır çarpıcı bir biçimde Kemal Değirmendereli dostumuz, Cumhuriyet Halk Partisi Edirne Milletvekili, grafiklerle bize anlatacak.

Buyurun efendim söz sizin.

Kemal DEĞİRMENDERELİ (CHP Edirne Milletvekili)- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Sayın Başkan, değerli bakanlar, çok değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

KEMAL
DEĞİRMENDERELİ'NİN
KONUŞMASI

Bugün gerçekten demokrasimizin sağlıklı bir zeminde oluşması için, çok kıymetli değerlendirmeler yapıyor. Ben öncelikle Temiz Seçim Platformuna emek veren ve Türkiye'nin önünün açılmasıyla ilgili uzun dönemden beri olağanüstü gayret sarf eden, zor koşullarda olağanüstü gayret sarf eden, hem emeği geçen dostlara, hem de katılımcılara çok teşekkür etmek istiyorum.

Ben de sunuşumda bu tartışmalı konuların biraz daha detayına inip, o resmi gerek TÜİK'in, gerekse YSK'nın verilerine şöyle bir dalacağız, yani onları bir alabora edeceğiz. Hakikaten gözlerimizi fal taşı gibi açacak sonuçlarla karşılaşıyoruz. Umuyorum bu çalışmalar olumlu bir tarafa götürür bizi. Ben bu

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

KEMAL
DEĞİRMENDERELİ’NİN
KONUŞMASI

konularla ilgili de Mecliste bir araştırma önergesi de verdim. Orada bir komisyon kurulması için de gayret sarf edeceğiz.

Şimdi bu çalışmamızı biz Yüksek Seçim Kurulunun verilerine dayandırdık. 2007-2009-2013 seçmen kütüklerinden oluşturulan listeler, gerçekten gelişmiş bir yazılımla analiz edildi ve bu sonuçları sizlerle paylaşacağım.

Şimdi genel olarak tabloya bakacak olursak, *(konuşmacı perdede yansıyan sunu üzerinden anlatıyor.)* 2007-2013 arasında bir listelerden düşenler var, bir de listelere eklenenler var. Şimdi maviyle eklenenleri görüyoruz, kırmızıyla da düşenleri görüyoruz. Yani şimdi 2007-2009 arasında bakın, listelerden 2 milyon 890 bin kişi düşüyor, 8 milyon 634 bin kişi ekleniyor. Bu 20 aylık dönemde. 2009-2010 var, 2010-2011, bu detaylara girmeyeceğim, 2011-2013’te de rakamları görüyorsunuz, ama totalinde Haziran 2007 ile Kasım 2013 arasında, yani 6,5 yıllık süre içerisinde, tam 17 milyon 136 bin seçmenin eklendiğini, 7 milyon 866 bin seçmenin de düşürüldüğünü görüyoruz.

Şimdi düşürülenler niye düşürülüyor, eklenenler niye ekleniyor ve normal nedir diye baktığımızda; Türkiye’deki, burada nüfusçu dostlarımız da var, onlar da teyit edeceklerdir ümit ediyorum, biraz sonraki sunuşlarında. Ölüm oranımız 400-450 bin kişi yıllık. Ben bunu doğrulamak açısından 2009-2012 arasındaki ölüm oranlarını da aldım TÜİK’ten. 2009’da 368 bin ölüm olmuş, ama seçmen niteliğinde olan 338 bin kişiyi kaybetmişiz.

Yani böyle bir 450 bin civarında, 400-450 bir ölüm var. 50 bin civarında da yıllık yurtdışına vatandaşlıktan çıkan yurttaşlarımız var. Yani yılda 500 bin civarında seçmenin düşmesi gerekiyor normal olarak. Bir de bu arada şunu paylaşayım sizinle. 500 bin düşmesi gerekiyor, peki ne kadar yeni seçmen kazanıyoruz? Yine TÜİK verilerine baktığımızda da, Türkiye genelinde seçmen listelerinde, her yıl 950 bin yeni seçmenin eklendiğini görmekteyiz.

Şimdi bunları buradan seçim dönemlerinde listelerden toplam düşen ve düşmesi gereken seçmenlerin, yani düşmesi ge-

reken biraz önce 500 bin yıllık dedik. Bu yaklaşımla baktığımızda, yine 2007-2009 arasında, biraz önce de söylemiştik 2 milyon 890 bin seçmen düşmüş. Hâlbuki 833 bin düşmesi gerekiyor normal olarak. Yani diğer aralıkları da görüyorsunuz. Şimdi toplamda yine 2009 yılından 2013 Kasım’ına kadar toplamda 4 milyon 666 bin seçmenin gerekenin üstünde düştüğünü görüyoruz burada da. Yani elbette 500 bine göre bir düşme olacak, ama 4 milyon 660 bin fazladan düşmüş.

Şimdi bu rakamları birazdan daha toparlayacağız. Şimdi biraz önce 17 bin düşmüş demiştik. Düşmesi gerekenleri 6,5 yılda, 2007 ile 2013 arasında düşmesi gerekenleri yaklaşık 3 milyon 200 oluyor bu, bunları düştüğümüzde 17 bin eklenmişti pardon, 13 milyon 935 bin, yaklaşık 14 milyon seçmenin bu süre içerisinde eklenmiş olduğunu görüyoruz.

Bir de toplam eklenenler, toplam açısından baktığımızda eklenenler ve düşmesi gereken seçmenler grafiğine baktığımızda; dediğim gibi, bu 2007 ile 2013 arasında 13 milyon 935 bin seçmenin fazladan eklendiğini görüyoruz. Bu grafikte de, seçim dönemlerinde listelere eklenen ve eklenmesi gerekenlere baktığımızda; yine bu süre içerisinde beklenenin üzerinde 7 milyon 814 bin seçmenin eklendiğini görmekteyiz.

Şimdi bir başka yerde yaptığımız çalışmada, 13 milyon 735 bin yeni seçmenin eklendiği tespit edildi 2007 ile 2013 arasında. Biraz önceki çalışmamızda da 13 milyon 935 bin. Yani bu iki ayrı çalışma da birbirini destekliyor. Burada şu çok önemli, dikkatinizi çekmek istiyorum. 2007’de Yüksek Seçim Kurulunun açıkladığı seçmen sayısı 42 milyon 534 bin. Oradan listelere eklenenlere baktığımızda, 13 milyon 753 bin seçmenin eklendiğini görüyoruz, bunu net olarak sayılarla görüyoruz. Yani 2013’te 56 milyon 288 binlik bir seçmen sayımızın olması gerekiyor.

Halbuki nedir? 2013’teki seçmen sayısı resmi olarak yine YSK’nın verileri, 51 milyon 802 bin oluyor. Yani 4 milyon 485 bin kişi 2013 Kasım itibariyle listelerden düşmüş görünüyor.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

KEMAL
DEĞİRMENDERELİ’NİN
KONUŞMASI

Şimdi ekleniyor düşüyor, bunlar kafanızı karıştırmış olabilir. Burada somut, biraz önceki değerli konuşmacıların da söz ettiği konularla ilgili birkaç örneği paylaşmak istiyorum. Tacidar Bey de söz etti, elektronik ortamda 1 milyon 1,5 milyon oy kullanılabilir endişesini taşıyorum diyor.

Ankara’da yaptığımız bir çalışma, alan araştırması arkadaşlar. Şunu sormak isterim: Bir ailenin ikiz çocuğu oluyor, ikisine de aynı adı koyar mı? Yani ikisine de Ali A..... koyar mı arkadaşlar? Şimdi bakın. Ali Akbaba, baba adı Yakup, ana adı İsmehan, doğum tarihi 03.01.1959, kayıtlı olduğu il Ankara. TC kimlik numarası var. Yine Ali Akbaba, baba adı Yakup, anne adı İsmehan, 03.01.1959 doğum tarihi. Böyle aşağıya geliyorum, Nahit Y....., baba adı Naci, anne adı Kadriye, 05.12.1956 doğumlu, Çankaya’ya kayıtlı. Yine Nihat Y....., baba adı Naci, anne adı Kadriye, 15.12.1956 doğumlu, Çankaya’ya kayıtlı. Coşkun İ....., baba adı Fahri, Saniye anne adı, 25.06.1970 doğumlu gibi böyle burada Ankara’nın sadece bir bölgesinde yaptığımız alan çalışmasında çıkan 50 tane çift isimli, yani 100 kişilik bir liste var burada. 50 ailenin ikiz çocuğu olmuş, tesadüfen bunların hepsi de aynı ismi koymuş çocuklarına.

Tabii bu ister istemez biraz önce söz ettiğimiz, yani bu nasıl ekleniyor, nereden bu eklenenler çıkarılanlar nereden çıkıyor? Bu konuyla ilgili bir zemin oluşturduğunu gösteriyor. Mesela yine bu eklenenler çıkarılanlar konusunda elimizde çok somut, yani resmi verilerden aldığımız bir başka kayıt var. MERNİS’te olan bazı, olmayan daha doğrusu isimler, yani nüfusa kayıtlı olmayan isimler, Yüksek Seçim Kurulunun kayıtlarında olabiliyor.

Bir tane örnek var elimizde. Bir TC kimlik numarası, seçmen listesinde var, adresi var bu beyefendinin, ama geliyoruz Nüfus Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünde sorgulama yapıyoruz. Burada TC kimlik numarası var, Turhan B..... 1963 doğumlu. Arıyoruz, aradığınız kayıt bulunamadı diyor nüfus işleri. Adresine bakıyoruz, adresinde boş konut olarak görünüyor. Yani bu gerek çift isimler, gerekse bunun gibi birçok örnek var. Yani gösteriyor ki, bu eksiltmenin, fazladan yapılan yüklemelerin bir anlamı olduğunu, bir yere dayandığını gösteriyor.

Nitekim şimdi bu çalışmanın sonucunda 4 milyon 485 bin seçmenin 2013 kayıtlarında olmadığını görüyoruz. Yani ilginçtir, öyle cambazlıklar oluyor ki, 2007'de olan 2009'da olmuyor. Bir bakıyorsunuz o 2007'deki 2011 listesine geliyor, 2009'daki gidiyor bu sefer ve işin ilginç, bunlar da nedense hep ağırlıklı olarak da iktidara destek olmayan seçmenler. Yine böyle alan çalışması yaptığımızda bunlarla ilgili olarak, bunun bu şekilde olduğunu da görüyoruz.

Sonuç olarak değerli dostlar, yani burada bir noktayı daha paylaşmak istiyorum. Son 2013 seçimlerinde de, 575 bin fazladan seçmen var. Ben tuttum gittim, bu 2013'te yeni seçmen olan vatandaşların ilkokula kayıt tarihine baktık, doğum tarihine baktık, oralarda bir potluk yok. Yani oralarda normalde 1,5 milyon civarında olması gerekir o işte 20 aylık süre içerisinde. Bakıyoruz 2 milyon 100 bin yükleme yapılmış. Yani 575 bin kişi fazladan yüklenmiş. Yani ne oldu? Kıbrıs harekâtı yok, doğumun fazla olacağı bir süreç de değil. Yani muhtemelen, yani buradan bu 575 bin kişinin daha önce düşürülmüş insanlarla tamamlandığı gibi öyle değerlendiriyoruz veyahut yeni birileriyle tamamladılar.

Yani bu anlamda gerçekten bu rakamlar bize son derece spekülatif işler olduğunu gösteriyor. Bunlara, sabahki oturumda da söz edildiği gibi, yani burada keşke TÜİK'ten, Yüksek Seçim Kurulundan ilgililer olsaydı ve biz bunları tartışmak istiyoruz, bunların sorularını almak istiyoruz. Resmi olarak da, bir vekil olarak sorduğumuzda da yanıtlarını alamıyoruz.

Nereye geliyoruz? Yapacağımız iş nedir? Gerçekten bu önümüzdeki 10 Ocak'la 23 Ocak arasındaki süreçte, bir kampanya halinde, gerek siyasi partiler olarak, gerek sivil toplum kuruluşları olarak, yani bu sandık seçmen listesine kaydedilmemiş olan 4,5 milyon seçmenin mümkün olduğunca en yüksek oranda kayıtlarını kontrol etmeleri yönünde bir kampanya yaratmamız, bunu hayata geçirmemiz önemli olacaktır.

Bizim Cumhuriyet Halk Partisinin sayfasına girdiğinizde bir e-seçmen sayfamız var. Oraya da girdiğinizde, TC kimlik

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

KEMAL
DEĞİRMENDERELİ’NİN
KONUŞMASI

numaranızı yazdığınızda, kendinizin hangi sandıkta oy kullanacağına en yenilenmiş şekilde görebiliyorsunuz. Altınızda üstünüzde komşunuz kimler var? Yani doğru mudur yanlış mıdır? Onları da oradan test etme imkânı olacak. Bunu da ben bu vesileyle paylaşmış olmak istiyorum.

Gerçekten lekesiz demokrasi için dürüst bir seçime, dürüst seçim için de şaibesiz seçmen listeleri yaşamsal önemdedir. Buraya gelen dostlarımız, bu konuda yüksek bilince sahipler tabii ki, ama bu düşüncelerimizi, özellikle bu 10 Ocak-23 Ocak arasında, yani etrafımızı gerek sanal ortamlarda, sosyal medyada yıkmanız gereken ve bu 4,5 milyonun sandığa gitmesini sağlayacak.

Bir de geçmiş seçimlerde sandığa gitmeyen, işte deniz boylarında soğuk birası içip “*ya ben gitsem oyumu kullansam ne olacak*” diyen 8 milyon sevgili böyle *dolce vita* yaşayan, ondan sonra da “*ya bu işler niye böyle gidiyor arkadaş*” elini taşın altına koyma, ondan sonra işte şu parti niye böyle yapıyor, sessiz muhalefet yapıyor, hiç sesleri çıkmıyor bu adamların da. Yani bereket ki, Türkiye’nin geleceği yüzakı gençler olaya geziyle ele koydular. O enerjinin ben önümüzdeki süreçte de toplumda dalga dalga yayılacağını ve seçimlere katılım oranının yüksek olacağını ve ülkemizin üstünde dolaşan bu kara bulutları hep birlikte bu aydınlık yüzlü, aydınlık yürekli bu insanların bu kara bulutları terk etmesine sebep olacağı ve aydınlık bir Türkiye’yi birlikte yaratacağımıza inanıyorum.

Hepinize sevgiler saygılar sunuyorum. Dinlediğiniz için teşekkür ederim. (Alkışlar)

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Biz demokratik olarak direnme hakkının kullanılmasına hiçbir biçimde karşı değiliz. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde demokratik hakkın, toplantı gösteri yürüyüşleri hakkının nasıl kullanılabileceğine ilişkin sınırlar, daha doğrusu sınırsızlık her şeyden önce çok net belirlenmiştir. Türkiye’de yaşanan müdahalelerin, sözünü ettiğim uygulamaların hiçbir yerine uymadığını da bu vesileyle tespit etmiş olalım kısaca.

Değerli dostlar, Türkiye Barolar Birliği sadece ve sadece demokratik laik sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetinden yana taraftır. Bu Cumhuriyetin vatanıyla milletiyle bölünmez bütünlüğünden yanadır. Bu bağlamda bugün burada tamamen gördüğünüz gibi hukuk zemininde bir platform oluşturmuş ve ülkenin çok önemli bir meselesini tartışmaya açmıştır. Değerli konuşmacıların tespitlerinden, konunun hangi vahim boyutlara ulaşmış olduğunu çok net bir biçimde hep beraber gördük diye düşünüyorum.

Bu bağlamda, biraz önce Sayın Değirmendereli'nin ifade ettiği, daha önceki konuşmacılar da ifade etmişlerdi. Keşke bu tartışmaların çok önemli muhatapları da burada olsalardı, kendi görüşlerini sizlerle, daha doğrusu kamuoyuyla paylaşma imkânından yararlanmış olsalardı. Bu çerçevede değerli arkadaşlar, biz ilgililerin tümünü buraya davet ettik. Başta Yüksek Seçim Kurulu olmak üzere, Yüksek Seçim Kurulunun saygıdeğer başkanıyla ben bizzat kendim konuştum, makamında kendisini ziyaret ederek hem davet ettim, hem çok uzun bir süre görüş alışverişinde bulunduk ve bu platformda görüşlerinin açıklanmasının çok uygun olacağı şeklindeki düşüncemizi kendilerine ifade ettik.

Hatta ve hatta kendilerine her oturumdan sonra ihtiyaç duymaları halinde, o oturumda yapılan tartışmalarla ilgili görüş açıklama hakkını tanıyacağımızı da ifade ettik, bizzat ben kendilerine bunu ifade ettim. Yazılı olarak bize, bu toplantıya iştirak edemeyeceklerini ifade ettiler bildirdiler. Daha önemli konular varmış, bilmiyorum demokrasinin olmazsa olmazı, her şeyden önce serbest ve adil seçimlerdir. Daha önemli bu ortamda ne olabilir? Kestiremiyorum, ama biraz önce Sayın Bakan da tespit etmişti. Söyledik, demokrasinin olmazsa olmazı seçimler. İyi güzel de o kadarı tabii ki yetmez. Her şeyden önce adil seçimler, demokratik yönetimlerin oluşturulmasına zemin oluştursalar dahi, yönetimlerin de aynı paralelde uygulamalara imza attığının garantisi bu değildir tabii.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

Değerli arkadaşlar, herkesi davet ettik buraya. Gördüğünüz gibi gelen geldi. Kamuoyunun takdirindedir bundan sonraki değerlendirmeler.

Şimdiki konuşmacı arkadaşımız resmi rakamlara göre nüfus ve seçmen sayılarına ilişkin bir değerlendirme yapacaklar. Kemal Değirmendereli dostumuz çok açık bir biçimde, size resmi rakamlara dayanarak bir değerlendirme yaptı. Çarpıcılığını söylememe gerek yok. Gördünüz işte, kütüklerden indirildiği, kütüklere sanal olarak kaydedildiği filan. Bunlar çok ağır suçlardır hattı zatında. Bunlar demokrasiye kastetmek anlamına gelir, rejime karşı suçlardır bunlar. Bu suçların müeyyidesi, bu suçların müeyyidesinin ne olduğunu çok kestiremiyorum, ama bildiğim kesin bir şey var. O da şudur: ülke bütünlüğüne yönelik bu tür saldırılar, her şeyden önce işbirlikçileri gerekli kılar. Emperyal güçlerin saldırılarında da her şeyden önce kullandıkları işbirlikçileri vardır. Yerli işbirlikçileri olmadan, bu tür saldırıların, bu tür uygulamaların başarılı olabilmeleri mümkün değildir.

Buna bir sıfat aramıyorum, sadece şu kadarını hatırlatmakla yetineceğim. 1776 meşhur Virjinya Haklar Bildirisini Amerikan Yurttaşlık Bildirisini kaleme alanlardan beş kişiden biri olan Thomas Jefferson söylüyor, ben söylemiyorum: “*Cehenne me giden yolun taşlarını, gönüllü köleler döşer*” diyor. Sadece bu kadarını söylüyorum. Bu çalışmaların başından beri odağında yer alan bir değerli arkadaşımız, Prof. Dr. Kemal Yıldırım, Gazi Üniversitesinde ki, o çalışmalarda çok uzun zamandan beri, aşağı yukarı üç yıldır süren bir çalışmanın sonunda bugün bu platformda bu konular tartışılıyor. Zaman zaman Mehmet Tomanbay Hocam çalışmalara katılmıştı, Prof. Dr. Ali Ercan bu çalışmalara katılmıştı. Ferhan Hanımı görüyoruz Gazi Üniversitesi Mezunlar Derneğinin Başkanı, o katılmıştı. Bendeniz de zaman zaman bu çalışmalara katılmıştım. Tacidar Bey zaten milletvekilliği döneminde de, öyle zannediyorum ki bu konuları en sık ele alarak, en yetkin biçimde kamuoyuyla paylaşan kişilerden bir tanesiydi. Ama en çok emek sahibi olan arkadaşlarımızın başında Prof. Dr. Kemal Yıldırım geliyor.

Buyur Kemalciğim söz senin, bütün tespitlerini lütfen paylaş değerli dinleyicilerle.

Prof. Dr. Kemal YILDIRIM (Gazi Üniversitesi-Öğretim Üyesi)- Değerli Hocam çok çok teşekkür ederim. Bu güzel iltifatı umarım hak ediyordumdur. Sizin de desteğiniz çok fazla, o yüzden çok çok teşekkür ediyorum, sağ olun.

KEMAL YILDIRIM'IN
KONUŞMASI

Sayın Başkanım, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. İyi ki varsınız buradasınız, bu güzel günü bizimle paylaşıyorsunuz. Sabahın erken saatlerinden itibaren çok güzel bilgiler paylaşıldı. Özellikle demografi, yani nüfusla ilgili bu konuda ömrünü vermiş Sayın Şeref Hocamız burada aramızda. O da biraz sonra çok güzel şeyler söyleyecek ve çok deneyimli, devlet içerisinde bürokraside çok etkin konumlarda çalışmış bir büyüğümüz. Dolayısıyla iyi bir ekip var, ben de burada azıcık da olsa bu ekibin içerisinde katkı sağlayabiliyorsa ne mutlu.

Baştan beri tabii burada olmayan bir sürü bize katkı sağlayan insanlar var. İşte Mehmet Tomanbay Hocam burada karşımda duruyor. Uzun süredir birçok zaman bir araya geldik, toplantılar yaptık, yorulduk, ama geldiğimiz nokta itibariyle, artık biraz daha o fluluklar netleşmeye başladı. Önümüzü biraz daha net görebiliyoruz. Bundan sonra da sanıyorum bu elimizdeki verilerle birlikte daha iyi bir şekilde geleceğimizi planlayacağız. Tabii katkılarınız çok önemli. Lütfen sizler de katkı sağlayın.

Bu arada Sayın Barolar Birliği Başkanımız Prof. Dr. Metin Feyzioğlu Hocamıza da çok çok teşekkür ediyorum. Bu büyük önemde olan etkinlikte rol aldılar, bütün tesislerini bize açtılar. Biz de elimizden geldiği kadar, Sayın Necdet Basa Hocamın şahsında kuruma çok çok teşekkür ediyoruz, sağ olun var olun.

Ben bugün kısaca bazı bilgileri paylaşacağım. Yaptığım çalışma var olan verilere dayanıyor. Bu veriler çok önemli veriler. Çok uzun ve titiz bir çalışma neticesinde ulaştığımız veriler. Çünkü maalesef ülkemizde bu nüfus istatistiklerini, seçmen

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

KEMAL YILDIRIM'IN
KONUŞMASI

İstatistiklerini üreten kurum ve kuruluşlardan bilgi almak çok zor ve birçok bilgi de yayınlanmıyor. O nedenle çok çalıştık, biraz daha net görebiliyoruz diye düşünüyorum. Paylaşacağım bilgiler artı eksi yönde değişebilir, kesin hüküm içermiyor, ama genel fotoğrafı görmemiz adına sanıyorum bize katkı sağlayacak.

Bu çalışmayı yaparken hangi kaynaklardan faydalandım? Özellikle 1985-1990 ve 2000 nüfus sayımı sonuçlarını ele aldık, çok titiz çalıştık bu sonuçlar üzerinde. 2000-2010 yıllarına ait Türkiye İstatistik Kurumunun açıkladığı doğum ve ölüm istatistiklerini aldık. 2007'den sonra yürürlüğe giren ve sistem artık onun üzerinden yürüyor biliyorsunuz, Adrese Kayıtlı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNK) nüfus istatistiklerini kullandık. 2003-2010 yıllarına ait Nüfus Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün nüfus istatistiklerini ele aldık.

2000-2011 yıllarına ait yine Eurostat, Eurostat biz de oraya üyeyiz ve Avrupa'nın istatistiklerini tutan önemli bir merkez ofis. Dolayısıyla onların da Türkiye'ye ait tüm demografi istatistiklerini aldık, oradan da faydalandık ve çok önemli bilgiler var orada da. Yine keza belki ne derece doğru bilmiyorum, ama karşılaştırma adına Amerikan nüfus sayım bürosunun Türkiye istatistiklerini de aldık. Belki eleştiri konusu olabilir, ama görmemiz adına. Yani bunları bir araya getirip, toplu fotoğrafa bakmamız adına, bir bilim insanı olarak doğru olduğunu düşündüğüm için bu çalışmanın içerisine aldık. Yine Yüksek Seçim Kurulunun bütün istatistiklerini yayınladıkları, onları ele aldık. Resmi Gazeteleri çok titiz taradık. Bu konuda özellikle vatandaşlıktan çıkışlar ve kabuller 2005 yılının ilk yarısına kadar, Bakanlar Kurulu ve İçişleri Bakanlığı kararları Resmi Gazetede yayımlanıyordu ve o döneme kadar çok sağlıklı, isim isim bütün istatistikleri aldık. Ondan sonra tabii yeni bir düzenlemeye istinaden artık yayınlanmamaya başlandı. Şu anda o istatistiklere de ulaşmak oldukça zor.

Artı bu konuda çalışma yapmış değerli bilim insanlarının çalışmalarına başvurduk. Başta Şeref Hoşgör Bey, onun özellikle TÜSİAD ve Birleşmiş Milletler nüfus bürosunun ortak

destek verdiği bir çalışma yaptılar ve çok iyi bir çalışma. Ondan da geniş ölçüde faydalandık.

Sonuç itibariyle, bu ilan edilen resmi nüfus ve seçmen sayılarına bütünlük içinde bakıldığında, seçmen sayılarının aslında 2011 Aralık itibariyle 53 milyon 190 bin 175 kişi olduğunu, Türkiye nüfusunun ise 78 milyon 135 bin 848 kişi olduğunu görüyoruz.

Tabii bunları nasıl ele aldık? Sırasıyla onları isterseniz sizinle paylaşalım. İlk önce Nüfus Vatandaşlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, kısaca NVİ'nin nüfus müdürlükleri ve dış temsilcilikler eliyle düzenlenen doğum tutanağına göre, nüfus aile kütüğüne tescil edilen kişilere ait doğum sayılarını aldık. Bununla birlikte Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığının yurtdışı nüfus sayılarını karşılaştırmalı olarak hesapladık ve tablo da bunları görüyoruz. Bunları sıkmayacağım, hızlı geçeceğim, genel olarak size bilgi verme adına.

Burada şunu bulduk biz aslında: 2003 ile 2010 arasında NVİ'nin rakamlarına göre, Türkiye'deki doğum sayılarını görüyoruz şurada. Hemen ikinci tabloya geçeceğim. Tabii tablo 1'e bakıldığı zaman doğum sayıları genel itibariyle azalma eğilimi içerisinde, kısmen de olsa. Tablo 1'de yer alan yurtiçi doğum istatistikleriyle, daha önce TÜİK'in artı Hoşgör ve Tansel Hocanın yayınlarıyla yayınlanan doğum ve ölüm istatistiklerini karşılaştırmalarına baktığımızda, sonuçlar tablo 2'de şu şekilde karşımıza çıkıyor. Şurada biraz önce NVİ'nin Nüfus Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün nüfus sayılarını görüyoruz. Şurada TÜİK'i görüyoruz, TÜİK'in açıkladığı sayılar, şurada da Sayın Şeref Hoşgör Hocamızın yaptığı çalışmadaki sonuçları görüyoruz. Bunlar aynı zamanda Hacettepe Üniversitesi Nüfus Araştırmaları Merkezinin de sonuçlarıdır. Yani yakındır bunlara, aynı sonuçlar sanıyorum.

Ölümlerde ise, yine 4 numarayla gördüğümüz, il-ilçe merkezleri ve 2009-2010 yıllarında ise Türkiye geneli ölüm istatistiklerini görüyoruz TÜİK'in yayınladığı. Buradaki ölüm istatistikleri ise, NVİ'nin yayınladığı ölüm istatistikleri. Bunlar

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

KEMAL YILDIRIM'IN
KONUŞMASI

resmi istatistikler. Şuradaki ise, yine biraz önce söylediğim Hacettepe Üniversitesiyle, yine Şeref Hocamızın yaptığı çalışmada elde ettiği sonuçlar. 6 numara Eurostat'ın sonuçları, 7 no.lu gösterdiğimiz kaynakta da demin söylediğim gibi Hoşgör ve Tansel Hocanın yaptığı çalışmadan aldık.

Bu tabloya genel olarak bakıldığında, ortalamaların NVİ'nin MERNİS'e dayalı ürettiği istatistiklerle, Sayın Hoşgör Hocanın yaptığı çalışmanın birbirine çok yakın bir şekilde örtüştüğünü görüyoruz. TÜİK'in açıkladığı rakam çok düşük. Somut bir örnekle bunun böyle olmadığını anlatmak istiyorum. 2011-2012 eğitim öğretim yılında, birinci sınıflara kayıt yaptıran öğrencilerin sayısı 1 milyon 280 bin küsur. Okullaşma oranı ise, yaklaşık olarak 90,87. Yani 30 binle 50 bin arasında okula kayıp yaptırmayan öğrenci de var. Bunları düşündüğümüzde, artı 6 yaşına kadar vatandaşlıktan çıkanlar var aileleriyle birlikte. Onları da hesabın içerisine koyduğumuzda, aslında Türkiye'de doğumların 1 milyon 350 binin altına hiç düşmeyeceğini görüyoruz. SBS sınavlarına giren öğrenci sayılarına baktığımızda da bunları görüyoruz.

Yani TÜİK'in açıkladığı doğum sayıları oldukça düşük, oldukça düşük. NVİ bunun doğrusunu açıklamış. NVİ'nin rakamları ortalama 1 milyon 411 bin 206 kişi. Ölüm sayılarında da aynı durum söz konusu; ölüm sayılarına baktığımızda; gerçi burada 2008 yılına kadar il ve ilçe merkezleri, yani Türkiye geneli belgeler söz konusu değil, ama yine de 350 bin 360 bin 365 bin civarında bir ölüm açıklandığını görüyoruz; bu da düşük aslında. Eurostat'ın kullandığı Türkiye istatistiklerine baktığımızda 433 bin civarında bir ölümün olduğunu ortalama görüyoruz. Artı yine Hoşgör hocalarda da 440 bin küsur bir ölüm söz konusu.

Fazla sıkılmak istemiyorum, ama burada şunu göstermek için, nüfusun ya da seçmen sayısını etkileyen dört tane faktör var. Bunların birincisi doğumlar. Doğumlar arttırıyor, ölümler azaltıyor, vatandaşlığa kabuller var, göç diye kabul ediliyor, kabuller ve çıkışlar var. Kabuller arttırıyor, çıkışlar azaltıyor. Dolaşısıyla ölüm ve doğumlar çok önemli olduğu için özel işlemek istedim bu konuyu.

Burada biz NVİ'nin ortalama rakamlarıyla Hoşgör hocaların rakamlarını kullanmayı doğru bulduk TÜİK yerine. Ölümde de keza yine aynı. Ölümde de TÜİK'i kullanmadık. TÜİK çünkü oldukça düşük rakamlar açıklamış diye düşünüyoruz.

Bu tablo çok kapsamlı bir tablo; bu tabloda aslında fotoğrafın tümünü görüyoruz. Şurada doğumları görüyoruz, ölümler. Doğumdan ölüm çıktığında doğal değişimi buluyoruz. Gelen dediğimiz, vatandaşlığa kabuller var. Bunlar resmi rakamlar, tek tek analiz edildi sayıldı bakıldı, doğru rakamlar, hepsinin kaynağı var altında görüyorsunuz. Tamamı kaynaklı ve kaynaklar kuvvetli.

Vatandaşlıktan çıkışlar var. Kabulleri ekliyoruz, çıkışları çıkarıyoruz, toplam değişimi buluyoruz. Toplam değişimi de 2000 yılı nüfus sayımını baz aldık. Türkiye'de yaşayan, burada bir açıklama var, 1 no.lu kaynağın açıklaması var. Yukarıdaki bu resmi rakamlarla nüfus sayıları karşılaştırmalarında, Türkiye nüfus sayımları içerisinde bizzat adreslerine gidilerek yerinde tespitlerin yapıldığı en güncel 2000 yılı nüfus sayımı temel alındı. Bunun nedenleri var, tabii Şeref Hocam onu açıklayabilir. Çok titiz çalıştılar. Yaklaşık olarak bilebildiğim kadarıyla fazladan yazılan 3,5 milyona yakın insan temizlendi, çok mahkemeler oldu ve 18 ay gibi herhalde sanıyorum, uzun bir titiz çalışmanın neticesinde ortaya çıkarılan, Sayın Tunca Toskay'ın devlet bakanlığı döneminde yapılmıştı bu çalışma. Dolayısıyla çok doğru diye otorite, bilim insanları tarafından kabul edilen bir nüfus sayımıdır 2000. Bunu temel aldık bu nedenle ve 2000'den başlayarak bulduğumuz rakamları işledik sırasıyla. Bütün bulduğumuz rakamları tek tek işledik; kuyumcu terazisi hassasiyetinde.

Tabii bir sonuca ulaştık, hesaplanan her yıl için, aslında nüfusun ne olduğunu buradan hesapladık. Şurada görüyorsunuz hesaplanan. Bizim ulaştığımız resmi kaynaklardan ve bazı bilim insanlarının kaynaklarından ulaştığımız sonuçları perdede görüyorsunuz.

Bir de bununla karşılaştırmak için, fotoğrafa daha bütün bakalım diye, Eurostat'ın Türkiye nüfus istatistiklerini aldık.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

KEMAL YILDIRIM'IN
KONUŞMASI

Hemen yanında görüyorsunuz, Amerikan nüfus sayım bürosunun Türkiye rakamları var, yanında NVİ'nin rakamları var. NVİ'nin rakamları yalnız yurtiçi yurtdışı dahil. Bizim ele aldığımız bütün veriler yurtiçi değerli katılımcılar, onu da belirteyim. Yaklaşık yurtdışında 3 milyon 700 küsur, 3 milyon 800 civarında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşımız var, onları kaspetmiyoruz. Onlar yurtdışı nüfus kütüklerinde kayıtlılar.

Şurada da 2007 yılından itibaren ADNKS dediğimiz, adrese dayalı nüfus kayıt sisteminin devreye girmesiyle açıklanan nüfus istatistikleri var. Hesaplanan istatistiklerle bunları karşılaştırdığımızda, şöyle bir çarpık grafikte karşı karşıya kalıyoruz. Grafik çok önemli değerli arkadaşlar. Bakarsanız ayrıntılarını anlatacağım.

Bu kırmızıyla işaretli olan çubuk, bizim hesapladığımız, aslında olması gereken çubuk. Şu siyah olan Amerikan sayım bürosunun açıkladığı Türkiye istatistikleri yurtiçi nüfus istatistikleri, yeşil olan NVİ'nin Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün açıkladığı rakamlar. Şu lila olan ise, Eurostat'ın açıklamaları. Eurostat ile birlikte açık mavi olanlar da ADNKS adrese dayalı nüfus kayıt sistemiyle ortaya konulan rakamlar.

Şimdi kırılmayı görüyorsunuz. 2006 yılından itibaren büyük kırılma var. Çünkü o tarihte biz ADNKS'nin rakamlarını kullanmaya başladık. Sayın Tomanbay Hocam, oradaki bütün o kayıtların yok edilme nedenini anlatmıştı, işte bunun içinde. Yani bu aradaki farkı görmemiz engellendi. Belki sonraki süreçlerde üzerine gidilmemesi için, belki de geçmişe dönük birçok şeyi ortadan kaldırmak için yok edilmiş olabilir. Yani bu bir tahmin tabii, bilemiyoruz. Ama bu kırılma mümkün değil, yani imkânsız, böyle bir kırılma söz konusu değil; dolayısıyla Türkiye'nin yurtiçi nüfus sayısı, aslında açıklanandan çok çok daha yukarılarda.

Bu grafiği aklınızda tutun, çok önemli. Grafikten bazı bilgiler var, onları paylaşmak istiyorum. Özellikle 2007 yılına baktığımızda, şurada nüfus sayısı 74 milyon 524 bin 68 kişi. Bu ADNKS'nin rakamlarına baktığımızda ise, 70 milyon 586 bin

256 kişi olduğunu görüyoruz. Arasındaki fark, 3 milyon 937 bin 812 kişi. Yani bu kadar kişi bizim şu anki bu yaptığımız hesaplamaya göre eksik gösterilmiş. Hangi yıl için? 2007 yılı için.

Bu olması gereken Türkiye yurtiçi nüfus sayısının oranlandığında, yaklaşık yüzde 5,04'üne tekabül ediyor. Yani olması gereken nüfusun yüzde 5'i kadar daha eksik açıklanmış diye görüyoruz anlıyoruz biz bu istatistiklerden aslında. Tabii ki bunda yanılma olasılığı olabilir, ama biz genel olarak resmi rakamları kullandık. Yani burada kullanılan rakamlar bizim ürettiğimiz rakamlar değil.

Şimdi bir de şöyle diyelim, tabii üzerinde durulması gereken diğer bir konu var. Bu nüfus kısmıydı, bir de seçmen kısmı var. Yani seçmen kütüklerinden oluşturulan, demin Sayın Milletvekilimiz Kemal Değirmendereli'nin açıkladığı o listelerle alakalı olan kısımlar var. Tabii Sayın vekilimiz anlattı, korkunç derecede büyük hareketler var. Sanıyorum 25 milyon civarında bir hareket var 6,5 yılda. Yani bu hareket mümkün mü? İmkânsız, bu kadar hareket olamaz. 17 küsur milyon insan ekleniyor, bakıyorsunuz o aralıkta eklenmesi gereken seçmen sayısına, yani çok küçük çok aşağılarda bir yerde. Yani 1 milyon 590 bin gibi filan bir rakam ya da toplamda eklenmesi gereken 3 milyon 200 bin küsur civarında bir rakam.

Dolayısıyla onları da daha net anlayabilmemiz için, resmi rakamlardan ürettiğimiz seçmen sayılarına bir bakalım nasıl olmuş diye. Yeni seçmen dediğimiz şuradaki rakamlar tamamen 2000 yılında adreslerde, alanlara gidip bizzat kapıları çalıp elde ettiğimiz rakamlar. Bunlar çok önemli ve bir kez TÜİK bunu açıkladı tek yaş aralığına göre; hep grup olarak, gerçi onları ayrıştırmak da kolay, ama bu daha güzel. Tek yaş aralığına göre net bir şekilde bütün fotoğrafları görebiliyoruz.

Bu rakamlar adreslerden alınan rakamlar. Bizzat, bir projeksiyon değil yani. Burada demin söylediğimiz gibi bölümler var, olması gereken o dönemde aramızdan ayrılan vatandaşlarımıza ait. Bu yeni seçmenlerden bunlar çıktığı takdirde, doğal değişimi buluyoruz. Yine vatandaşlığa giriş ve çıkışlar var. Bu

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

KEMAL YILDIRIM’IN
KONUŞMASI

vatandaşlığa çıkışları da şurada bilgiye de vurgulamak istiyorum. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın önemli bir bölümü, zaten yurtdışında yaşıyor aslında, ama vatandaşlıktan daha çok çıktıklarını görüyoruz, ama o konuyla ilgili bilgiye ulaşmaya çalıştım, net bilgilere ulaşamadım. Yani vatandaşlıktan çıkan kişilerin ne kadarının Türkiye’de yaşadığını, ne kadarının yurtdışında yaşadığını bulamıyoruz bilemiyoruz, garip bir ülke burası. Bu nedenle genel olarak bunu yurtiçi seçmen gibi düşünebiliriz, ama bunların önemli bir bölümü yurtdışında yaşıyor aslında. İhmal ettik yani biraz o noktada.

Ölüm ve vatandaşlıktan çıkışı ne kadar büyük tutarsak, aslında resmi rakamlar için de o kadar iyi. Aslında rakamlar daha büyük olabilir. Minimum düzeyde tutmaya çalıştık o farkları. Bizim bulduğumuz farklar minimum farklar. Muhtemelen o farklar daha büyük olacak, daha büyük yerlerde.

Yine olması gereken her yıl eklenen seçmen sayılarını bulduk. Bu da çok hassas bir çalışmaydı, çok uzun sürdü, gerçekten çok yorucuydu. Hemen arkasından hesaplanan nüfus sayısı ile şuradaki gördüğümüz YSK’nın açıkladığı seçmen sayıları. Şurada gördüğümüz 2000 yılında yapılan nüfus sayımında seçmen yaşında olan kişilere ait. Yani DIE’nin resmi rakamları, 43 milyon 58 bin 853. Biraz önce bulduğumuz tabloda yeni eklenmesi gereken seçmen sayılarını, bu rakamı baz alarak ekleyip, 2011 yılına kadar bunu götürdük.

Karşımıza çıkan rakam 53 milyon 190 bin 775 kişi; bu ilginç bir rakam hakikaten. Bakıldığı zaman şu grafik hepsini anlatıyor. Kırmızı olan olması gereken, yani hesaplanan seçmen sayısı, lilayla açıklanan eflatun rengi olan şey ise, YSK’nın resmi rakamları. Yani nasıl oynandığını görüyorsunuz değil mi seçmen sayılarıyla? Özellikle büyük kırılma 2007 ve 2008 dönemlerine ait. 2007’de büyük, çok önemli bir genel seçim yaşandı biliyorsunuz. Çok önemliydi, Türkiye’nin tarihiyle ve bugünlerin temelini oluşturan bir seçimdi. Ardından da bir referandum vardı, Cumhurbaşkanlığıyla ilgili bir referandum vardı. Burada çok büyük rakamlar var arasında. Örneğin, 2007 yılında olması gereken hesaplanan seçmen sayısı, açıklanan seç-

men sayısı arasında 7 milyon 90 bin 13 kişi var. Bakın bu rakam 2008'de 7 milyon 956 bin 336'a çıkıyor. Yani bu kadar mümkün mü? Yani akıl alabilir mi acaba bu kadar büyük rakamları?

Sonra 2009'da bu biraz düşüyor, 3 milyon 380 bin 279'a, 2010'da 2 milyon 863 bin 981'e ve 2011 yılında ise 2 milyon 953 bin 432 kişiye düşerek azalma eğilimi gösteriyor. Özellikle grafiğe bir kez daha bakacak olursak, bu grafik seçmen sayılarının ne kadar değişken bir hal aldığını gösteriyor. Hâlâ seçmen kütüklerinden oluşturulan sandık seçmen listelerinin, hâlâ eksik olduğunu görüyoruz; şu an itibariyle bile. Biraz önce Sayın Kemal Değirmendereli söyledi, 4,5 milyon civarında diyor seçmen eksik görünüyor diyor. Karşılaştırmalardan çıkan sonuçlar bunlar. Yani arttırılmış tekrar, biraz daha yukarı çıkmış diye görüyoruz biz bu sayıyı.

Toparlayacak olursam; sonuçlarda destekleyici bulgular var, onları da paylaşacağım sizinle. Aralık 2011 itibariyle 78 milyon 135 bin 848 kişilik bir nüfusu görüyoruz. Bizim hesaplamalarımıza göre doğru olan bu. Artı eksi yönde değişebilir; çünkü bu hassas, çok zor bir konu, çok zor bir konu. Seçmen sayısının ise 53 milyon 190 bin 775 kişi olduğunu görüyoruz. Bu sayı Sayın Hoşgör'lerin yaptığı çalışmada, çok önemlidir bu, Türkiye'miz için nüfus projeksiyonlarını yaptılar ve tüm alanlarda çok önemli istatistikler oluşturdular. Oradaki orta düzey projeksiyon sayısı, hesaplanan projeksiyon sayısı 78 milyon 379 bin 857'ydi, bizim bulduğumuz rakam bu rakamı destekliyor. Yani birbirlerine çok yakın. Dolayısıyla doğru bulgulara bilgilere ulaştığımızı gösteriyor.

Ardından bir başka şeye bakalım. 1985'te yapılan nüfus sayımında 50 milyon 664 bin... Bir sonraki tablodan anlatayım isterseniz. 1985'te nüfus sayımında 50 milyon 664 bin 654 kişi görünüyor. 90 yılında 56 milyon 473 bin 35, bunlar DİE'nin rakamları ve alandan alınmış rakamlar, gerçek rakamlar. Yaklaşık olarak 5 yıllık bir dönemi kapsıyor bu. Arasındaki fark 5 milyon 808 bin 381. Böldüğümüzde, yıllık ortalama nüfusun 1 milyon 161 bin 676 kişi arttığını görüyoruz. Hangi dönemde 85-90 yılları arasındaki dönemde.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

KEMAL YILDIRIM'IN
KONUŞMASI

90 ile 2000 arasındaki döneme bakıyoruz. 90 yılında 56 milyon küsurdu, 2000 yılında ise yurtiçinde yaşayan yerli nüfus bunlar, yabancılar yok bunun içerisinde. Yabancıları da koyarsak, 67 milyon 813 bin küsur. Yani çok hassas davrandık bu konuda. Hatta hesaplamalarımızda 1 ay 18 gün, 8 günlük farkı da ilave ettik bu hesaplamalara. Dolayısıyla 90-2000 yılı arasındaki nüfus sayımları arasındaki farka baktığımızda, 11 milyon 57 bin 949 kişiyi görüyoruz. Bunu da yine 10'a böldüğümüzde yıl bazında, 1 milyon 105 bin 794 kişiyi görüyoruz.

Şimdi gelelim enteresan şeye. 2011 yılında, yani 2000 yılı DİE rakamıyla, 2011 yılında ADNKS'nin açıkladığı rakamlar karşılaştırıldığında, bu 11 yılda 7 milyon 193 bin 285 kişinin açıklandığını görüyoruz. Bundan bunu çıktığımızda, 653 bin 935. Grafiğe bakar mısınız? Şimdi grafikte görüldüğü gibi, şu ADNKS DİE'nin açıkladığı. Nüfusun azaldığı bir gerçek, nüfus azalıyor ve ölümler artıyor. Bu 2050 yıllarında birbirine yaklaşıpacak değil mi Sayın Şeref Hocam?

Dolayısıyla aşağı doğru gitmesi normal, fakat kırılmayı görüyor musunuz? Kırılma çok büyük. Yani 1 milyon 105 binden, 653 bine düşüyor; yani bu imkânsız. Ayrıca şimdi buradaki bulduğumuz o fark ne kadar? Şu rakam çok önemli, 3 milyon 411 bin 579 kişilik bir rakam var, aradaki fark bu. Bu bizim biraz önce bulduğumuz, 2011 yılının farkı. Dolayısıyla bu da bizim yaptığımız hesabın doğru olduğunu gösteriyor. Yani aynı şeyleri örtüştürüyoruz. Yani bulunan 78 milyon 135 bin küsurluk nüfus sayısının da burada doğru olduğunu görüyoruz bizim hesaplamalarımıza göre.

Bulduğumuz hesapladığımız nüfus ve seçmen sayılarına bakıyoruz, aralarındaki farklara bakıyoruz. Burada küçük miktarda farkların arttığını görüyoruz. Bu da bizim yaptığımız hesabın doğru olduğunu gösteriyor. Yani grafiklerde çubuklara bakarsanız çok düzgün hareket ediyor her ikisi de, kırılma yok. İkisinde de kırılma yok, artı aralık açılıyor. Dolayısıyla bir önceki ya da iki önceki grafikte bulduğumuz sonuçları da bu toplu grafik gösteriyor.

Efendim ben toparlayacak olursam eğer, genel olarak elde ettiğimiz bilgiler bulgular, aslında Türkiye'de açıklanan nüfus ve seçmen sayılarının hiç de açıklandığı gibi olmadığını gösteriyor. O zaman bu durumda ne yapacağız? Gerçek rakamlar bu değilse ne yapacağız? Sayın Bakanım hep sık sık tekrar ediyor, yorulmadan bıkmadan usanmadan, mutlaka bizim bir nüfus sayımına ihtiyacımız var. Biraz sonra sanıyorum Şeref Hoşgör Hocam o konuda bilgiler verecek bize.

Efendim çok çok teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.
(Alkışlar)

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturma Başkanı)- Kemal Hocaya çok teşekkür ederiz. Süremi tamamladım filan değil Sevgili Kemal Hoca, çok çalıştın bu konularda biliyorum, o nedenle sana rahmetli babaannemin tabiriyle biraz "*yukarı tarlanın buğdayı*" muamelesi yaptık burada.

Evet, şaka bir tarafa çok ciddi konular tabii, çok vahim sonuçları olan ciddi konular konuşuyor burada. Şimdi söz vereceğim değerli arkadaşım da çok uzun yıllar bu konularda çalışmış olan bir arkadaşımıdır, ama bundan önce ifade ettiğim bir hususun iki cümleyle devamını getireyim.

Türkiye Barolar Birliğinin demokratik laik sosyal hukuk devletinden yana, bu devletin vataniyle milletiyle bölünmez bütünlüğünden yana taraf olduğunu söylemiştim. O nedenle bugün bu platformun kurulduğunu ifade etmiştim. Ancak buna şöyle bir ilave yapmak da gereklidir. Türkiye Barolar Birliği, Avukatlık Yasasından aldığı yetkiyle, Avukatlık Yasasının kendine verdiği görev çerçevesinde her şeyden önce insan hak ve özgürlüklerine sahip çıkmak zorundadır. Türkiye Barolar Birliği görevi olarak her şeyden önce hukukun üstünlüğünü, sarsılmaz bir irade ve kararlılıkla savunmak durumundadır. İşte bu görevi nedeniyle bugün ülkenin böylesine önemli bir konusunun tartışılmasına yönelik bu platformu oluşturmuştur ve bu platformda sözünü ettiğim görev bilinci ve sorumluluğuyla konuyu tartışmaya açmıştır.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

Bunu belirttikten sonra, değerli arkadaşlar, genel ve eşit oya dayanan serbest seçimlerin, demokrasinin ayrıcı vasfı olduğunu bütün konuşmacılar yetkin bir biçimde burada defalarca vurguladılar. İktidarın meşruiyet kaynağı olduğu defalarca ifade edildi. Bu nedenle demokratik bir yönetimin en önemli ögesinin seçimler olduğu noktasında umarım hepimiz hemfikir durumdayız.

Bu nedenledir ki, seçme seçilme hakkı, seçimin hukuksal niteliği ve uygulamalarıyla birlikte yine demokrasinin olmazsa olmazlarından. Yine bu bağlamda seçim sistemleri, toplumdaki değişik eğilimlerin doğru yansıtıcısı olmak zorundadır. Toplumdaki değişik eğilimlerin doğru yansıtıcısı seçim sistemleri, bunların hepsi bir bütündür.

Biraz önce Yüksek Seçim Kurulundan söz ettim. Bütün ilgililerin davet edildiklerinden söz ettim. Pek tabii ki bu çerçeveye TÜİK de dahildir, pek tabii ki TÜİK’i de davet ettik, ama herhalde daha önemli işleri olduğu için bir temsilci ne yazık ki gönderemediler.

Şimdi bütün bunlar, bütün bu tartışmaların temelinde ne var? Sonuç itibariyle seçmen var, insan var. Bu seçmen kütüklerinin oluşturulması var. Çok değerli konuşmacılar yetkin bir biçimde burada bu kütüklerin oluşumuna dışarıdan müdahale imkânlarının mevcut olduğunu ifade ettiler. Hatta ve hatta çok çarpıcı bir biçimde Kemal Hoca dahil, konuşmacıların birçoğu, bu müdahaleleri somut verilerle ifade ettiler.

Sayın Değirmendereli biraz önce size aynı anadan babadan doğan, aynı ismi taşıyan insanları isimlerini vererek örnekledi değil mi? Bunlar çok vahim gelişmelerdir değerli arkadaşlar. Bu vahim gelişmeleri bugün burada kamuoyuyla paylaşmak üzere tespit ediyoruz.

Şimdi Yrd. Doç. Dr. Şeref Hoşgör Hocaya geldik. Şeref Hoca da saçının filan ağardığına bakmayın, hepimizden daha gençtir o, ama çok uzun yıllarını nüfus hareketleri, nüfus projek-

siyonlarına vermiş bir değerli arkadaşımızdır, değerli bilim adamı kardeşimizdir. İki cümleden sonra sözü Şeref Hocaya vereceğim.

Bunlardan bir tanesi şudur: Özellikle 1983 sonrası, ama 90'lı yıllardan itibaren yapılmış olan seçimlerde değerli arkadaşlar, yönetimde istikrar adına çok sıklıkla temsilde adaletin ıskalandığını görüyoruz. Ali Hoca bunu çok çarpıcı bir biçimde burada örnekledi hatırlıyorsunuz. Temsilde adalet adına yönetimde istikrarın ıskalanması. Bugün bizim ülkemizde yönetimde adaletin ıskalanmış olmasının temsilde adaletin ıskalanmış olmasının çok ciddi krizlerini yaşadığımızı söylemek mümkün değil, ama bunu bir misalle biraz daha anlaşılır hale sokalım. 90 yıllık Cumhuriyetimizde 61. Hükümet kuruldu, bunların ömrü 1,5 yılın altında; ondan sonra istikrar, ondan sonra istikrar uğruna ey vatandaş filan filan. Gerisini siz zaten biliyorsunuz.

2008 senesinde ben YÖK üyesiydim. O zamanki bir gelişmeyi çok iyi hatırlıyorum. Değerli arkadaşlarımın çalışmalarında öyle bir başlık var mı? O dönem Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye nüfusunu 70,6 milyon civarında açıklamıştı. Fakat aynı yıl Devlet Planlama Teşkilatı, kendi projeksiyonlarına alt-yapı olarak İstatistik Enstitüsünün nüfusa ilişkin rakamlarını baz aldığını ifadeyle, Türkiye'nin nüfusunu 75-76 milyon civarında açıklamıştı. Yani arada 3,3 milyon civarında bir açık vardı. TÜİK'in açıklaması, Devlet Planlama Teşkilatının açıklaması. Devletin resmi belgelerinde bu fark vardır, ama aynı tarihte yine benim güzel "*Nuri Bilgi Ceylan'ın ifadesiyle*" "yalnız ve güzel ülkem" ne yapmıştı? Milli gelirin hesaplanmasındaki sistemi değiştirerek, bir gecede milli geliri yüzde 32 civarında arttırmıştı.

Tamam, siz şimdi nüfusu düşük gösterir, milli geliri yüksek gösterirseniz ne olur? Milli gelir, 10 küsür bin dolarlara çıkar. O manipülasyondan vazgeçti. Nüfus hareketleri, siz çözüm önerileriyle birlikte paylaşacaksınız tespitlerinizi bu hareketleri bir de sizden dinleyelim. Buyurun söz sizin.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

ŞEREF HOŞGÖR'ÜN
KONUŞMASI

Yrd. Doç. Dr. Şeref HOŞGÖR- Çok teşekkürler Sayın Başkan. Saygıdeğer dostlar, şu ana kadar sunumlarını yapan arkadaşlarımız öylesine değerli, öylesine rakamsal bilgiler verdiler ki, ben rakamdan bahsetmeyeceğim size. Belki biraz tarih anlatacağım, belki biraz espri yapacağım, ama her şey aslında 2000 yılında başladı. 2000 yılı nüfus sayımı esnasında, sayımın yapıldığı akşam bilgisayarlarımızdaki sisteme çabuk kayıt sonucu verelim diye girmeye başladığımızda nüfusları, bir de baktık ki oldukça fazla nüfuslar gelmeye başladı ve biz bunları hemen kontrol edip, ilgili yerlere baskınlar yapmaya başladık. O zamanki Sayın Bakanımız Tunca Toskay da sağ olsun sonuna kadar arkamızda durdu.

Özellikle bazı illerde, hatta ilin birinde 300 bin kişiye hayali nüfus yazılmıştı. Bir gecede, bir günde yazılmıştı bu. Bu 300 bin hayali nüfusun 150 bin kişisi çadırlarda yaşıyordu. Öylesine çadırlar ki, dört oda bir salon, içinde ...114.25 esnafı var, akademisyenler oturuyor. Gittik orası basıldı ve sonuçta 1,5 yıllık bir çalışma sonucunda bu hilelerin diyeceğim açıkça, yapılması planlanmış illerden toplam 3 milyon 600 bin nüfus düşerek, Türkiye 2000 genel nüfus sayımını Profesör Frederic Shorter'ın *-kendisi vefat etti*, söylediği kadarıyla ve makalesinde yazdığı kadarıyla, Türkiye'nin gelmiş geçmiş hata indeksleri açısından, özellikle Birleşmiş Milletler açısından en doğru nüfus sayımını bu ülkeye planlama açısından ve planlamada kullanılmak üzere hep beraber kazandırmış olduk.

Saygıdeğer dostlar, ben TÜİK'te bir Başbakanın sadece enflasyon oranı hesaplamasını iki gün geciktirilmesini istediği zaman, bu bilimsel değildir diye istifa etmeyi ve görevden alınmayı kabul eden ve göze alan başkanlar gördüm. Peki, şimdi bir uluslararası tetikçinin sözleriyle başlayacağım sözüme. Diyor ki uluslararası tetikçi; *“Türkiye hiçbir zaman yalnız ve tek başına kendi inisiyatifine bırakılacak kadar değersiz değildir.”*

O zaman bütün bu gayret niye, bütün bu çaba niye? Hakikaten Türkiye böyle bir ülke mi? Bir bilgi çok önemli, ben bu bilgiyi çok önemsiyorum. 2000-2050 Türkiye'nin nüfus piramitlerine bakıldığında, 2000 genel nüfus sayımında 34 mil-

yon küsuru erkek, 30 milyon küsuru da kadın olmak üzere toplam 67 milyon 802 bin nüfus vardı. 2000 yılından bu yana ülkemizde nüfus sayımı yapılmamıştır. Yani 2000 yılından bu yana Türkiye, nüfusunun sosyal ve ekonomik niteliklerini bilmemektedir.

Sadece nüfus sayımı değil, 2000 yılından bu yana bu ülkede tarım sayımı yapılmamaktadır. 2000 yılından bu yana bu ülkede sanayi sayımı yapılmamaktadır. 2000 yılından bu yana bu ülkede hayvan sayımı yapılmamaktadır. Yani ülkede tam manasıyla bir veri kirliliği vardır. Gelecekte hükümete talip olan kim olursa olsun, iktidara talip olan, bu ülkeyi yönetmeye kalcan partilerin veyahut da yöneticilerin elinde planlamaya sevk edecekleri bırakın sektörel plan, hiçbir veri yoktur; dolayısıyla Türkiye'de bugün çok büyük bir veri kirliliği söz konusu.

Nüfus sayımı olmadığı için zaten 2015 yılına kadar ve 2050 yılına kadar nüfus projeksiyonlarını yapmak zorunda kaldık. 2015 yılında ise projeksiyon nüfusu 41 milyonu erkek, 40 milyonu kadın olmak üzere toplam 81 milyonu küsura, yaklaşık 82 milyona ulaşacağı, gördüğünüz gibi şöyle bir eğri çizgiyi görürsünüz. Farkındaysanız şuradaki artış oranı, 2000 yılından itibaren biraz hızlı, ama 2050 yılına geldiğinde de daha duruşan bir yapı.

Peki, Türkiye niye bu kadar önemli bir ülke? Türkiye 2010 yılından itibaren demografik fırsat penceresinin içine girmiştir. Bu ne demek? Türkiye'nin çalışma çağındaki nüfusu, yani şuradaki nüfusu grafikleri takip ederseniz, genç yaşta giren nüfus kadar, yaşlı kesimde çıkan nüfus olacak ve çalışma çağındaki nüfus miktarı oransal olarak da miktar olarak da değışmeyecektir.

Bunun anlamı nedir biliyor musunuz? Bunun anlamı, Türkiye'de yapılacak her yatırımın ve her kalkınma hamlesinin Türkiye'ye artı olarak geleceğı. Uluslararası demografi literatürü, optimum nüfus teorisinden başlar. Optimum nüfus teorisi der ki, eğer sizin milli gelir artış hızınız sabit fiyatlarla, nüfus artış hızınızdan fazlaysa korkmayın. Nüfus artışınız kadarını

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

ŞEREF HOŞGÖR'ÜN
KONUŞMASI

çıkarsalar, üstü ise tamamen refah payı olarak gelir. O zaman burada bir artış olmayacağına göre, olduğu gibi bu ülkede yapılan her reform her yatırım, bu ülkeye artı olarak yansiyacak.

Bir başka önemli olay daha var. Bakın genç nüfus azalarak geliyor, doğum azalıyor. Dolayısıyla Türkiye eğitim konusundaki yatırımları üzerindeki baskıdan da kurtulacak. Daha refah bir ülke, daha kaliteli bir eğitime mevcut kaynakları zorlamadan ulaşmak durumunda; onun için Türkiye değerli bir ülkedir arkadaşlar. Onun için Türkiye de değerli bir ülke olduğu için de, “*esprimi mazur görün,*” bu ülkeye daha çok ayakkabı kutusu sığar.

Türkiye’de seçimlerde üç tane kaynak kullanılmaktadır. Bunlardan bir tanesi nüfus sayımlarıdır. Nüfus sayımlarının en önemli özelliği, öncelikle milletvekili dağılımındaki gerçek rakamları belirler, ama ikincisi en ufak ilçeye kadar maksimum seçmen sayısını belirler ve dolayısıyla orada bir seçim hilesini önleme şansı vardır ve 14 yıldır bu ülkede sayım yok. İkincisi, nüfus sayımlarının yerine, şu anda kullanılan adrese dayalı nüfus kayıt sistemleri.

Sayın Hocam bahsetti, milli gelir sistemi de işte tabii ki yani 75 milyon nüfustan, 71 milyon nüfusa indirir de, paydadaki nüfusu ufaltırsanız, otomatikman milli gelirden 10 bin doların üstüne çıkarsınız.

Nüfus sayımlarının avantajı nedir? Nüfus sayımları bir fotoğraf çekimi gibi düşünün. 20 Ekim günü Türkiye’nin fotoğrafını çekersiniz, fotoğraf artık bugün değişmiştir ve siz 20 Ekim referans tarihini baz alarak Türkiye’nin planlamasını yaparsınız. Dolayısıyla 1,5 sene süren bir adres yazımının, nüfus yazımının, seçmen yazımının referans tarihi yoktur. Dolayısıyla bilimsel olarak geçerliliği de olmaz.

Peki, bütün bunlardan sonra ADNKS’de neler olmuş? Hocamın dediği gibi, özellikle Tomanbay Hocam çok güzel izah etti. Bu İçişleri Bakanlığına devredilmiş, ama bir şanssızlık olmuş. Seçmen kütüklerinin kontrolü İçişleri Bakanlığına devre-

dilmemiş. Yine İçişleri Bakanlığında Yüksek Seçim Kuruluna devrediliyor ve Yüksek Seçim Kurulu nasıl kontrol ediyor? İlane çıkarak kontrol ediyor veyahut da yenilemeye çalışıyor.

O zaman problemlerimiz neler? Ülkemizde 14 yıldır nüfus sayımı yapılmamakta, dolayısıyla nüfus sadece çeşitli projeksiyonlarla tahmin edilmektedir. Adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde ciddi eksiklikler ve sistem hataları mevcuttur. Bir gün söylerseniz, eğer önümüzdeki seçimde adrese dayalı nüfus kayıt sistemindeki 18 artı nüfusun üstünde bir seçmen sayısı gelirse şaşırmayınız. Nitekim çok sağlam dediklerinde, bir ilimiz mucizevî bir şekilde Büyükşehir olabilecek nüfus miktarına ulaşabiliyor. Bu ili biliyorsunuz, özellikle isim vermiyorum.

Bir başka ilimiz bir gecede 50 bin nüfusu kaybordu adamların ve açıklanan resmi rakamlarda kaybordu. Sonra bulduk dediler, herhalde lavaboya filan gitmişti, geri geldi. Dolayısıyla ADNKS'nin sisteminin içinde nerelere veri aktarıldığı veyahut da biraz evvel saygıdeğer arkadaşımızın da bahsettiği gibi, veri güvenliği test edilip, herhangi bir şeyleri de yok demek ki.

Bir başka şey, Yüksek Seçim Kurulunun seçmen listeleri iki seçim dönemidir yenilenememekte. Yenilenememekte dediğim, tamam yetki devredilmiş, ADNKS seçmen listelerini düzenliyor, ama Tomanbay Hocam çok güzel söyledi, 3 ilâ 5 milyon nüfusun oradan seçmen listelerinden, seçmenin silindiğinden bahsediliyor.

Arkadaşlar Türkiye'de her yıl ortalama 1,5 milyon kişi ikametgâh değiştiriyor. Dolayısıyla bu 1,5 milyon kişi ikametgâh değiştirdiği zaman, ikamete dayalı adrese dayalı nüfus sistemindeki kaydını gittiği ile de çoğunlukla almıyor, tıpkı benim hâlâ Ankara'daki bir Eskişehirli gibi görüdüğüm gibi. Dolayısıyla bu kaydı almadığım gibi, Eskişehir'de seçmen kütüğünde yazılsam bile, onu yenileme imkânım da olmuyor. Hem kütükten siliniyorum, hem de oy kullanmıyorum. Ben gidiyorum ayrı bir olay.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

ŞEREF HOŞGÖR'ÜN
KONUŞMASI

Şimdi bütün bunların altında, son zamanlarda yoğun göç alan ülkemize gelen ve vatandaşlık statüsü verilen seçmenlerin de adrese dayalı nüfus kayıt sistemine hangi yolla ve nasıl dahil edileceği konusunda herhangi bir şey yok, açıklama yok. Suriyelileri kastediyorum veyahut da bir başkasını. Böyle bir açıklama da yok. Bunların hepsi bizim problemimiz ve en önemlisi, bu üç kaynağın birbirini doğrulama imkânı da mevcut değil; dolayısıyla ülkemizde bir veri kirliliği söz konusu.

Acilen bu üç kaynağın birbirini kontrol eder duruma getirilerek, adrese dayalı sağlam ve doğru bir seçmen veri tabanı oluşturulması sağlanmalı. Nasıl yapabiliriz? Oraya geleceğim. Basit, ama olanaksız değil. Ülkemizin sadece seçim amaçlı değil, tüm gelişmişlik göstergelerinin hesaplanmasına imkân verecek, halkın sosyal ve ekonomik niteliklerini de kapsayan, tam anlamıyla bir genel nüfus sayımına acilen ihtiyacı var.

2011 yılında Devlet Bakanı Cevdet Yılmaz'la TÜSİAD'taki lansman toplantısında, adam gibi bir nüfus sayımı lütfen Sayın Bakan dediğimde, 2011'de yapacağız dedi 2010 yılında. 2014 oldu yine yok. Çünkü neden? Bütün dengeler değişecek, bütün göstergeler de değişecek. Diğer yandan, temiz bir seçim için, eldeki seçmen listelerinin kontrolü ve yenilenmesi amacına yönelik geçmiş yıllarda yapılanlara benzer, çok ufak farklılıklarla ve çok alt soruyla adrese dayalı vatandaşlık numarasını içeren seçmen tespiti çalışması yapılmalıdır. Bizim bu sorunumuzu ancak bu çözer. Hem adrese dayalı olacak, hem de vatandaşlık numarasını da kapsayan bir şey.

Avantajımız burada bana göre hâlâ Yüksek Seçim Kurulunun elinde bu listeleri kontrol etme yetkisinin tutulması ve onların bunu sadece ilana çıkararak yapmalarıdır. Seçmen listeleri vatandaşlık numaralarıyla eşleştirilmesi suretiyle bilgisayar ortamında, hem ADNKS veri tabanında yapılacak bir karşılaştırma ve eşleştirme çalışması, hem temiz bir seçim için minimum eksiklikte sağlam seçmen listelerinin oluşturulması ve demin söylenen duplikasyonların da ortadan kaldırılmasına sebep olacak. Hem de nüfus kaydını, hâlâ ikametgâhını aldırmanın vatandaşların da tespit ve takibine imkân sağlayacak.

Kuşkuların bahsedildi çokça. Son zamanlarda seçim değerlendirilmesiyle ilgili bilgisayar programları üzerine çeşitli spekülasyonlar yapılmakta. Bana göre bütün siyasal partiler artık kendi networklarını kurmak durumunda ve bir yolla ilçelere kadar giderek, interneti de kullanarak, Yüksek Seçim Kurulundan önce kendi sonuçlarını alıp, herhangi bir şekilde açıklanan ilk ters sonuçta, zamanında itiraz edebilecek duruma gelebilmelidir. Tabii ki bunun yanında seçmenlerin oy kullanma oranlarının yükseltilmesi filan tamam, ama benim söylediklerim tamamen sistem üzerine.

Sonuçta tekrar başa döneceğim. O sözü en başta yazdım, doğru ve eksiksiz ve güncel seçmen listeleri için veri kirliliği her türlü suiistimale açıktır. Dolayısıyla veri kirliliği varsa bu ülkede, suiistimal fazladır.

Saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Şeref Hoca çok teşekkür ederiz bu tespitler için. Teşekkür ederiz, sizi bilmem ama benim şahsen endişem arttı. Çok ciddi bir biçimde endişeliyim. Türkiye yapılan bu vahim tespitler çerçevesinde seçime gidiyor. Önümüzdeki kısa bir süre içerisinde geleceğimizi belirleyecek üç ayrı seçim var. Umarım tablo açık bir biçimde değerlendirmelere sunulmuştur bu platform aracılığıyla.

Değerli arkadaşlar, gündemimiz burada sona erdi. Birkaç soru alalım arkadaşlarımızdan. Atilla Hocam buyurunuz lütfen. Yalnız soruyu kime yönelttiğinizi de söylerseniz, daha pratik olur. Ondan sonra günümüzü tamamlayalım.

Buyurunuz efendim.

Av. Atilla SAV (Türkiye Barolar Birliği Önceki Başkanı)- Efendim konuşmacılardan seçmen dökümleriyle ilgili bilgiler dışında, yurtdışı seçmenlerinin oy vermesiyle ilgili konuda ne düşündüklerini öğrenmek istiyorum. Çünkü biliyorsunuz 2008 yılında 5749 sayılı Kanunla, gümrük kapılarında oy verme yöntemine ek olarak, mektupla oy verme ve sandıkta oy verme sistemleri de kabul edilmişti. Mektupla oy verme yöntemini Anayasa Mahkemesi iptal etti, ama sandıkta oy verme olanağı var.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

ATILLA SAV'IN
KONUŞMASI

Son 2011 seçimlerinde Yüksek Seçim Kurulu, yabancı ülkelerde sandık kurmanın ve elektronik yöntemle de olsa oy kullanmanın güçlüklerinden, hatta imkânsızlıkların söz ederek, yalnız gümrük kapılarında oy vermeyi kabul etti. Gümrük kapılarında oy verildiği zaman, gümrüklerde en çok oyun ülke genelindeki oyundan da fazla oranda AKP'ye gittiği belli oldu.

Tabii bağımsız milletvekilleri yoluyla parlamentoya giren BDP mektupla oy verme ya da gümrük kapılarında oy vermeden yararlanamadı. Cumhuriyet Halk Partisi genel seçim yurteri oranını tutturana bir oranı gümrüklerde de sağladı.

Şimdi 2014'te ve 2015 yılında yapılacak seçimlerde, yerel seçimlerde gümrük kapılarında oy verme veya yurtdışında oy verme imkânı yok, ama Sayın Yıldırım'ın da belirttiği gibi, yurtdışında 3 milyonun üstünde, 3 milyon 700 bin dediniz yanılmıyorsam. 3 milyon 700 bin ki, sanıyorum kaçak yollarla gitmiş ve yerleşmiş olanlar da hesaplanırsa, daha da fazladır, bu sayı az değil. Genel seçmen sayısının aşığı yukarı yüzde 5'inden fazla, yüzde 10'ndan az bir oran tutuyor.

Bu konuda yapılabilecek şeyler nelerdir? Hem siyasi parti olarak partilerin yapacakları, hem de Yüksek Seçim Kurulunun yapabilecekleri şeyler nelerdir? Acaba bu konuda ne düşünüyor sayın konuşmacılar.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkürler. Hemen bu sorunun cevabını alalım isterseniz. Kemal Bey zatiâliniz cevap verirsiniz. Sadece yurtdışından oy kullanma 1986 senesinde başlamıştı hatırlıyorsunuz, o zaman sadece sınırlardaydı belli bir süreyle, ama şu anda vatandaşlarımız bu oldukları ülkelerde kullanacaklar. Büyükelçiliklerimiz, konsolosluklarımız vasıtasıyla sandık kurulacak orada. Çalışmalar da yapıldı yurtdışında.

Av. Atilla SAV (Türkiye Barolar Birliği Önceki Başkanı)- Resmi makamlarıyla da temas edilerek imkânların kullanılması söz konusuydu. Benim bildiğim o dönemde özellikle Alman-

ya' da çok sayıda işçimiz vardı. Alman devleti yahut Alman resmi makamları, bu konuda bir sorumluluk üstlenmeyeceklerini ifade ettiler. Onun üzerine sanıyorum daha çok elçiliklerde ve konsolosluklarda oy kullanma yöntemi düşünüldü, ama o da 2011'de imkânsız yahut çok zor gözüktüğü için, güvensiz gözüktüğü için herhalde tercih edilmedi.

Yine gümrük kapılarında oy verilmesine dönüldü. Şimdi önümüzdeki seçimde, yurtdışında konsolosluklarda veya başka şekilde sandık kurma ve oy kullandırma imkânı olabilir mi? Olursa bunun yansımaları nasıl olur?

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Öyle olacak zaten Atilla ağabey, zaten o şekilde olacak. Bundan önce o yıllarda ben Bonn Büyükelçiliğinde görevliydim. O görüşmelerin birçoğunda bizzat vardım, Alman makamlarıyla yapılan görüşmelerin birçoğunda vardım. O yıllarda özellikle güvenliğin sağlanabilmesine yönelik endişeler ifade ediyordu Alman tarafı. Öyle zannediyorum ki Türk tarafı da samimi olmak lazım, çok fazla hazırlıklı değildi böyle bir seçime. O nedenle istenilen uygulama sağlanamadı, ama şu anda varılan noktada yurtdışındaki konsolosluklarımızda kurulacak olan sandıklarda oy kullanılacaktır. Alman makamlarıyla görüş birliği sağlanmıştır. Hatta Yüksek Seçim Kurulu bir miktar hâkim teminatı nedeniyle, hâkimle birlikte çalışmalarını bu hususta halen sürdürüyor. Yurtdışındaki görüşmelerini, çalışmalarını da tamamladılar bildiğim kadarıyla.

Buna benzer şeyler Yüksek Seçim Kurulu Başkanı bizzat geçen hafta yaptığımız görüşmede kendisi de bana ifade etti. Yani yurtdışındaki vatandaşlarımız buldukları ülkelerde oy kullanacaklar artık, durum bu.

İlave etmek istediğiniz bir şey var mı? Buyurunuz.

KONUŞMACI- Burada olduğu gibi yine, siyasi partiler orada da sandıklara temsilci verebilecekler. Yanılmıyorsam bir de 30 günlük oy kullanma süresi var yurtdışındaki vatandaşlarımız için. Konsoloslukların işte bu dış ülkelere yaptığımız

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

seyahatlerde, bu konunun sıcak olarak takip edildiğini, nüfusa göre konsolosluğun ötesinde de, işte bazı okullarda bunların yapılmasına ilişkin hazırlıklar yapıldığı bilgisini almıştım, ama orada önemli bir sıkıntı, tabii sandıkların orada açılmayıp, çuvalanıp Türkiye’ye getirilmesi. Artık uçakta başlarına ne gelir? Onu ayrıca değerlendireceğiz.

KEMAL YILDIRIM’IN
KONUŞMASI

Prof. Dr. Kemal YILDIRIM (Gazi Üniversitesi-Öğretim Üyesi)- Bu konuda bazı sorunlar var ve endişeye neden oluyor tabii bunlar. Özellikle yurtdışı seçmen kütükleriyle ilgili tüm işlemler Dışişleri Bakanlığı eliyle yapılacak, bu bir; ikincisi, 30 günlük bir süre var ve bu sürede ilgili ülkeyle Dışişleri yetkilileri birlikte kararlaştırdıkları yerlerde, sandık kurulu başkanları atanacak buradaki gibi yurtiçinde olduğu gibi ve istedikleri yerlerde oluşturulabilecek.

Fakat sıkıntı şu: Tabii nerelerde konulacak bunlar? Diyelim ki sadece elçiliklerde, konsolosluklarda söz konusu oldu, 30 gün boyunca oylar kullanılacak. Her gün akşam sandık kurulu başkan ve üyeleri, sadece oy pusulalarını sayıp, tutanağa geçirip, onu konsolosluktaki emin bir noktada depolayacaklar. Süre sonuna kadar bu devam edecek.

Daha sonra ne olacak? Oy verme süreci tamamlandıktan sonra, Dışişleri yetkilileri eliyle, özel ulakla Yüksek Seçim Kurulu yurtdışı ilçe seçim kurulu başkanlığına iletilecek. Dolayısıyla sayılmamış, sadece tutanak altına alınmış oy pusulaları, adet olarak tutanak altına alınmış oy pusulaları uzun bir süre maalesef hangi gözetim altında nasıl tutulacak belirsizdir. İki, acaba sağlıklı bir şekilde ilçe seçim kurulu başkanlıklarına gelecek mi?

Daha sonra ilçe seçim kurulu başkanlıkları, özel bir komisyon oluşturacaklar ve sanırım Ankara’daki yeni binalarında da sayım söz konusu olacak. Yani oraya gelene kadar bu oy pusulaları ne olacak? Orada bazı endişeler var Değerli Atilla ağabey.

KONUŞMACI- Ben bir düzeltme yapmak istiyorum Kemal Hocam özür dileyerek. Bu yurtdışındaki süre 30 günden 3

güne indirildi. Ancak bu güvenlik açısından yeterli mi? Hayır. Oradaki oyları toplayacak tasnif edecek kişi, eğer koruyacak kişi Dışişleriye ve burada geleceği yer de Dışişleri Bakanlığıysa, oradaki soru işaretini cevaplamak istemiyorum.

Teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Önce siz, sonra siz, sonra siz, buyurun.

KATILIMCI- Efendim tüm konuşmacılar 5 milyon civarında bir oynamanın olduğunu söylediler. Ben daha önce bu konuyla ilgili olarak Ulusal Kanal'da CHP Milletvekili Örsan Öymen'i dinlemiştim. O da başka ölçütler almış kullanmış, 5 milyon civarında bir sisteme oy sokulduğunu görmüş. Bu Vatan Gazetesinde de manşet oldu, 5 milyon oy.

Ben özellikle Tacidar Seyhan'a sormak istiyorum. Sürekli 5 milyon oy rakamı karşımıza çıkıyor. Burada da sizler söylediniz, sabahki konuşmacılar da söyledi. Sisteme sürekli 5 milyon civarında bir oy giriyor. Şimdi artık bu kesinleşti, bundan sonra bu rakamlarla uğraşmanın bir anlamı yok. Kaç kişi doğdu, kaç kişi öldü, kaç yaşına geldi? Bunlarla uğraşmanın ben bir anlamını görmüyorum. Bu 5 milyon kişi nasıl engellenebilir? İki soru önemli; bu nasıl engellenebilir, çözüm ne olmalı?

Nasıl engellenebilir konusunda, bu işi kimin yaptığını anlamak gerekir, kim yapıyor bu işi? Bundan kim yararlanıyor? Bu konuya odaklanmak gerekiyor. Yapan kim, yararlanan kim? Seçimlerle yönetime gelen parti belli. Türkiye'yi Büyük Ortadoğu Projesiyle parçalamak isteyen parti geldi ve bunu yakın bir zamanda da kuruldu, 10 yıllık bir geçmişi var. Seçimlerden demek ki bu yararlandığına göre, bu bilgisayar sistemlerini de Türkiye'ye getirip sokan devletler de belli. Bunlar batılı emperyalist devletler. Yani çözüm olarak bu bilgisayar sistemleriyle, teknolojiyle ilgili olan şirketlerin Türkiye'den sınır dışı edilmesi gerekiyor.

Dört devlet; Yunanistan, Brezilya, diğer ikisinin adını unuttum, bunu gördüler ve bu bilgisayar şirketlerini ülkelerinden

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

sınır dışı ettiler. Şirketleri de kovdular, çalışanları da kovdular. Bu yapılmadığı sürece bunlarla uğraşmanın, yapay önlemlerle hiçbir işe yarayacağını ben düşünmüyorum, hiçbir işe yaramayacak. Bazı teknolojik bilgiler söylediniz, onların da bir işe yarayacağını sanmıyorum. Parmak boyama filan da yine kaldırıldı. Yani bu bilgisayar sisteminin devreden çıkartılması mümkün olabilir mi Tacidar Bey soracağım bu.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Yorumunuz için çok teşekkürler, yorum yaptınız.

KATILIMCI- Hayır, şirketlerin çıkartılması gerekmez mi? Bir işe yarayacağı yok, onlar bizim teknolojiden fersah fersah ileride.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Buyurunuz efendim.

TACIDAR SEYHAN'IN
KONUŞMASI

Tacidar SEYHAN (23. Dönem Adana Milletvekili)- Ben manuel bir tasnif sisteminin yolsuzluğa daha müsait olduğuna inanıyorum. Yani sayarsınız veya o sayılanları saklarsınız birleştirirsiniz araya koyarsınız. Pratik küçük seçimler de yaşamış bir birey olarak, lokal seçimlerde bunun çok sağlıklı işlediğini de gördüm.

Kaldı ki, teknolojiden uzak durmak, güvenlik ve şeffaflık anlamına gelir de diyemeyiz değerli arkadaşlarım. Nihayetinde dediğimiz gibi, daha önce söylemiştim konuşmamda, bilişim ve yazılım bir mühendislik bilimidir. Elbette bunun zaaf-ları vardır, ama o zaaf-ları kapamak da bir mühendislik işidir. Dolayısıyla bu iş yasal çevrede yetkilerimizi kullanmaya bağlı. Böyle şirketleri göndererek, bu işin üstesinden gelineceğini de düşünmüyorum. En büyük hackerlar devletin içinde değerli arkadaşlar, orada yerlerinde oturuyorlar.

Eğer devlet sistemi, hiç öyle Başbakanın laf sokuşturduğuna bakmayın, önce kendi içerlerinde konuşlandırıp besledikleri hackerlarına baksınlar. Oranın dışında bir şey görmüyor ve geçmiyor Türkiye’de. Twitter’da dönen mesajların hangi merkezlerden nasıl, hangi niyetle atıldığını bir bilseniz şaşırır kalırsınız. Bu

nedenle bundan sonrası yasal kovuşturma gerektirir, ben daha fazla konuşmayım. Yeter hakkımdaki soruşturmalar.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Teşekkür ederiz. Buyurunuz efendim.

Sebahattin ÜNAL (Emekli Hava Astsubayı)- Sorum Sayın CHP Milletvekiline. Cemaatle gelen cemaatle gider felsefesi içerisinde, sakın ola ki CHP de bu yanılığa düşmesin. Çünkü bu ülkenin 1950' den bu yana iktidarları hep cemaatlerin arkasında güç oldular. Esas tehlike cemaatlerdir.

SEBAHATTİN ÜNAL'IN
KONUŞMASI

İkincisi de, bu toplantıyı düzenleyen Sayın Barolar Birliği Başkanı Metin Feyzioğlu'na sonsuz teşekkürlerimi iletirim. Lütfen dikkat edilsin, en büyük tehlike iktidar değil, en büyük tehlike cemaattir. Bu konuda CHP'nin düşüncesi nelerdir?

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Bu bir soru değil, bir yorumdu. Bir şey söylemek ister misiniz?

Pekâlâ buyurunuz.

Kemal DEĞİRMENDERELİ (CHP Edirne Milletvekili)- Bu tabii Sayın Genel Başkanımız da, partimizin ilgili insanları da birçok kez ifade ediyorlar. Yani bu konuda Cumhuriyet Halk Partisinin tavrı net, cemaatle bir dayanışma içerisinde böyle bir şey söz konusu değil. Bu kendi aralarında bir tartışmadır, koalisyonun kendi içindeki tartışmasıdır. Yani Cumhuriyet Halk Partisinin de cemaatten beklentisi yoktur, olmaz da. Yani bu anlamda hiçbir endişeye gerek olduğunu düşünmüyorum.

KEMAL
DEĞİRMENDERELİ'İN
KONUŞMASI

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Teşekkürler. Şimdi üç soru talebi var. Orada bitiriyoruz. Alalım soruların hepsini... Yalnız yorumdan ziyade soru sormanızı rica ediyorum. Buyurunuz efendim.

KATILIMCI- Sorudan önce yurtdışına, ben yurtdışına en çok giden kişiyim, oradan hiçbir seçimden hiçbir şey elde ede-

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

meyeceksiniz edemedim. Ben nüfus çözüm önerilerini partime çok sundum. Emirhan Halıcı da bu yüzden alındı. Efendim bu azalmalar, birden 2003 yılında olan şeyleri takip ettiğiniz gibi ben de Sayın Milletvekilime soracağım. Çünkü dikkat eder-seniz son tebliğ sunan arkadaşımızın sunduğu gibi, kadınlar nüfusu fazlayken düşüyor. Olay şuradan: Neden havalandı bu buharlar? Biz bunu sunduk, size ulaştı mı?

Seçim sandıklarına en çok gitmeyenler kadınlar ve gençler. Bunlardan dolayı aniden 2003 yılında, istatistikte adamı olan-lar bilirler, TÜİK'te yani. Bu hassasiyetsiz seçmenlerin isimleri düşürüldüğünden dolayı, bu olay otomatikman yapıldı. Yoksa siz sandıklar bitip de kapandıktan sonra çok fazla bir şey ol-muyor. Ama bu isim düşürmeler, bu kişiler yine oy kullanmı-yor. Size ulaştı mı, siz bu sonuçlara ulaştınız mı? Bu konuda ne gibi şeyler yaparsınız seçmenlerin şeye gitmesi açısından?

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Sırayla alalım soruları. Arkada bir arkadaşımız, sonra hanımefendiler var, ondan sonra bitiriyoruz.

KATILIMCI- Efendim hepinize saygılar sunuyorum. Şim-diye kadar yapılan açıklamalardan, önümüzdeki yapılacak seçimlerin tehlikeye düştüğü açık olarak anlaşılmış durumda. Toplumda son bir haftadan beri infial halinde yaşanan olay-lardan, güncel olaylardan dolayı infial halinde olduğuna göre, artık yapılacak önümüzdeki seçimlerin göğüs göğse çarpışma halinde geçeceği kesinleşmiş durumda.

Öyleyse burada yapılan şu andaki toplantının amacının, ya-pılacak seçimlerin güvenli hale nasıl getirileceği ise, o zaman biz bugün hemen şu anda bu dakikada bile başlamış olsak, üç ay 90 günlük 95 günlük bir süre var. Bu seçimleri güvenli hale nasıl getireceğiz, ne şekilde getireceğiz, kimlerle getireceğiz? Bunun da açıklığa kavuşturulmasını ben istiyorum. Etkili yet-kili makamlar arz ettiğiniz gibi TÜİK yetkilisi, Yüksek Seçim Kurulu yetkilisi, gelip burada insanları rahatlatması, bilgi ver-mesi gerekirken gelmediğini söylediniz. Davetinizle gelmedik-

lerine göre, o halde yine bundan önceki hile diyeceğim artık, bu hilelerin devam edeceği çok açık olarak görülmektedir.

Ne yapacağız, 90 gün içerisinde biz bu seçimleri güvenli hale nasıl getireceğiz?

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Sorunuz tamam, ne yapacağız 90 günlük zamanımız kaldı. Hanımefendiler var burada bakar mısınız, buyurunuz efendim.

KATILIMCI- Biz buraya arkadaşlarımla büyük acılar içinde geldik, buradan bir ümit ışığı bulalım da ferahlayalım, biz de bu yolda yardımcı olalım diye. Ama harika bir istatistik dersi gördük, gerçekleri öğrendik. Teşekkür ediyoruz, bizi bilimsel olarak çok iyi aydınlattınız. Ama bu aydınlanmamız hedefimize gitmek için bir şey vermiyor. Biz ne yapalım, söyleyin bize. Bütün hanımlar toplanıp sokaklarda nüfus sayımı istiyoruz diye bağıralım mı?

Bir çare söyleyin, bir şey yapmamız, eyleme geçmemiz lazım. Oyumuza sahip çıkarız, ama bir harekete geçip, her şeyin başında anladığıma göre bir nüfus sayımı geliyor, doğru dürüst bir nüfus sayımı yapılması için kadın örgütleri ayağa kalkmalı diye düşünüyorum.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Peki çok teşekkür ederiz.

KATILIMCI- Sempozyum için teşekkür ediyorum. Aslında yapısal olarak böyle bir sistemde, bu kadar büyük problemlerin olması, yapısal olarak başlı başına bir sorun. Ancak asıl sorun, bizi ilgilendiren kısmı da, işlevsel olarak bu durumun doğurmuş olduğu sonuçlar.

Şimdi ben sorumu bu bağlamda sormak istiyorum. Mevcut iktidarın almış olduğu oy ile ona en yakın olan ana muhalefet partisinin son seçimlerde almış olduğu oyu göz önüne aldığımızda, aradaki bu farkın ve bu manipülasyonların doğrudan doğruya iktidarın lehine kullanıldığını varsayarsak, bu fark ne olurdu? Onu merak ettim, bunu sormak istiyorum.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

Bunu öğrenmekteki amacım da şu: Buradaki siyasi mevcut durumun resmini çekerken, bunu sadece seçime ve seçim sistemine yıkmak, bunun arkasındaki çok büyük devasa siyasal sorunları görmemek anlamına gelir. Bu nedenle soruyorum. Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkürler. Ali Hoca bir şey söyleyecek, sonra cevap verelim. Sonra Sayın Bakana iki dakikalık bir konuşma imkânı vereceğiz. Buyurunuz efendim.

KATILIMCI- Çok teşekkür ederim Sayın Başkan. Değerli katılımcılar, muhakkak ki seçimin temizliği, seçimin güvenliği çok çok çok önemli bir şey. Ama istediğiniz kadar temiz, istediğiniz kadar güvenli seçim yapınız, eğer şu anda mevcut yürürlükteki seçim yasasının mantığı devam ederse, bu seçim yasasıyla yüzde 35'i alan iktidar olacaktır, tek başına iktidar olacaktır. Özeti işin budur.

Tabii ki seçim yasası da aslında bir gecede değiştirilecek bir konu. Bu dikkati çekelim, yani ne yapalım sorusuna cevap olsun anlamında söyledim. Muhakkak ki oyuna gelmemek lazım, oyuna sahip çıkmak lazım.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Peki, çok teşekkürler Ali Hoca. Hanımefendi biraz önce biz kadın olarak ne yaparız filan dediniz. Siz kadın olarak zaten yoksunuz hanımefendi. Bu ülkenin yarısını yok farz eden bir zihniyetin, bu ülkeyi taşıyabileceği hiçbir nokta yoktur. Özellikle gelecek söz konusu olduğunda varılabilecek olan hiçbir yer yoktur. O nedenle bu tür toplantılara hanımefendilerin biraz daha yoğun ilgi göstermeleri bizi fevkalade memnun ediyor. Her gelen hanımefendi bu tip toplantılara, hoş geliyor safalar getiriyor.

Siz Sayın Bakan şimdi mi, yoksa cevaplardan sonra mı? Peki, Sayın Bakana mikrofonu verelim, sonra cevap olsun.

YAŞAR OKUYAN'IN
KONUŞMASI

Yaşar OKUYAN (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eski Bakanı)- Efendim iki konuyu dikkatinize sunmak istiyorum. Tabii bazı dinleyicilerimizin, ne yapacağız sorusu da geliyor, eleştiri de geliyor.

Buradaki Temiz Seçim Platformu olarak da, aylardır üzerinde çalıştığımız husus, önemli olan sorunları tespit etmek bilimsel olarak ve bunları partiler dahil, çeşitli kurumlara kuruluşlara iletmek dikkatlerini çekmek. Şimdi bizim platformumuzun imkânları sınırlı. Türkiye Barolar Birliği tabii çok önemli bir kurum. Sağ olsunlar, bugün de bu paneli yine bu paralelde düzenlediler.

Ben öncelikle yine Türkiye Barolar Birliğinin Sayın Başkanı Feyzioğlu dahil, emeği geçen yöneticilere çok teşekkür etmek istiyorum platform adına ve kendi şahsım adına. Ne yapılacak sorusuna naçizane hemen bir şey söyleyeyim, bir de güzel hoşunuza gidecek bir gelişmeyi de arz edeceğim.

Şimdi ne yapılacak sorusunun cevabı gayet basit. Önümüzde seçim var, yerel seçim, hemen arkasından Cumhurbaşkanlığı seçimi. Normal prosedür işlerse 2015 Haziran’ında da genel seçim, ama bana göre Cumhurbaşkanlığıyla genel seçim birleştirilme ihtimali daha da artıyor. İşte burada yerel seçim en kilit seçimdir. Stratejik oy kullanılacak seçimdir. Bir, mutlaka oylarımızı kullanacağız, öncelikle mutlaka oyumuzu kullanacağız, kullandırtacağız. Yurttaş olarak üzerimizde bir şey var. Komşu bana ne diyor, hayır bana ne demeyecek. Alacağız rica edeceğiz, sandığın başına icabında götüreceğiz. Bu yurttaşlık görevidir, bu Türkiye’nin seçimidir, ulus devletin seçimidir.

Beni şahsen hiçbir parti enterese etmiyor. Yani muhalefet partisi, A partisi, B partisi filan değil, Türkiye gittikten sonra şu kadar yıl siyasetin içindeki bir arkadaşınız olarak söylüyorum, geri kalan bir şey o. Onun için gün bugündür, bugün bir şeyler yaparsak harekete geçmemiz lazım. Onun için stratejik oy kullanmamız lazım. Hangi ilde, hangi ilçede, kendimize göre en kötü dediğimizin karşısında ikinci durumda pozisyonda olacak, yarışın ikinci kulvarında olanı ben şahsen bulduğum yerde ona oy vereceğim, adayına bakmayacağım, partisine de bakmayacağım. Ama bilin ki o bir oy çok önemlidir. Geçen yerel seçimlerde hatırlayın, Sinop’ta bir oy yüzünden sandıklar üç sefer sayıldı, gitti geldi, gitti geldi.

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

Bir müjdeli haber vereyim size. Tabii üzülenler var mı bu salonda sanmıyorum. Bakanlar arka arkaya istifalarını verdiler. Çevre ve Şehircilik Bakanı istifası çok ilginç bir açıklamayla oldu. *“Bütün imar değişikliklerinin altında Başbakanın imzası var, onun talimatıyla yaptık. Bana istifa et diye Başbakan önüme deklarasyon getiriyor, ben bunu kabul etmem. Başbakan da istifa etmelidir”* dedi. (Alkışlar)

Hem bakanlıktan istifa etti, hem de milletvekilliğinden istifa etti. (Alkışlar)

Bak, heybenin arkasındakini ben size götürüyorum. Şimdi bir başka şey, İstanbul’daki bu soruşturmaları yürüten savcı, ikinci kademedede bazı gözaltı talimatları verdi, içinde Başbakanın oğlu da var. Fakat emniyet bu savcının talimatını yerine getirmiyor diye bir bilgi geldi biraz önce. Bu tam bir hukuk skandalıdır. Bu Hitler dönemindekine benzer bir uygulamadır. Bütün bu gelişmeler şunu gösteriyor ki; artık biz millet olarak kendi geleceğimize kendimiz sahip çıkacağız.

Teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturma Başkanı)- Çok teşekkürler Sayın Bakan. Evet, değerli arkadaşlar, şimdi değerli konuşmacılara son sözleri var ise, hem sorulara cevap bağlamında hem son sözleri bağlamında birer dakikalık konuşma imkânı vereceğim.

Kemal DEĞİRMENDERELİ (CHP Edirne Milletvekili)- Teşekkür ediyorum. Bu haberler hakikaten son derece müjdeli haberler. Bu umutsuzluğa, bu tablonun içerisinde umutsuzluğa düşen dostlarımız için. Bir de ben son hanımefendi bir şey sormuştu, sandığa yansımayanlar diye. 2011 seçimlerinde net söylüyorum rakamlarla, 7 milyon 423 bin sandığa gitmeyen seçmenimiz var. 1 milyon 853 bin Meclise giremeyen partilere verilen oy var, 3 milyon 900 bin de listelerden düşen seçmenler var.

Yani yansımayan oy sayısı ikinci parti niteliğinde 13 milyon 268 bin. Yani biz CHP olarak 11 milyon 155 almışız. Yani sonuçta biraz önce konuştuğumuz gibi, sandığa gitmeyen, o deniz kenarında soğuk biracığını yudumlayan sandığa gitme-

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

ye tenezzül etmeyen vatandaşlarımız da sandığa gittiği zaman sahip çıktığı zaman ve bu 10-23 Ocak tarihindeki listeleri de yakından takip ettiğimiz zaman, hakikaten 31 Mart sabahı 31 Mart başka bir anlam kazanacaktır. Bu sefer, yani böyle aydınlık bir sabah olarak uyanacağız, buna inanıyorum.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Teşekkür ederim. Süreniz bir dakika Kemal Bey...

Prof. Dr. Kemal YILDIRIM (Gazi Üniversitesi-Öğretim Üyesi)- Bu saate kadar bizimle birlikte oldunuz, çok çok teşekkür ediyorum. Umarım bazı gerçekleri anlatabilmişizdir. Tekrar teşekkürler, sağ olun, var olun.

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Teşekkürler. Tacidar Bey buyurunuz efendim.

Tacidar SEYHAN (23. Dönem Adana Milletvekili)- Tabii çok değerli konukların çok farklı ve geniş beklentileri var. Biz buraya geldiğimizde bir konuyu işlemek amacıyla geliyoruz. Dolayısıyla birey olarak her arkadaşımızın üstleneceği görev ve sorumluluklarını belirlemek amacıyla oluşmuş panel değildi.

Elbette gönül isterdi ki, buraya katılan her arkadaşımızı gönlünden geçtiği gibi yönlendirebilecek, birlikte pozisyon alabilecek tartışmaları da birlikte yapsak, ama bu ne zaman sürecimize sığar, ne konuşma yaptığımız konuya sığar. Bunlar da çok önemli tabii. Bunu şundan tespit ediyorum: Bizden sonrası var. Bizim de amacımız, bize kadar gelen sorumluluğu bizden sonrakilere geçirmek geçirebilmek. Bizden sonra geçirdiğimiz yerin sahipleri, mutlaka son noktada vatandaşlarımız, ama onlardan önce siyasi partiler, sorumluluğu olan sivil toplum örgütleri, sorumluluğu olan diğer kuruluşlar, platformlar. Bizim platformu kurma amacımız da, toplum duyarlılığını yükseltmekti ve siyasi partileri, bu toplum duyarlılığı çerçevesinde uyarmak, eğer bizleri kabul ederlerse ki, nitekim bütün siyasi partilerden randevu isteyerek, kurumlardan randevu isteyerek bunları anlatmaya çalıştık. Müşterek duyarlılıkla bu hukuksuzluğun haksızlığın önüne geçmekti.

KEMAL
DEĞİRMENDERELİ'NİN
KONUŞMASI

TACİDAR SEYHAN'IN
KONUŞMASI

“SEÇİMLER VE SEÇİM GÜVENLİĞİ”

TACİDAR SEYHAN'IN
KONUŞMASI

Elbette ki bu örgütlenme çabaları içerisinde de yerimiz vardır. Bizim korkmamız gereken, elektronik değildir, bizim korkmamız gereken bilişim değildir. Bizim korkmamız gereken demokrasi duygusu yerleşmemiş insanların elinde bir seçimin hukuksuzlukla yönetilmesidir. Biz buradaki şu ana kadar güçlendirilmiş halkayı nasıl zayıflatıp, nasıl kıracağımızın peşindeyiz. Bu halkın gücü de, bizlerin gücü de bunu kırmaya yeter.

Bu umutla konuştuk, hepimize çok teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkürler. Şeref Hoca buyurun.

Yrd. Doç. Dr. Şeref HOŞGÖR- Zannediyorum burada sabahdan beri tüm konuşmacılar, sadece istatistiki bilgi sunmakla kalmadılar. Elimizden geldiği kadar çözüm yollarını da anlatmaya çalıştık. Bu aynı zamanda hem platformun, hem de buraya katılım sağlayan siyasetçilerin ve bu platformun ulaştığı siyasetçilerin hem biraz önünü açmak, hem bu konuda gerekli mücadeleyi vermek için gerekli bir kavramdı ve kamuoyunun bu konuda oluştuğunu da düşünüyorum.

Sözlerimi şöyle bitirmek istiyorum; ben bu ülkeye hiç ümidi kaybetmedim. Biz bunları aşarız, hep beraber gönül birliğiyle aşarız.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

Prof. Dr. Necdet BASA (Oturum Başkanı)- Çok teşekkür ederiz. Değerli katılımcılar, Türkiye Barolar Birliği üstlendiği toplumsal sorumluluk gereği bu ve benzeri toplantıların tartışılmasına tartışılmasına devam edecektir.

Bugünkü toplantımız burada sona erdi, hepimiz hoş geldiniz. (Alkışlar)

SUNUCU- Konuşmacılarımıza biz de teşekkür ediyoruz ve plâketlerini vermek üzere Türkiye Barolar Birliği Genel Sekreteri Av. Sayın Güneş Gürseler'i davet ediyorum.

(Alkışlar)

(Plaketler verildi)

